

2022

ACADÈMIA DE CIÈNCIES VETERINÀRIES DE CATALUNYA

Agraïments especials al Consell de Col·legis Veterinaris de Catalunya, al Col·legi de Veterinaris de Barcelona i al Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya.

© Acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya

Av. República Argentina, 25 - 08023 Barcelona - Tel. 932 112 466 ext. 5 - acvc@acvc.cat - www.acvc.cat

Es poden reproduir els escrits, sempre que se'n citi l'autor i *Revista de l'Acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya*

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ

Excm. Sr. Dr. Josep Llupià Mas	4
--------------------------------------	---

CREIXEMENT, DEFENSA I REPRODUCCIÓ. ELEMENTS ESSENCIALS DELS ORGANISMES VIUS SUPERIORS.

Conferència de Cloenda del curs acadèmic 2021 de l'ACVC

Excm. Sr. Josep M. Aymerich Baques

Acadèmic d'Honor	6
------------------------	---

SESSIÓ ACADÈMICA

Nomenament com President d'Honor al Excm. Sr. Josep M. Aymerich Baques

Excm. Sr. Lluís Vila Quera	10
----------------------------------	----

SESSIÓ INAUGURAL DEL CURS INTERACADÈMIC 2022

Presentació del conferenciant

Excm. Sr. Josep M. Aymerich Baques	14
--	----

Discurs inaugural

ANIMALES EN PANDEMIAS. ANÁLISIS Y REFLEXIONES

Excm. Sr. Dr. Elías F. Rodríguez Ferri

Presidente de la Academia de Ciencias Veterinarias de Castilla y León	15
---	----

SESSIÓ ACADÈMICA

Nomenament com President d'Honor al Excm. Sr. Dr. Pere Costa Batllori

Excma. Sra. Dra. M. dels Àngels Calvo Torras	24
--	----

Paraules del Excm. Sr. Dr. Pere Costa Batllori	25
--	----

SOLEMNE SESSIÓ INAUGURAL DEL CURS INTERACADÈMIC 2022

Excm. Sr. Dr. Josep Llupià Mas

President de la Acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya	27
--	----

Paraules de l'Excma. Sra. Rosa Mayordomo

Acadèmia Catalana de Gastronomia i Nutrició	28
---	----

SESSIÓ IN MEMORIAM

Sessió extraordinària homenatge *In Memoriam* Prof. Francesc Puchal i Mas

Excma. Sra. Dra. M ^a Àngels Calvo Torras	30
---	----

Excm. Sr. Dr. Pere Costa Batllori	32
---	----

Excm. Sr. Dr. Joaquim Brufau de Barberà	33
---	----

Excm. Sr. Josep M. Aymerich Baques	34
--	----

Sr. Dr. Xavier Such	35
---------------------------	----

Sessió extraordinària homenatge *In Memoriam* Prof. Miguel Cordero del Campillo

Excm. Sr. Dr. Francisco Antonio Rojo Vázquez	37
--	----

Excma. Sra. Dra. Carmina Nogareda Burch	40
---	----

Excm. Sr. Dr. Martí Pumarola i Batlle	41
---	----

Sessió extraordinària homenatge <i>In Memoriam</i> Dr. Mateo Torrent Mollevi	
Excm. Sr. Dr. Eduardo Angulo Asencio	43
Sra. Dolors Torrent Betriu	44
Sessió extraordinària homenatge <i>In Memoriam</i> Sr. Teodoro Iturbe Pardos	
Excm. Sr. Francisco Monné Orga	47
Sessió extraordinària homenatge <i>In Memoriam</i> Josep Maria Gomà Rosich	
Excm. Sr. Joan Font	48
Excma. Sra. Dra. Teresa Rigau i Mas	50
Sr. Joan Prous	50
Sr. Albert Gomà Cribillers i Sr. Jordi Gomà Cribillers	51
CONSELL INTERACADÈMIC DE CATALUNYA	
Declaració	55
Propostes projectes 2022	59
7È PREMI TESIS DOCTORAL JOSEP MARIA SECULI	
Presentació per les Dras. Ana Cristina Barroeta i Roser Sala	62
Tesi guardonada	
<i>"Use of soybean acid oil and palm fatty acid distillate in broiler chicken diets"</i>	
Dra. Beatriz Jiménez Moya	63
Presentació pel Dr. Jordi Miró	66
Tesi guardonada	
<i>"Efectos de la fotoestimulación en el semen de burro y caballo"</i>	
Dr. Jaime Catalan Bahamondes	67
MANIFEST CONTRA LA RÀBIA	
Consell de Col·legis Veterinaris de Catalunya	69
VI CONFERÈNCIA DE LAS ACADEMIAS DE VETERINARIA DE ESPAÑA	
70	
VACUNAR ALS ANIMALS, PROTEGEIX A L'HOME	
Excma. Sra. Dra. M. dels Àngels Calvo Torras	72
MEMÒRIA D'ACTIVITATS DE L'ACVC	
Excma. Sra. Dra. M ^a Àngels Calvo Torras	75
ANTECEDENTS HISTÒRICS DE L'ACVC	
77	

Els dies 13, 14 i 15 d'octubre de 2022 es va celebrar a Santiago de Compostela la VI conferència d'Acadèmies de Ciències Veterinàries d'Espanya, coincidint amb l'any Jacobeu. L'Acadèmia de Ciències Veterinàries de Galícia va titular aquesta conferència "*En el buen camino*". Igual que el pelegrí, té la determinació de seguir endavant.

Les acadèmies i la professió veterinària han de fer arribar a la societat informació sobre salut pública, prevenció de les zoonosis, el benestar animal i tots els conceptes que pertoquen a la nostra professió. Com ja es va dir a la V Conferència de Lleó som Ciència, Investigació i Opinió.

Les ponències van tractar sobre com la genòmica pot millorar la producció animal i sobre aqüicultura. Es va presentar la biografia del veterinari pratenc Joan Rof Codina (1874-1967) que el govern de Galícia ha nomenat Científic Gallec de l'Any 2022. El bon ambient de la trobada va facilitar un ric intercanvi d'idees i va permetre augmentar els llaços d'amistat entre els membres de les diferents acadèmies.

El Consell Interacadèmic de Catalunya ha consensuat un document en el qual han participat 32 acadèmics de les 12 acadèmies i s'ha presentat a les tres conselleries que estan vinculades al Consell: Justícia, Presidència i Universitats. En aquest document es certifica el compromís del Consell en cooperar per engrandir la cultura, l'art, la ciència i la tecnologia a Catalunya. Per fer palesa aquesta voluntat s'han presentat deu propostes culturals, tres de tècniques i dues científiques que es consideren necessàries i útils pel servei i progrés del nostre país. Es demana al Govern de la Generalitat que concedeixi i assigni un suport estructural a

les acadèmies per permetre desenvolupar el seu funcionament.

Finalment hem pogut celebrar d'una manera presencial uns actes de reconeixement als acadèmics que ens han deixat aquests últims anys, la pandèmia de la covid ens ha mantingut socialment confinats. El nostre President d'Honor Francesc Puchal (1933-1920) que va ser llum i guia per la nostra acadèmia, Miguel Cordero (1925-2020) acadèmic d'Honor paradigma de geni i circumspècció. I els acadèmics de número Teodoro Iturbe (1937-2020) resident a Salamanca però amb directa comunicació, Mateo Torrent (1924-2021) participatiu amb clara voluntat d'esser i Josep Gomà (1953-2022) d'esperit inquiet, cordial i emprenedor, a tots ells agraïment i estima. L'acadèmia ha omplert aquests buits amb el nomenament d'un nou President d'Honor en Pere Costa i un acadèmic d'Honor Josep Aymerich. Ben segur que sabran mantenir el camí i assenyalar les directrius que l'acadèmia necessita. També s'han elegit tres acadèmics numeraris Joan Capdevila, Lorenzo Fraile i David Torrallardona, ells tenen l'obligació de dignificar la nostra institució

Los días 13, 14 y 15 de octubre de 2022 se celebró en Santiago de Compostela la VI conferencia de Academias de Ciencias Veterinarias de España, coincidiendo con el año Jacobeo. La Academia de Ciencias Veterinarias de Galicia tituló esta conferencia "*En el buen camino*". Al igual que el peregrino, tiene la determinación de seguir adelante.

Las academias y la profesión veterinaria deben hacer llegar a la sociedad información sobre salud pública, prevención de las zoonosis, el bienestar animal y todos los conceptos que corresponden a nuestra profesión. Como ya se dijo en la V Conferencia de León somos Ciencia, Investigación y Opinión.

Las ponencias trataron sobre cómo la genómica puede mejorar la producción animal y sobre acuicultura. Se presentó la biografía del veterinario pratese Joan Rof Codina (1874-1967) que el gobierno de Galicia ha nombrado Científico Gallego del Año 2022. El buen ambiente del encuentro facilitó un rico intercambio de ideas y permitió aumentar los lazos de amistad entre los miembros de las distintas academias.

El Consejo Interacadémico de Cataluña ha consensuado un documento en el que han participado 32 académicos de las 12 academias y se ha presentado en los tres Departamentos que están vinculados al Consejo: Justicia, Presidencia y Universidades. En este documento se certifica el compromiso del Consejo en cooperar para fortalecer la cultura, el arte, la ciencia y la tecnología en Cataluña. Para poner de manifiesto esta voluntad se han presentado diez propuestas culturales, tres técnicas y dos científicas que se consideran necesarias y útiles para el servicio y progreso de nuestro país. Se pide al Gobierno de la Generalidad que conceda y

asigne un apoyo estructural a las academias para permitir desarrollar su funcionamiento.

Finalmente hemos podido celebrar de forma presencial unos actos de reconocimiento a los académicos que nos han dejado estos últimos años, la pandemia de la covid nos ha mantenido socialmente confinados. Nuestro Presidente de Honor Francesc Puchal (1933-1920) fue luz y guía de nuestra academia. Miguel Cordero (1925-2020) académico de Honor paradigma de genio y circunspección. Y los académicos de número Teodoro Iturbe (1937-2020) residente en Salamanca pero con comunicación directa, Mateo Torrent (1924-2021) participativo con clara voluntad de ser y Josep Gomà (1953-2022) de espíritu inquieto, cordial y emprendedor, a todos ellos agradecimiento y aprecio. La academia ha llenado estos vacíos con el nombramiento de un nuevo Presidente de Honor Pere Costa y un académico de Honor Josep Aymerich. Seguro que sabrán mantener el camino y señalar las directrices que la academia necesita. También se han elegido tres académicos numerarios Joan Capdevila, Lorenzo Fraile y David Torrallardona, ellos tienen la obligación de dignificar nuestra institución

CONFERÈNCIA DE CLOENDA CURS ACADÈMIC 2021

A càrrec del
Excm. Sr. **Josep Maria Aymerich Baques**
Acadèmic d'Honor

CREIXEMENT, DEFENSA I REPRODUCCIÓ.

Elements essencials dels organismes vius superiors.

El tema elegit, no es pas nou ni estrany, es mes aviat un tornar a recordar una part d'aquella disciplina que analitza els fenòmens que regeixen el normal funcionament del sers vius definits com a inferiors i superiors i que vàrem seguir abastament durant la nostra formació acadèmica, la anomenada Fisiologia. Tanmateix també es dona per conegut que el seu estudi engloba a tot un conjunt d'espècies, podent-se limitar a una sola, a un aparell orgànic, a un òrgan, a un teixit, a les cèl·lules o també sobre l'estructura molecular d'aquestes, però sense que existeixi un acord unànim dels estudiosos sobre el individualisme de cada un d'aquests blocs. Es més, actualment es pensa que tot està implicat en un equilibri entre tots i a un conjunt *estímuls i respostes* que els organismes necessiten per el desenvolupament normal de les seves funcions vitals, en definitiva la adaptació mútua dels funcionalismes orgànics, condiciona la seva unitat, seria impossible la vida si entre els grups cel·lulars que s'associen en diferents òrgans no compleixin aquesta harmonia fisiològica.

Dintre del conjunt del que hem anomenat *estímuls i respostes* escollirem uns que des de fa molt de temps ens cridà l'atenció, per les seves bastes i importants implicacions que tenen sobre els organismes vius superiors. En conclusió, pensem, que una sèrie d'estímuls imposats per la glàndula hipòfisi i el concurs d'altres amb les seves corresponents respostes, regeixen l'economia vital de aquets sers, sent l'actora principal de tres grans circuits, que partint d'aquesta, comporta unes funcions específiques com son el *creixement, la defensa i la reproducció*.

Cada un d'aquests circuits aporten el concurs de dos binomis: el del creixement que seria conseqüència de les relacions establertes per la glàndula hipòfisi i la tiroides, el de defensa

per la hipòfisi i les suprarenals i el de reproducció entre la hipòfisi i les gònades. Si ve es veritat i'ha que fer esment que son necessaris també una estreta *relació i col·laboració d'altres estímuls hormonals* per a completar la funció que cada un d'aquets tenen encomanada. En definitiva es fa pales que la glàndula hipofisiària intervé i dirigeix específicament a cada un dels assenyalats en compliment del que hem nomenat *estímuls i resposta*.

Pro, situem aquesta, la hipòfisi, que en els organismes superiors, gaudeix de una importància capital...

A on esta situada, qui es i com es...?

La *hipòfisi*, també nominada cos *pituïtària*, es una glàndula endocrina molt complexa i

em seguretat la mes important dintre dels organismes superiors, modula la major part dels processos funcionals i biològics de aquets i es en definitiva el centre en el que gira bona part de la seva economia metabòlica malgrat la seva poca grandària.

Està situada sobre la base de la caixa cranial, concretament en una cavitat del esfenoides anomenada *sella turca* que estaria formada per un fondo i dos laterals totalment diferenciats. El primer amb una part anterior i una altre posterior amb funcions pròpies i específiques al igual que les laterals. Cal afegir que per sobre no existeix estructura òssia, aquest espai esta ocupat per la *duramàter* que envolta tota la glàndula per l'interior d'aquesta cavitat formant una manera de petit sac, obert per dalt i comunicada directament al hipotàlem i mitjançant un apèndix denominat *pediculosi hipofisiari o tall pituitari amb el cervell*.

Consta de tres lòbuls, un *anterior*, anomenat també *prehipofisi, adenohipofisi, o part anterior o distalis*, de textura glandular, una pars mitjana del que frueixen dos polipèptids anomenats melanotropines alfa i beta i que també sen diuen hormones estimulants dels melanòcits que augmenten la síntesis de les cèl·lules de la pell i un altre *posterior, neurohipofisi, pars nervosa o cos infundíbul*, de textura nerviosa unida al diencèfal mitgençant el tronc *hipofisiari*, actuant com un reservori de les hormones que segrega. Per damunt d'ella es troba l'*hipotàlem*, que controla el lòbul anterior alliberant estímuls a través de la sang i a la vegada controla el lòbul posterior amb impulsos nerviosos, si bé ambdós tenen activitat pròpia, essent responsables cada un de la secreció específica de les seves hormones.

Està considerada com una glàndula de secreció interna, productora de importants hormones. Las que segrega la *pars anterior o adenohipofisi*, de textura epitelial regula el creixement de tots els teixits orgànics, dirigint el desenvolupament de la tiroides, la suprarenal i les gònades i possiblement també la paratiroides i induint la lactació. Les del *lòbul posterior* afecten a la pressió sanguínia, la contrastabi-

litat dels múscles llisos i la funció renal. I la *pars internitza* elabora una hormona de dispersió de melanòfors.

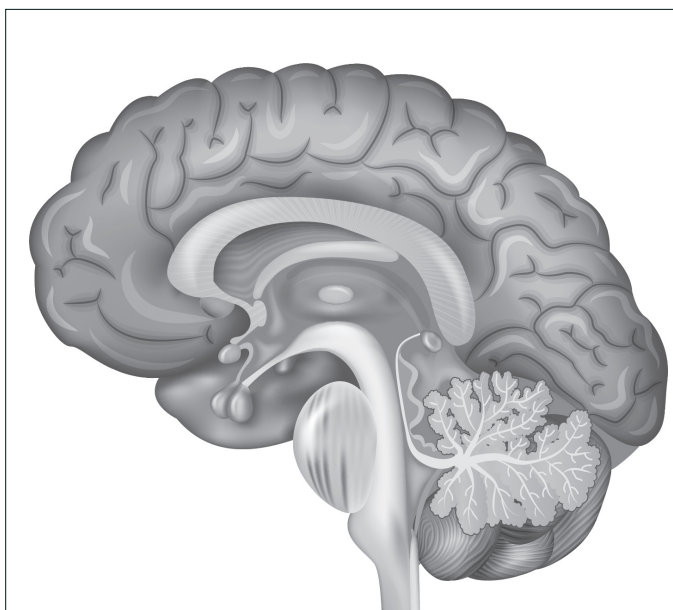
Pro el motiu del nostre temari, no es altre cosa que el interpretar com es regulen el que hem anomenat al principi, els tres circuits..., *el de creixement, el de defensa i el reproductiu...*

Intentem desenvolupar el primer..., el del creixement...

Hem apuntat que la pars anterior de la hipofisis *estimula* a través del hipotàlem les hormones següents...

La Tirotropina, estimulants del tiroides i la somatotropina, estimulants del creixement cel·lular. La primera es la que rep la resposta de la glàndula tiroides, única en els humans i doble en els animals superiors, esta situada a la part alta del coll, regulant el metabolisme basal i el creixement, segregant la tiroxina (T 4) i la triiodotironina (T 3) edemes de la calcitonina com a resposta per la l'homeòstasi del calci dels ossos, edemes d'altres elements exògens que ajuden a regular la sensibilitat de la estructura corporal dels animals.

En quant a la somatotropina, estimulants del creixement cel·lular, va directament a la circulació sanguínia arribant a les cèl·lules i a través d'aquestes ajuden al creixement dels múscles, la glucosa i els greixos, mitgençant la estimulació proteica intracel·lular. Aquesta i la tirotropina intervenen en el desenvolupament

lupament de l'estructura corporal dels que s'entenen per organismes superiors, estan íntimament harmonitzades per aconseguir un equilibri correcte.

Una i altre han d'intervindre de una manera idònia per aconseguir els resultats esperats, es a dir un normofisiologisme equilibrat, de no fer-ho els resultats donarien lloc a unes realitats no desitjables..., es més, per que la hormona hipofisiària desenvolupi la seva acció es necessari la mediació del tiroides..., tiroides que edemes te funcions laterals sobre la sexualitat masculina i femenina.

Ja tenim el primer circuit amb el consegüent "estímul i resposta"...

Al nostre modo de veure el segon seria..., el de defensa...

La adrenocorticotròpica (ACTH) hormona estimulant segregada per el lòbul anterior de la hipòfisi rep resposta de les Capsules Suprarenals que tenen dos parts diferenciades, tant des del punt de vista morfològic com el embriològic, anomenades: l'escorça i la medul·la. La primera ocupa la part superficial de la glàndula i la segona la part profunda.

L'escorça, com ha resposta a l'ACTH, segrega una sèrie de glucocorticoides que participen en la defensa inespecífica del organisme en general, però hem de fer palès que cada un dels corticoides segregats actuen de una manera particular per portar a bon termini l'acció defensiva encomanada.

La zona medul·lar, en resposta a la hipòfisi, segrega l'adrenalina que actua sobre les terminacions del simpàtic, la pressió arterial i reforçant la l'acció cardíaca. Gestionada a dosis adequades sols dona lloc al que en podríem dir *sensibilitat en equilibri*, per sobra d'aquestes, posa al organisme en un estat nerviós i de confusió i perquè no en un estat d'estrès..., apareixent aleshores un nivell de cortisol, hormona segregada per l'escorça, que complementada per l'adrenalina segregada en quantitats excessives produiria un estat de pànic progressiu, poden arribar inclús a la mort del individu.

Aquest podria ser el segon circuit responen a un estímul i resposta.

El tercer, anomenat també circuit de luxe es el mes complicat, ja que l'evolució dels individus es tradueix per un *naixement, un creixement, un desenvolupament, un envelliment i una mort...*, i que a efectes de perpetuar l'espècie es fa necessari un dimorfisme adient..., dimorfisme que donà lloc a dos espessiments diferenciats..., masculí i femení..., posant la naturalesa al abast un procés de creuament i consegüent reproducció entre ambdós, assegurant d'aquesta manera la continuïtat de les especíes.

Pro a on comença aquest dimorfisme ?... Existeixen varies teories sobre la determinació del sexe: la progàmica, l'ingàmica i la epigàmica. Aquesta última, sembla ser que seria la responsables en els vertebrats superiors..., i seria en el *zigot*, resultat de la unió de *ovulo/espermatozoide* a on s'adquiriria el sexe amb l'aportació de unes *termones* elaborades per el propi cromosoma, si bé aquest encara esta poc definit, arribant-se a determinar definitivament per unes incresions emanades de les gònades i altres òrgans endocrins.

L'individu, mascle o femella, uns i altres, el comportament del lòbul anterior de la hipòfisi, mitjançant la segregació de les gonadotrofines foliculitzants F.S.H intervenen en la maduració dels fol·licles ovàrics, alliberant la segregació d'estrògens i la espermatogènesis i les gonadotrofines luteïnitzants L.H o I.C.S.H. sobre l'ovulació, la formació del cos groc i estimulant, a la vegada, el teixit intersticial del testicle, així com segregant la prolactina que desenvolupa la segregació làctia

El tercer, anomenat també circuit de luxe es el mes complicat, ja que l'evolució dels individus es tradueix per un naixement, un creixement, un desenvolupament, un envelliment i una mort...,

acompliria allò que hem assenyalat al principi sobre *l'estímul i la resposta*...

Però per sobre la simplicitat que nosaltres estem senyalant, edemes intervenen exhaustivament altres mecanismes glandulars. En els processos descrits tots intervenen en el normal funcionalisme fisiològic..., tot es complicat i exhaustiu pro harmònic, els organismes superiors per obtindre una avinença funcional gaudeixen de tot tipus de recursos que el propi organisme posa al seu abast..., aleshores pensem, que...

Amb l'estímul de la prehipofisi i la resposta de les gònades quedaria establert el que nominem el tercer circuit.

Establerts els tres circuits, seguint la teoria de l'evolució, les lleis biològiques exigeixen una perfecta harmonia entre ells..., la selecció natural els anat modulant, potenciant amb mesura, el considerat com a mes important per la supervivència..., però sempre en detriment dels altres, ja que considerem, que en un principi, la seva normalització consistia en el equilibri igualitari entre ells. Fins aquí el problema era relatiu, el seleccionar un d'aquest circuits a fi de millorar la conservació de l'espècie a donat com a resultat que la fauna salvatge sigui cada vegada mes competitiva i preparada per la seva subsistència.

Però estem davant de uns organismes superiors específics que alguns han adquirit la nominació d'animals de renda. Aleshores son altres les lleis biològiques que es venen aplicant amb les millores pertinents..., la genètica i el maneig han entrat amb força modificant el fenotip i el genotip d'aquells animals que vàrem coneixre ja fa uns anys..., aquells ja son historia...

L'aplicació de tecnologia punta, d'una part amb creuaments, buscant una genètica dirigida, a efectes de obtenir individus altament competitius, i, d'altre un acurat maneig buscant tots dos un progressiu nivell a fi de aconseguir unes millores cada vegada mes exigents que el mercat demanda. Sens dubte la seva la confluència es tradueix per un desequilibri hormonal de conseqüències imprevisibles. Si potenciem fins al absurd el

circuit de *creixement* en detriment dels altres ens podem trobar que el de *defensa* provoqui conseqüències no desitjables, donant lloc a un producte, en el millor dels casos, contrari al que nosaltres esperem obtenir. Si a la vegada si la potencia recau sobre els circuits de *creixement* i el de *reproducció*, aleshores, de no tenir cura i arribà mes lluny del que es desitjable el fracàs es quasi segur.

Avui per a avui s'intenta aconseguir un producte totalment lligat a la economia..., es a dir..., un animal extremadament prolífic amb cries nombroses, uniformes, viables i de creixement ràpid, amb un índex de transformació pinso/producció el mes baix possible i a la vegada amb unes proporcions de greix segons el mercat demandi.

De fer-ho, respecte al maneig, en que s'apuren tots els mecanismes a fi obtindrè el màxim rendiment del espai ocupat per els animals, així com no tenir en conte el període que es ve anomenant com "*tot dintre tot fora*", interval de temps cada vegada mes curt a fi de reduir gastes, apareixent aleshores una sèrie de patologies conegudes com "*microbisme d'estable*", sens dubte a conseqüència de no acomplir un descans obligat. No tot s'aconsegueix amb una desinfecció a fondo i tampoc podem oblidar-nos de fenomen de la globalització dels sectors productius amb moviments de tot tipus de mercaderies i animals, que reporten problemes patològics nous a la nostra cabanya. Aquets processos obligaran a pautes de tractaments costosos i de no tenir cura ens duren a una tasa de mortaldat elevada, donant lloc a pautes inassolibles per l'economia de l'explotació.

Arribats aquí, podem creure que el que es perfectament assolible pels tècnics encaminats a obtindre un producte íntimament lligat a l'economia, possiblement el mon científic no ho entén de la mateixa manera. El primer el mou el mercat i el segon l'equilibri harmònic i sostenible.

Aleshores es fa nessesari fer-nos una reflexió..., estem en el camí correcte?..., una tecnologia portada cada vegada mes lluny pot donar lloc a un desgavell fisiològic..., sí o no?..., pensem-hi...

Moltes gràcies.

Nomenament com President d'Honor al Excm. Sr. Dr. JOSÉ MARIA AYMERICH BAQUES

Paraules a càrrec de
Excm. Sr. **Lluís Vila Quera**

Digníssimes Autoritats Acadèmiques, Il·lustres Acadèmics, amics tots. Soc conscient del honor que el nostre President ens ha confiat, i ho agraeixo en tot el que val.

El fet d'encarregar-me les darreres paraules en la Solemne sessió de cloenda de l'Any Acadèmic del 2.021 i poder dirigir-me a tots Vostès, es tan prestigiós que m'omple de satisfacció, de tal manera, que hem posat tota la nostre voluntat per intentar desenvolupar quelcom i fer que els nostres pensaments siguin entenedores..., espero aconseguir-ho. Siguin les meves paraules un comentari al magnífic discurs del Excm. Sr. Josep Maria Aymerich així com per glosar la seva trajectòria professional que avui te com a colofó el seu nomenament com a Acadèmic d'Honor de la nostre Acadèmia.

Alhora donar les gràcies a la Reial Acadèmia de Bones Lletres amb la figura del seu President el Il·lustre Sr. Borja de Riquer i Permanyer per el seu suport a efectes de poder fer possible l'acte de una manera presencial. Moltes gràcies en nom propi i el de tots.

I també un record entranyable al Il·lustre Acadèmic Mateu Torrent Molleví que ens ha deixat enguany. Descansi en pau.

Creixement, defensa i reproducció. Elements essencials dels organismes vius superiors

El tema elegit, no es pas nou ni estrany, es mes aviat un tornar a recordar una part d'aquella disciplina que analitza els fenòmens que regeixen el normal funcionament del sers vius definits com a inferiors i superiors i que varem seguir abastament durant la nostra formació acadèmica, la anomenada Fisiologia. Tanmateix també es dona per conegut que el seu estudi engloba a tot un conjunt d'espècies, podent-se limitar a una sola, a un aparell orgànic, a un òrgan, a un teixit, a les cèl·lules o també sobre l'estructura molecular d'aquestes, però sense que existeixi un acord unànime dels estudiosos sobre el individualisme de cada un d'aquests blocs. Es més, actualment es pensa

que tot està implicat en un equilibri entre tots i a un conjunt estímuls i respostes que els organismes necessiten per el desenvolupament normal de les seves funcions vitals, en definitiva la adaptació mútua dels funcionalismes orgànics, condiciona la seva unitat, seria impossible la vida si entre els grups cel·lulars que s'associen en diferents òrgans no acompleixin aquesta harmonia fisiològica.

Dintre del conjunt del que hem anomenat estímuls i respostes escollirem uns que des de fa molt de temps ens cridà l'atenció, per les seves bastes i importants implicacions que tenen sobre els organismes vius superiors. En conclusió, pensem, que una sèrie d'estímuls imposats per la glàndula hipòfisi i el concurs d'altres amb les seves corresponents respostes, regeixen l'economia vital de aquets sers, sent l'actora principal de tres grans circuits, que partint d'aquesta, comporta unes funcions específiques com son el creixement, la defensa i la reproducció.

Cada un d'aquests circuits aporten el concurs de dos binomis: el del creixement que seria conseqüència de les relacions establertes per la glàndula hipòfisi i la tiroides, el de defensa per la hipòfisi i les suprarenals i el de reproducció entre la hipòfisi i les gònades. Si ve es veritat i'ha que fer esment que son necessaris també una estreta relació i col·laboració d'altres estímuls hormonals per a completar la funció que cada un d'aquets tenen encomanada. En definitiva es fa pales que la glàndula hipofisiària intervé i dirigeix específicament a cada un dels assenyalats en compliment del que hem nomenat estímuls i resposta.

Pro, situem aquesta, la hipòfisi, que en els organismes superiors, gaudeix de una importància capital...

A on esta situada, qui es i com es...?

La hipòfisi, també nominada cos pituitària, es

una glàndula endocrina molt complexa i em seguretat la mes important dintre dels organismes superiors, modula la major part dels processos funcionals i biològics de aquets i es en definitiva el centre en el que gira bona part de la seva economia metabòlica malgrat la seva poca grandària.

Està situada sobre la base de la caixa cranial, concretament en una cavitat del esfenoides anomenada sella turca que estaria formada per un fondo i dos laterals totalment diferenciats. El primer amb una part anterior i una altre posterior amb funcions pròpies i específiques al igual que les laterals. Cal afegir que per sobre no existeix estructura òssia, aquest espai està ocupat per la duramàter que envolta tota la glàndula per l'interior d'aquesta cavitat formant una manera de petit sac, obert per dalt i comunicada directament al hipotàlem i mitjançant un apèndix denominat pediculosi hipofisiari o tall pituitari amb el cervell.

Consta de tres lòbuls, un anterior, anomenat també prehipòfisi, adenohipòfisi, o part anterior o distalis, de textura glandular, una pars mitjana del que frueixen dos polipèptids anomenats melanotropines alfa i beta i que també se'n diuen hormones estimulants dels melanòcits que augmenten la síntesis de les cèl·lules de la pell i un altre posterior, neurohipòfisi, pars nervosa o cos infundíbul, de textura nerviosa unida al diencèfal mitjançant el tronc hipofisiari, actuant com un reservori de les hormones que segrega. Per damunt d'ella es troba l'hipotàlem, que controla el lòbul anterior alliberant estímuls a través de la sang i a la vegada controla el lòbul posterior amb impulsos nerviosos, si bé ambdós tenen activitat pròpia, essent responsables cada un de la secreció específica de les seves hormones.

Està considerada com una glàndula de secreció interna, productora de importants hormones. Les que segrega la pars anterior o adenohipòfisi, de textura epitelial, regula el creixement de tots els teixits orgànics, dirigint el desenvolupament de la tiroides, la suprarenal i les gònades i possiblement també la paratiroides i induint la lactació. Les del lòbul posterior afecten a la pressió sanguínia, la contrastabilitat dels múscles llisos i la funció renal. I la pars internitza elabora una hormona de dispersió de melanòfors.

Pro el motiu del nostre temari, no es altre cosa que el interpretar com es regulen el que hem anomenat al principi, els tres circuits..., el de

creixement, el de defensa i el reproductiu...

Intentem desenvolupar el primer..., el del creixement...

Hem apuntat que la pars anterior de la hipòfisi estimula a través del hipotàlem les hormones següents...

La Tirotropina, estimulant del tiroides i la somatotropina, estimulant del creixement cel·lular. La primera és la que rep la resposta de la glàndula tiroides, única en els humans i doble en els animals superiors, està situada a la part alta del coll, regulant el metabolisme basal i el creixement, segregant la tiroxina (T₄) i la triiodotironina (T₃) edemes de la calcitonina com a resposta per la l'homeòstasi del calci dels ossos, edemes d'altres elements exògens que ajuden a regular la sensibilitat de la estructura corporal dels animals.

En quant a la somatotropina, estimulant del creixement cel·lular, va directament a la circulació sanguínia arribant a les cèl·lules i a través d'aquestes ajuden al creixement dels múscles, la glucosa i els greixos, mitjançant la estimulació proteica intracel·lular. Aquesta i la tiotropina intervenen en el desenvolupament de l'estructura corporal dels que s'entenen per organismes superiors, estan íntimament harmonitzades per aconseguir un equilibri correcte.

Una i altre han d'intervindre de una manera idònia per aconseguir els resultats esperats, es a dir un normofisiologisme equilibrat, de no fer-ho els resultats donarien lloc a unes realitats no desitjables..., es més, per que la hormona hipofisiària desenvolupi la seva acció es necessari la mediació del tiroides..., tiroides que edemes té funcions laterals sobre la sexualitat masculina i femenina.

Ja tenim el primer circuit amb el conseqüent "estímul i resposta"...

Al nostre modo de veure el segon seria..., el de defensa...

La adrenocorticotròpica (ACTH) hormona estimulant segregada per el lòbul anterior de la hipòfisi rep resposta de les Capsules Suprarenals que tenen dos parts diferenciades, tant des del punt de vista morfològic com el embriològic, anomenades: l'escorça i la medul·la. La primera ocupa la part superficial de la glàndula i la segona la part profunda.

L'escorça, com ha resposta a l'ACTH, segrega una sèrie de glucocorticoides que participen

en la defensa inespecífica del organisme en general, però hem de fer palès que cada un dels corticoides segregats actuen de una manera particular per portar a bon termini l'acció defensiva encomanada.

La zona medul·lar, en resposta a la hipòfisi, segrega l'adrenalina que actua sobre les terminacions del simpàtic, la pressió arterial i reforçant la l'acció cardíaca. Gestionada a dosis adequades sols dona lloc al que en podríem dir sensibilitat en equilibri, per sobre d'aquestes, posa al organisme en un estat nerviós i de confusió i perquè no en un estat d'estrès..., apareixent aleshores un nivell de cortisol, hormona segregada per l'escorça, que complementada per l'adrenalina segregada en quantitats excessives produiria un estat de pànic progressiu, poden arribar inclús a la mort del individu.

Aquest podria ser el segon circuit responen a un estímul i resposta.

El tercer, anomenat també circuit de luxe es el mes complicat, ja que l'evolució dels individus es tradueix per un naixement, un creixement, un desenvolupament, un envelliment i una mort..., i que a efectes de perpetuar l'espècie es fa necessari un dimorfisme adient..., dimorfisme que donà lloc a dos espessiments diferenciats..., masculí i femení..., posant la naturalesa al abast un procés de creuament i conseqüent reproducció entre ambdós, assegurant d'aquesta manera la continuïtat de les espècies.

Però a on comença aquest dimorfisme ?... Existeixen varies teories sobre la determinació del sexe: la progàmica, l'singàmica i la epigàmica. Aquesta última, sembla ser que seria la responsables en els vertebrats superiors..., i seria en el zigot, resultat de la unió de ovulo/espermatozoide a on es definiria el sexe amb l'aportació de unes termones elaborades per el propi cromosoma, si bé això esta poc clar, arribant-se possiblement a determinar per unes incresions emanades de la pròpia cèl·lula fecundada.

Els individus, mascle o femella, uns i altres, el comportament del lòbul anterior de la hipòfisi, mitjançant la segregació de les gonadotrofines foliculitzants F.S.H, intervenen en la maduració dels fol·licles ovàrics, alliberant la segregació d'estrògens i també sobre la espermatogènesis. I les gonadotrofines luteïnitzants L.H o I.C.S.H. actuarien sobre l'ovulació, la formació del cos groc, estimulants a la vegada, el teixit

intersticial del testicle, així com segregant la prolactina que desenvolupa la producció làctia. En síntesis per a complir allò que hem assenyalat al principi sobre l'estímul i la resposta...

Però per sobre la simplicitat que nosaltres estem senyalant, edemes intervenen exhaustivament altres mecanismes glandulars. En els processos descrits tots intervenen en el normal funcionalisme fisiològic..., tot es complicat i exhaustiu, pro harmònic, els organismes superiors per obtindre una avinença funcional gaudeixen de tot tipus de recursos que el propi organisme posa al seu abast..., aleshores pensem, que...

Amb l'estímul de la prehipofisi i la resposta de les gònades quedaria establert el que nomenem el tercer circuit.

Establerts els tres circuits, seguint la teoria de l'evolució, les lleis biològiques exigeixen una perfecta harmonia entre ells..., la selecció natural els anat modulant, potenciant amb mesura, el considerat com a mes important per la supervivència..., però sempre en detriment dels altres, ja que considerem, que en un principi, la seva normalització consistia en el equilibri igualitari entre ells. Fins aquí el problema era relatiu, el seleccionar un d'aquest circuits a fi de millorar la conservació de l'espècie a donat com a resultat que la fauna salvatge sigui cada vegada mes competitiva i preparada per la seva subsistència.

Però estem davant de uns organismes superiors específics que alguns han adquirit la nominació d'animals de renda. Aleshores son altres les lleis biològiques que es venen aplicant amb les millores pertinents..., la genètica i el maneig han entrat amb força modificant el fenotip i el genotip d'aquells animals que vàrem coneixe ja fa uns anys..., aquells ja son historia...

L'aplicació de tecnologia punta, d'una part amb creuaments, buscant una genètica dirigida, a efectes de obtenir individus altament competitius, i, d'altre un acurat maneig buscant tots dos un progressiu nivell a fi de aconseguir unes millores cada vegada mes exigents que el mercat demanda. Sens dubte, la seva la confluència es tradueix per un desequilibri hormonal de conseqüències imprevisibles. Si potenciem fins al absurd el circuit de creixement en detriment dels altres ens podem trobar que el de defensa provoqui conseqüències no desitjables, donant lloc a un producte, en el millor dels casos, contrari al que nosaltres esperem obtenir. Si a la vegada si la potencia recau sobre els circuits

de creixement i el de reproducció, aleshores, de no tenir cura i arribà mes lluny del que es desitjable el fracàs es quasi segur.

Avui per a avui s'intenta aconseguir un producte totalment lligat a la economia..., es a dir..., un animal extremadament prolífic amb cries nombroses, uniformes, viables i de creixement ràpid, amb un índex de transformació pinso/producció el mes baix possible i a la vegada amb unes proporcions de greix segons el mercat demandi.

De fer-ho, respecte al maneig, en que s'apuren tots els mecanismes a fi d'obtenir el màxim rendiment del espai ocupat per els animals, així com no tenir en compte el període que es ve anomenant com "tot dintre tot fora", interval de temps cada vegada mes curt a fi de reduir gastes, apareixent aleshores una sèrie de patologies conegudes com "microbisme d'estable", sens dubte a conseqüència de no aconseguir un descans obligat. No tot s'aconsegueix amb una desinfecció a fondo i tampoc podem oblidar-nos del fenomen de la globalització dels sectors productius amb moviments de tot tipus de mercaderies i animals, que reporten problemes patològics nous a la nostra cabanya. Aquets processos obligaran a pautes de tractaments costosos i de no tenir cura ens duren a una tasa de mortaldat elevada, donant lloc a pautes inassolibles per l'economia de l'explotació.

Arribats aquí, podem creure que el que es perfectament assolible pels tècnics encaminats a obtenir un producte íntimament lligat a l'economia, possiblement el món científic no ho entén de la mateixa manera. El primer el mou el mercat i el segon l'equilibri harmònic i sostenible.

Aleshores es fa necessari fer-nos una reflexió..., estem en el camí correcte?..., una tecnologia portada cada vegada mes lluny pot donar lloc a un desgavell fisiològic..., si o no?..., pensem-hi... i també no cal oblidar-nos del concepte, tant d'actualitat, de traçabilitat dels productes de origen animal i les seves possibles conseqüències negatives..., seguim pensant...

Glossa del Excm. Sr. D. Josep M. Aymerich i Baques

La completa formació del Excm. Sr. Josep M. Aymerich queda reflectida pel fet de ser: Veterinari del Estat del Còs Nacional. Diplomata en Sanitat, en Economia Agropecuària i en

Indústries de la Carn. Es especialista en inseminació artificial i en Reproducció Animal.

Fou Professor Titular de Zootecnia al Institut de Bell-lloc del Pla Girona 1970/1974.

La seva amplia tasca professional inclou:

Fou veterinari col·laborador en la Lluita contra la Peste Porcina Africana, la Tuberculosis, la Brucel·losis, les Mastitis subclíniques bovines, i la Hipodermosis entre d'altres. Membre de la Comissió de compres de bestiar friso al estranger 1964/1975. Qualificador de bestia friso 1964/1974. Cal destacar que de 1975 al 1985 fou Jefe de Producción Animal de Lleida i de Tarragona 1981/1982.

Va se anomenat Vocal en les Zones d'Ordenació de Les Garrigues, Pallars, Solsones i Segarra, de la Junta Provincial de Foment Pecuari, de la Crià Cavallar de Lleida i Tarragona i de la Comissió del Reglament de Indústries Molestes, Insalubres i Perilloses.

En el període 1985 -1996, fou Jefe de la Inspección Territorial de Sanidad Animal en Catalunya. També ha estat Vocal de la Delegació Espanyola en les reunions del Conveni Hispano-Frances d'Higiene i Sanitat Animal, i en la actualitat Membre Permanent.

En el sexeni 1986-1992, va actuar com Expert del Consell a Brucel·les sobre diverses Directives, Decisions i Reglaments.

Entre les seves publicacions i ponències cal destacar:

Ponent a Mallorca (1971) "Patologia de la Reproducció ovina", a Girona (1975) "Brucel·losis", a Barcelona (1974) "El Ganado Porcino en Lérida, su problemática", (1988) "La Veterinaria en el Mercado Comú", (2006) "Els Veterinaris Sanitat i Producció Animal i Salut Pública", Membre de diversos tribunals d'oposicions. Membre de la Junta del COVGi. President del COVLL, Consejero del CGCVC, Conseller del CGCVC.

Reconeixements

El Excm. Sr. Josep M. Aymerich es Col·legiat d'Honor del COVB. Ha rebut la Medalla de Plata del Cos Nacional i l'Comendador de Número de la Orden del Merito Agrario, Pesquero y Alimentario. Es Acadèmic d'Honor de ACVC.

I a partir d'aquest moment Acadèmic d'Honor de l'ACVC, Enhorabona

Moltes gràcies, per la seva atenció

SESSIO INAUGURAL DEL CURS ACADÈMIC 2022

Presentació del conferenciant

Excm. Sr. **Josep Maria Aymerich Baques**

Acadèmic d'Honor

Dignísimas Autoridades Académicas, Académicos, Presidente del Consejo de Veterinarios de Cataluña y amigos todos

Cuando nuestro presidente me hizo el honor de presentar a nuestro conferenciante al Excm. Sr. Doctor Don Fernando Elías Rodríguez Ferri, me llenó de satisfacción y orgullo, ambas razones satisfacción y orgullo..., tienen suficiente peso como para retrotraerme a recuerdos de tiempos en que coincidimos opositando a plazas convocadas por el Ministerio de Agricultura, ambos junto con otros compañeros, estuvimos a la altura que nos exigían y fuimos admitidos. Os doy mi palabra que fueron difíciles, el "listón" estaba muy alto, pero el orgullo y la satisfacción de haberlo conseguido fue suficiente como para empezar con ilusión un nuevo capítulo en nuestro quehacer profesional.

Es sobradamente conocido por la profesión, que mi amigo Ferri, así lo llamábamos todos en aquellos tiempos, ha alcanzado unos niveles poco comunes para la mayoría, con su tesón y exigencia ha alcanzado unos objetivos, que, sin duda, ha engrandecido a la profesión.

Nacido en Navarra, residente en León desde temprana edad. Estudió en su Facultad de Veterinaria con Premio Extraordinario fin de carrera. Es Doctor con Sobresaliente cum Laude y después de pasar por Profesor Adjunto y Agregado sacó la Cátedra de Microbiología e Inmunología de la Universidad de León hoy Cátedra del Área de Sanidad Animal Facultad de Veterinaria, alcanzando el Decanato.

Al tiempo de su etapa docente es Asesor de la Agencia del Medicamento, y de varios Comités de Expertos en materia sanitaria.

Es Académico de la Real de Veterinarios de España, de la de Doctores, de la Nacional de Medicina, de la de Sevilla, fundador y primer

Presidente de la de Castilla y León, Cofrade de la Internacional de Investigadores de Toledo y Presidente de Honor del Colegio Oficial de Veterinarios de Valladolid.

Esta en posesión de la Encomienda de Mérito Agrario, de la Cruz de la Orden Civil de Sanidad y la Medalla de oro de la ACNV.

Ha dirigido 19 Tesis Doctorales, varias Tesinas, Masters, Grados de fin de carrera y Diplomaturas de Sanidad. Es autor de más de 350 publicaciones y participado en más 500 cursos, mesas redondas, seminarios y congresos a nivel nacional e internacional sobre temas sanitarios.

Este es, resumido, muy resumido..., tu extenso Curriculum, que he leído detenidamente con mucha atención y me ha dado sana envidia, por la cantidad de "buen hacer" que has desarrollado y los logros obtenidos. Creo que desde tu Cátedra de León has estado siempre al servicio de todos, has estado siempre donde tenías que estar, dando siempre tu acertada opinión y poniendo tus conocimientos al servicio de los demás. Te felicito y nos felicitamos en nombre de nuestra profesión.

No nos cabe la menor duda que nuestra generación es fiel representante de una idea de la vida que vale la pena defender, la del esfuerzo y el aprecio a las cosas bien hechas, la del mérito y el sacrificio, la de la excelencia y la humildad..., seguro que con estos objetivos, has llegado donde pocos llegan si no cumplen esta idea de la vida....

Querido Ferri gracias por todo y por ser mi amigo...

Barcelona, 4 de febrero de 2.022

DISCURS INAUGURAL

A càrrec del

Excm. Sr. Dr. **Elías F. Rodríguez Ferri**

Catedrático Emérito de Sanidad Animal de la Universidad de León, Académico de la Real Academia de Ciencias Veterinarias y de la Real Academia de Doctores de España y Presidente de la Academia de Ciencias Veterinarias de Castilla y León

ANIMALES EN PANDEMIAS.

Análisis y reflexiones

Excmo. Sr. Presidente, Autoridades, Académicos, Estimados colegas y amigos. Sras y Sres.

Deseo mostrar, antes que nada, mi agradecimiento a la Academia de Ciencias Veterinarias de Cataluña en nombre propio y en el de la Academia de Ciencias Veterinarias de Castilla y León, a quien también represento aquí, por la invitación a esta apertura de curso en lo que, además coinciden otras razones profesionales y personales. Mi agradecimiento, muy especial, al Sr. Presidente, Dr. Josep Llupiá y la Sra Secretaria General, querida colega y amiga Dra M. Angels Calvo Torras y, de forma particular al Dr. Aymenrich, por sus palabras. Con José Aymerich compartí, hace muchos años, descargas de cortisol y adrenalina frente a un Tribunal de gratísimo recuerdo, en el que ambos salimos muy bien librados, cambiando el rumbo de nuestras vidas. Muchas gracias a todos.

INTRODUCCIÓN

A lo largo del tiempo, las enfermedades infecciosas convertidas en plagas, pestes, epidemias o pandemias, han influido en la historia de muchas civilizaciones, causado la extinción de pueblos y modificado hábitos y comportamientos humanos. Muchas de estas enfermedades tuvieron su origen en los animales, siendo estos sus 1as víctimas o, simplemente, reservorios y fuentes de infección.

Las zoonosis acompañaron al hombre desde el **Neolítico**, cuando se expuso al contacto de los animales, **primero como cazador y, más tarde y, sobre todo, cuando les domesticó**, convirtiéndoles en fuente de alimento estable, en herramienta de trabajo o transporte o en máquinas de guerra. Creadas las condiciones, los patógenos pasaron al hombre produ-

ciendo enfermedad y en algunos el paso fue seguido de adaptación, permitiendo la transmisión interhumana, originando epidemias o pandemias.

En la historia de las pandemias con origen animal los aspectos de su impacto sobre el hombre, han quedado reflejados en los tratados médicos, prestando menos atención al componente animal. Aquí nos vamos a referir en particular a alguno de estos aspectos.

Una epidemia refiere *“una enfermedad que se propaga durante algún tiempo por un país, afectando, simultáneamente, a gran número de personas”*. Una pandemia es *“una epidemia que se extiende a muchos países o a todos”* (RAE). Algunos autores reclaman referencias más precisas a la novedad, la tasa de ataque elevada, el carácter explosivo, la infecciosidad y contagiosidad, el estado inmunitario de la

población o la gravedad del proceso, aspectos que coinciden, en buena medida, con el concepto de “**enfermedad emergente**”. De su importancia da prueba la gran cantidad de enfermedades con éste carácter descritas en los últimos 30-40 años y que el 75% de ellas sean zoonosis.

Lo cierto es que, desde la 2ª mitad del siglo XX, por la convergencia de una serie de factores, muchos de origen humano, **las zoonosis emergentes epidémicas** representan un fenómeno creciente. La lista de estos factores incluye cuestiones como la deforestación y reforestación, los incendios forestales, la destrucción del hábitat, la urbanización y concentración urbana incontrolada, las megaconstrucciones, el ocio, los viajes, el comercio, el consumo de animales salvajes, la emergencia climática, etc; otros, dependen de los propios patógenos y su evolución por mutación, recombinación o reordenamiento genómico, en el caso de algunos virus.

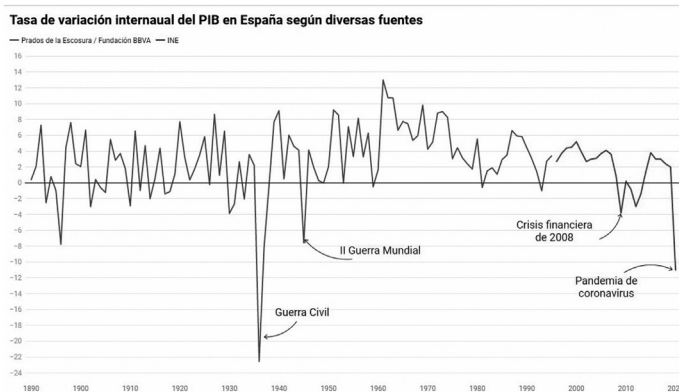
La esencia del problema radica en el abandono de su hospedador-reservorio, por un patógeno animal, asentando después en el hombre. Lo que al principio puede representar un suceso singular o unos pocos contagios, en otras ocasiones se multiplica y, a través de un proceso evolutivo basado en cambios genómicos, logra la adaptación necesaria para permitir la transmisión interhumana, la clave de las pandemias.

La lista de pandemias de las que existen registros, incluye grandes desastres, con el común de muerte y desolación; si en su origen se vinculan animales, son zoonosis pandémicas. La **plaga Antonina**, la **peste cipriana**, la **plaga de Justiniano**, la **peste negra**, las **epidemias de influenza** en América durante la conquista, la **3ª pandemia de peste**, las **gripes rusa, española, asiática** y la de **Hong Kong**, el **SIDA** o el **Ébola** y, más próximas, el **SARS**, el **MERS**, la **gripe porcina** o la **COVID-19**, dibujan todas ellas, un mapa de terror y angustia infinitos.

Si es la muerte el parámetro que mide mejor el horror de una pandemia, fueron las tres pandemias de peste las que alcanzaron las cotas de fallecimientos más elevadas, más de

250 millones, pero sin duda, la más temible, por su cercanía, ha sido la mal llamada “**gripe Española**” de 1918, sobre la que todavía permanecen muchas incógnitas, cuyo balance muchos sitúan por encima de los 50 M de víctimas mortales. Aun siendo ésta la consecuencia más negativa, su impacto va mucho más allá.

Los efectos de las pandemias sobre la **economía e infraestructura financiera** son causa de inestabilidad y quebranto a consecuencia de los costes directos e indirectos. Los **primeros** pueden llegar a ser muy altos, como ocurrió en los países azotados por brotes de Ébola, cuyas economías prácticamente se arruinaron y a largo plazo el derivado de la pérdida de ganancias de los fallecidos también puede ser elevado; por ej., en EE.UU.

La caída del PIB en España, como consecuencia de la pandemia.

se había calculado que una pandemia de influenza podría generar por este concepto más de 220 mil millones de dólares. Los costes **indirectos** son igualmente muy importantes, incluyendo los de aquellos aspectos que contribuyen a la caída del PIB, como sucedió en 2003 en China por el SARS, que supuso un descenso del 1% y del 0,5% en todo el sudeste asiático. En la actual pandemia COVID-19, ya en su 3er año, los datos referidos al primer semestre de 2020 son espectaculares; a nivel global la producción cayó un 3,3% y en la UE se produjo una contracción económica sin precedentes, con una caída del PIB real del 6,1% (que fue del 11% en el caso de España).

Los impactos **sociales** son, también, muy graves, motivados por la restricción de la movilidad, el aislamiento, la limitación de los viajes, el cierre de aeropuertos, escuelas y universidades, de mercados o de centros deportivos,

todos ellos, factores de desestabilización. En un informe de septiembre de 2021 de la Comisión Pan-Europea sobre Salud y Desarrollo sostenible se califica de **devastación** las consecuencias de la pandemia sobre los individuos, familias, comunidades y economías, citando también efectos que derivan de la falta de asistencia o retrasos en diagnósticos y tratamientos (hoy, 4 de febrero, se celebra el día mundial de la Lucha contra el Cáncer y esta afirmación resulta especialmente oportuna al ser uno de los campos más perjudicados en diagnósticos y tratamientos a causa de la pandemia). Se han perdido puestos de trabajo, apoyo social e ingresos y muchas madres tuvieron que dedicarse al cuidado de sus hijos por el cierre de escuelas y guarderías y, los propios niños perdieron educación y servicios sociales en un periodo crítico de su desarrollo, a lo que se suma la pérdida de pequeñas empresas.

Los Bancos Centrales, preparados desde de la crisis financiera del 2008, intervinieron de forma masiva (el Banco Central Europeo inyectó 1,85 billones de euros en las economías de los Estados Miembros) apoyando medidas que mitigaron el impacto en el empleo, pero muchos jóvenes se vieron muy afectados, en particular los no cualificados o los empleados de empresas pequeñas.

Dos años después del inicio de la actual pandemia han sido denunciados muchos errores que no pueden repetirse la próxima vez. La rapidez del desarrollo de la crisis o la falta

de consenso sobre cómo y cuándo responder, produjo diferentes velocidades y tipos de respuesta. Todos los organismos de prestigio abogan por reducir riesgos de nuevas pandemias mediante la aplicación del enfoque *One Health* fortaleciendo la capacidad de responder rápida y eficazmente sobre una vigilancia preventiva que alerte de la proximidad de situaciones de peligro.

ANIMALES EN PANDEMIAS

Nos hemos referido a la importancia de las zoonosis como fuente de pandemias que representan las $\frac{3}{4}$ partes del total de enfermedades emergentes humanas. Esta mayoritaria presencia de animales como hospedadores o reservorios de agentes pandémicos invitaría a repasar un listado general que está fuera de los límites de esta intervención. Revisaremos tres ejemplos significativos.

I. - Epidemias y pandemias de peste

El término "*peste, plaga o pestilencia*" se ha utilizado para identificar muchos procesos distintos. Aquí nos referimos a la "peste" producida por *Yersinia pestis*, con presencia de típicos "bubones" y muerte rápida, que puede presentarse también en forma septicémica o neumónica; la 1ª produce lesiones gangrenosas en dedos y orejas, que justifican la denominación de "peste negra". La neumónica se produce si el contagio es respiratorio o como una deriva desde otras formas.

La Peste de Ashdod, de Nicolás Poussin, en el Museo del Louvre (1631), que representa el relato del Libro de Samuel, del Antiguo Testamento, sobre la "peste" enviada por Dios a los filisteos después de la captura del Arca de la Alianza

Existen referencias muy antiguas a la peste¹ como la del Primer Libro de Samuel, en el Antiguo Testamento, cuando los filisteos capturaron el Arca de la Alianza y Dios envió una plaga a las ciudades donde era transportada, cuya población se llenó de tumores, y los campos se llenaron de roedores. En el siglo III se cuentan las descripciones de Tucídides, Hipócrates o Cipriano, pero el relato más conocido es el de la **Peste de Justiniano**, en el siglo VI, la **primera** pandemia del Imperio Romano de Oriente, que duró 60 años y terminó mezclada con viruela. Se inició en Etiopía y llegó hasta Constantinopla difundién-

dose después por Europa². Entre el 542-543 se produjeron más de 5.000 fallecimientos diarios y la falta de alimentos obligó a reestructurar el sistema agrario marcando el inicio de la Edad Media³.

La 2ª pandemia, la **peste negra**, es de origen confuso en Asia Central, China, Mongolia o la India, desde donde pasó a Europa y de allí a Egipto y Asia Menor, atribuyéndose al ejército mongol un papel decisivo en su dispersión siendo los barcos genoveses quienes la difundieron a Occidente. Asociada a la llegada a Europa de la rata negra, la peste llegó al Mediterráneo en los barcos que transportaban peregrinos a Tierra Santa, propiciando la gran plaga que asoló Europa entre 1347 y 1382. Por último, la 3ª **pandemia** surgió en China en 1772⁴ y mató a más de 12 M de personas. A finales del siglo XIX, en 1894, se registraron los primeros casos en Cantón y Hong Kong, donde Alexander Yersin, descubrió su agente, y la enfermedad se reconoció como infecciosa.

El microorganismo se denominó *Pasteurella pestis*⁵ red denominando después como *Yersinia pestis*. Yersin observó durante la plaga que las calles estaban llenas de

Alexander Yersin del Instituto Pasteur, enviado para el estudio de la peste de Hong Kong. Descubridor de la bacteria de la peste bubónica. La enfermedad se consideró infecciosa.

El triunfo de la muerte. Alegoría de la peste negra, de Pieter Brueghel (1562-63). En el Museo del Prado

cadáveres de ratas, igual que describió Ogata Masanori en Taiwan, demostrando que sus pulgas vehiculaban el bacilo. Los estragos en la India, fueron devastadores. En 1908, se describió que cuando las ratas morían, sus pulgas abandonaban el cadáver e infectaban hospedadores nuevos (incluido el hombre), transmitiendo el microorganismo con sus picaduras, lo que fue seguido de la adopción de medidas sanitarias de lucha. Aunque la pandemia todavía continua, los casos se limitan a los derivados del contacto con roedores o reservorios salvajes. Entre 1954 y 1997, se declararon a la OMS casi 81.000 casos y 6.500 fallecimientos y en los últimos 20 años se han declarado más de 21.000 casos en Asia, América y África con los mayores registros en Uganda, República D del Congo y Madagascar, donde desde 2017 continúa un brote vigilado por la OMS.

La peste es una zoonosis. Entre la lista de hospedadores animales se citan principalmente roedores, pero la lista incluye **más de 200 especies** que pueden servir como fuente de infección. Los animales transmiten el agente mediante la picadura de sus ectoparásitos, sobre todo pulgas, cuyo intestino acumula grandes cantidades del patógeno, transmitiéndoles al picar, sobre todo si forman una biopelícula en el proventrículo.

Puede contraerse, también, **por contacto directo** por manipulación con animales infectados o sus cadáveres e incluso es posible la transmisión por mordedura o consumo de carne cruda, pudiendo originar una forma rara de peste faríngea y meníngea. En cualquier caso, estos procedimientos **no explican las grandes epidemias, como tampoco lo hace la transmisión por aerosoles** desde enfermos humanos, pues el sistema solo resulta eficaz en la etapa final, con accesos de tos y exposición por contacto muy cercano y durante un tiempo largo.

Una vez adquirida la infección a partir de una fuente animal, la intervención de **ectoparásitos humanos** en la transmisión adquiere cada vez más interés para explicar

La Peste de Atenas, durante la Guerra del Peloponeso. Michiel Sweerts. 1652-1654. Los Angeles County Museum, California, USA.

las epidemias, incluyendo piojos y pulgas. *Pediculus corporis* se relacionó con una epidemia de peste en Marruecos durante la IIª Guerra Mundial y más recientemente con brotes en la RD del Congo, en coinfección con *Bartonella quintana*. Además, varios estudios experimentales han demostrado su capacidad para la transmisión mediante la picadura de pacientes septicémicos, sobreviviendo el patógeno en el vector hasta una semana y produciendo heces infecciosas, que son las **responsables directas del contagio**. La infección también se ha demostrado en *Pediculus capitis* y tanto en un caso como en otro, favorece el contagio que las picaduras repetidas provoquen una respuesta alérgica local, pruriginosa, que propicie el rascado, produciendo lesiones superficiales que sirven de puerta de entrada del agente desde las heces. Respecto de *Pulex irritans*, la pulga común, desde comienzos del siglo pasado se ha descrito en casas y tiendas de nómadas, víctimas de peste, en brotes epidémicos en el norte de África, Turquía, Irak, Siria, Irán y Kurdistán, **donde no se encontraron ratas**, comprobándose su capacidad para conservar el bacilo **durante al menos 21 días** y en las heces **al menos 5**; un hecho importante, pues las pulgas digieren rápido la sangre y defecan grandes cantidades de heces infecciosas poco después, con objeto de librarse del agente.

II - Epidemias-pandemias de gripe

Las primeras referencias a la gripe incluyen muchas teorías y especulaciones. Hipócrates y Tucídides en el siglo V a.C., refieren epidemias que probablemente fueran de gripe cono

la “**peste de Atenas**” durante la Guerra del Peloponeso⁶.

La primera epidemia sobre la que no existe duda, se produjo en Europa en **1170** y, desde entonces se habrán producido no menos de 50 a las que se suman, las que acaecieron en América con la llegada de los conquistadores, un momento histórico crucial para su globalización. Miguel Cordeiro⁷ señala que esta enfermedad fue la primera zoonosis epidémica que llegó a América en el 2º viaje de Colón, relacionando su aparición con la presencia en la

flota de caballos y cerdos, “que llegaron perdidos” en palabras del médico de la expedición.

España sufrió en **1580** una epidemia muy virulenta y difusible, surgida en Asia que afectó especialmente a las poblaciones de Madrid y Barcelona; Felipe II enfermó gravemente y su esposa Ana de Austria falleció de la misma. En el siglo XIX fueron importantes las epidemias de **1847 y 1889**, esta última originada en Turquía, se extendió a Rusia (la “gripe Rusa”) y después a todo el mundo, con dos ondas epidémicas en **1891 y 1892** y, siendo la mortalidad más elevada en ancianos, se ha postulado la teoría de que no se tratase realmente de gripe, sino que fuese la **primera pandemia producida por un coronavirus humano de origen bovino** (OC43). Después, la gripe se volvió endémica a nivel global, favorecida por la revolución industrial y la concentración urbana. Pero ninguna de las pandemias ha llegado a las consecuencias de la pandemia de gripe de **1918**, cuya morbilidad superó los 500 millones de casos y la mortalidad entre 50 y 100 millones de víctimas, en lo que influyó, complicaciones por sobreinfección bacteriana. La pandemia se desarrolló en tres ondas en 1918 y 1919 siendo la segunda especialmente grave y virulenta, concentrando más del 60% de los fallecimientos. Durante el traslado de las tropas americanas a Europa, en abril y mayo de 1918, fue cuando se describieron los primeros casos en Francia y, desde allí, se distribuyó a todo el mundo. En su conjunto, en España, más de 182.000 víctimas según el Anuario Estadístico⁸, que pudieron ser 270.000⁹ según otras estimaciones. Después se produjeron otras pandemias: la gripe asiá-

tica (1957), la de Hong Kong (1968) y la gripe porcina (2009). En todas hubo relación con animales, centrando las aves el mayor interés. Las **aves salvajes acuáticas** (*Anseriformes* y *Charadriiformes*), principalmente anátidas, son hospedadores naturales y reservorios de la práctica totalidad de subtipos víricos para aves domésticas y mamíferos y en ellas los virus son de baja patogenicidad originando procesos benignos o inaparentes, aunque algunos subtipos H5 y H7 pueden evolucionar a virus de alta patogenicidad con mortalidad en aves salvajes y hasta un 100% de mortalidad en aves domésticas, pudiendo saltar, ocasionalmente, al hombre. En las aves salvajes, estos virus se replican en el tracto intestinal y difunden a través de la vía fecal-oral, aunque los subtipos de alta patogenicidad, han adquirido capacidad de replicación en el tracto respiratorio. El contacto natural entre las aves salvajes y domésticas, por ej., en humedales o mercados proporciona condiciones óptimas en las que se facilita la transmisión cruzada inter-especie.

En las pandemias de gripe del siglo XX y XXI estuvieron implicados los subtipos **H1N1** (1918 y gripe porcina), **H2N2** (asiática), **H3N2** (Hong Kong). Aunque el origen del virus pandémico de 1918 no se ha podido establecer con seguridad pues la mayoría de las secuencias de virus aviares o porcinos datan de los años 30, las secuencias del gen de la PB y los análisis filogenéticos hacen sospechar que estos segmentos del virus humano **probablemente eran aviares**^{11 12}. El mismo origen aviar se repitió en la gripe asiática, siendo los cerdos el origen de la de Hong Kong y la porcina de 2009.

En los últimos años, dos subtipos han centrado el interés desde el punto de vista zoonótico y pandémico; El **H5N1** se describió por primera vez en gansos, en 1996, probablemente originado de aves salvajes migratorias. Al año siguiente se produjeron los primeros casos humanos en Hong Kong, con fallecimientos, por contacto directo con aves enfermas, lo que llevó a las autoridades a decretar el sacrificio de toda la población de aves de aquel territorio, entendiéndose que la medida abortó una pandemia, pero en

2003 volvieron a producirse nuevos casos y hasta 2017, un total de 859 y 453 fallecimientos, con una mortalidad media del 52,7% aunque, al menos hasta ahora, todos son fruto de contactos con aves. Desde 2005 el virus ha sufrido numerosas modificaciones y reordenamientos con solo un fallecimiento humano en Laos desde 2015. Las aves migratorias y las condiciones favorecedoras para la difusión en el sudeste asiático, son críticas.

En la actual epidemia de gripe aviar que afecta a Europa, se han descrito en 2020-21 casi 1.300 brotes en aves domésticas, con 23 M de cabezas afectadas y 2.400 en aves salvajes en 31 países, principalmente por los tipos H5N1 y H5N8. En España, en diciembre se detectó un foco en Lérida (una cigüeña) y en enero se han detectado varios más en silvestres en Ávila (gansos) y Palencia (cigüeña), más un foco en aves domésticas (pavos) en la provincia de Segovia y otro en pollos, en la de Huelva, todos por H5N1.

El subtipo **H7N9** es un virus de baja patogenicidad pero con potencial pandémico, que circula en aves sin clínica o muy escasa, dificultando identificar su difusión. Desde 2013 se han descrito 1.568 **casos de infecciones humanas**, por contacto, **incluyendo 616 casos fatales**. La OMS le considera un subtipo muy preocupante que produce cuadros graves, con dificultad respiratoria y **mortalidad del 39%**, aunque hasta la fecha no hay indicios o muy escasos de transmisión interhumana.

La particularidad del **cerdo**, el otro animal doméstico muy relacionado con la gripe, reside en la presencia de receptores celulares que le

La pandemia de gripe de 1918. Imagen de un hospital militar en Fort Riley, en el comienzo de la explosión de la epidemia.

convierten en un mezclador potencial de virus aviares y humanos para producir subtipos nuevos. La gripe porcina se describió en los EE.UU. en otoño de 1918, coincidiendo con la 2ª ola de la pandemia, confirmándose después la identidad H1N1 del virus y su procedencia humana (zoonosis inversa), resultando así en dos linajes estables, uno humano y otro porcino, que se mantuvo hasta 1984, cuando apareció en Europa un H3N2 y después en América un TR (triple reordenado), que se mezcló con el primero dando nuevos subtipos H1N1 y H1N2, causa de contagios humanos desde 2005. La pandemia humana de gripe porcina surgió en marzo-abril de 2009 en México y EE.UU., por un virus H1N1 fruto de un reordenamiento con genes del H3N2 TR de los cerdos americanos y el resto de un virus euroasiático H1N1 EA, tipo aviar 13 .

EPIDEMIAS Y PANDEMIAS POR CORONAVIRUS

Antes de 2003, los CoV no se consideraban patógenos humanos preocupantes, causando procesos respiratorios catarrales benignos. Hoy, sin embargo, son uno de los grupos, potencialmente pandémicos, de más interés. Son patógenos extraordinariamente variables y diversos, que evolucionan por mutación y recombinación originando linajes, variantes y subvariantes, con diferente tropismo tisular, muy promiscuos, protagonistas de saltos de especie entre animales o desde estos al hombre, un hecho bien documentado, con una larga lista de virus de murciélagos, aves o roedores que se han adaptado a otros hospedadores, con particular interés si es el hombre el destinatario y la adaptación logra la transmisión interhumana produciendo epidemias y pandemias.

La bronquitis infecciosa aviar, fue el 1er proceso por CoV, descrita en 1931 y su etiología vírica en 1933. La implicación de CoVs en el resfriado humano se señaló en los años 60 y el término "Coronavirus" se utilizó en 1968, alusivo a la forma de corona solar al M/E que ofrece la proteína S, en cuyo extremo se sitúa el dominio de unión al receptor celular (RBD) que inicia la infección. Tres de las 7 especies que producen enfermedad en el hombre son BetaCoV pandémicos: SARS-CoV-1 y 2 se relacionan con síndromes res-

piratorios agudos graves y MERS-CoV, es el agente del síndrome respiratorio de Oriente Medio. Los reservorios de los tres virus son murciélagos que, por lo general, excretan virus por las heces, sin cambio clínico.

Desde que los murciélagos se relacionaron con el SARS en 2005 se ha descrito su relación con el origen de muchos otros CoV, planteándose como causa de futuras pandemias. En la actualidad se han detectado o aislado CoVs de murciélagos en todos los continentes considerándose el origen de la mayoría de CoV de mamíferos, algo nada sorprendente, pues el 35% del viroma de los murciélagos son CoV, lo que les convierte en candidatos importantes de virus de zoonosis pendiente de descubrir y pandémicos. De las 132 especies de las que se han aislado CoV, las más frecuentes incluyen los géneros *Rhinolophus*, *Myotis* y *Pipistrellus*.

El SARS

(Síndrome Respiratorio Agudo y Grave)

Emergió en Guandong, China, en noviembre de 2002, relacionándose los primeros casos humanos con civetas, aunque estudios posteriores centraron su papel solo como un hospedador intermediario, siendo murciélagos de herradura (*Rhinolophus* sp) la fuente de virus. En solo 4 meses la enfermedad se difundió por 30 países con 8.422 casos y 916 defunciones, una mortalidad del 10,8%. Se vio que dos virus aislados de murciélagos (RsSH-CO14 y Rs3367) mantenían una homología del 95% con el SARS-CoV, proponiéndose que éste habría evolucionado desde ellos por recombinación.

El MERS

(Síndrome Respiratorio de Oriente Medio)

Se diagnosticó, por primera vez en Arabia Saudí en 2012 y, hasta la fecha, los casos se han producido en aquella región o fueron importados en otros países. Hasta noviembre de 2021 se habían registrado, 2.580 casos y 927 fallecimientos, con una mortalidad del 35,9%. El virus exige para la transmisión un contacto estrecho y largo entre enfermo y sano, siendo habitual que el caso índice se produzca por un salto desde dromedarios, aunque la detección de CoVs muy semejantes en murciélagos de los géneros *Tytonycteris* y *Pipistrellus* llevó a considerar que estos virus u otros similares, fueron transmitidos

a los dromedarios y, en éstos últimos pudieron haber generado la forma definitiva del virus que después saltó al hombre, sin descartar el salto directo, pues también se ha identificado un virus idéntico al MERS-CoV en *Taphozous perforatus*, el murciélago egipcio de las tumbas.

La actual pandemia COVID-19, producida por el coronavirus SARS-CoV2, se originó a finales de diciembre de 2019 en personal de un mercado húmedo en Wuhan y rápidamente se extendió por todo el mundo. A comienzos de 2022 las cifras de casos superan ya los 385 millones y 5,7 millones los fallecimientos, siendo en España de 10 millones y de 93.000, respectivamente. En la actualidad circulan por el mundo numerosas variantes generadas por mutación y recombinación, dominando delta y ómicron, si bien otras siguen calificadas como preocupantes por la OMS. La enfermedad presenta una gran capacidad de transmisión, aunque la tasa de mortalidad es sustancialmente más baja que en SARS y MERS (alrededor del 2,3% siendo más elevada

en pacientes de riesgo), afectando principalmente a adultos mayores o individuos con el sistema inmunitario comprometido.

El CoVRaTG13 aislado de *Rhinolophus affinis*, el murciélago de herradura, es el virus más próximo, manteniendo con el SARS-CoV2 un 96% de identidad que hace necesaria la participación de un intermediario, en lo que se propuso el CoV del pangolín malayo. Éste, sin embargo, presenta también algunas diferencias críticas, como la falta un motivo estructural de escisión por furina, una característica singular del SARS-CoV-2 por lo que se ha sugerido que éste sería el resultado de eventos de recombinación entre el RaTG13 y otro CoV desconocido, a nivel de la RBD. El recombinante probablemente llevaría décadas circulando y la evolución reciente ha-

bría sucedido en *R. affinis* u otro animal no identificado.

Para saber de la susceptibilidad se han recogido registros de infecciones **naturales** en animales expuestos a humanos infectados, se han realizado infecciones **experimentales** en animales de prueba y en cultivos celulares, incluso se han aplicado estrategias **bioinformáticas** simulando en 3D la capacidad de unión molecular del RBD al receptor ACE2 de la especie en estudio.

Desde el principio, se diagnosticaron animales positivos por exposición a humanos infectados, como gatos y perros, animales de zoo (grandes felinos e hipopótamos), mustélidos, ciervos de cola blanca (Ac), hamsters y algu-

nos más. La Organización Mundial de la Sanidad Animal (OIE) ha recopilado las notificaciones bajo la declaración de emergencia y la Asociación Americana de Médicos Veterinarios ha completado las denuncias. En lo que interesa, gatos y, especialmente, mustélidos peleteros (visón americano) cuyo receptor ACE2 es similar al hu-

Parece claro, por último, que el papel de los animales en la generación de zoonosis pandémicas es una evidencia creciente, difícil de discutir, en particular en el caso de las últimas pandemias.

mano, han sido los grandes protagonistas por el número de animales y granjas afectadas, sobre todo en Dinamarca, Holanda, Utah en USA y, en menor nº en otros lugares de Europa. El problema en Dinamarca fue particularmente importante pues afectó a su región peletera, Jutlandia, en la que se procedió a la despoblación total (17M de visones). En España, el primer caso en un gato doméstico, fue descrito en Badalona ¹⁴ y el segundo en Logroño, mientras que la seroprevalencia en colonias callejeras en Zaragoza, llegó al 3,41%.

Uno de los primeros estudios de **infección experimental** fue publicado en China por un grupo de veterinarios, inoculando vía nasal varias especies. Los resultados mostraron que gatos y hurones eran muy susceptibles y que pollos, patos o cerdos eran resistentes o

Una sola Salud (*One Health*) es la estrategia de colaboración interprofesional más adecuada en la prevención y control de zoonosis y pandemias. La Ciencia Veterinaria ha apostado por ella, desde el principio¹⁵

de baja susceptibilidad. La infección de hurones produjo una enfermedad clínica leve que podía transmitirse vía aérea, excretando los infectados virus en saliva, moco nasal, heces y orina hasta 1 semana después de la infección. Los primeros casos de infección inversa, desde los animales infectados, nuevamente al hombre, se produjeron en dos empleados de una granja de visones en Holanda, que probablemente se contagiaron por exposición a los animales, igual que sucedió

Sessió inaugural del Curs Acadèmic 2022

en Dinamarca, donde se registraron variantes nuevas, también en casos humanos (grupo 5), la causa inmediata de despoblación. A estos se sumaría, de confirmarse, el origen de ómicron en ratones, una cuestión que abre la posibilidad de creación de reservorios animales, en lo que ya parece ser un hecho probado los primeros casos por la variante delta a partir de hamsters en Hong Kong.

Parece claro, por último, que el papel de los animales en la generación de zoonosis pandémicas es una **evidencia creciente**, difícil de discutir, en particular en el caso de las últimas pandemias. Las condiciones favorecedoras del salto de especie desde los animales, sobre todo salvajes, señaladas por Peter Daszak en 2000, están propiciando múltiples oportunidades para el cambio cruzado, con la globalización como facilitador del riesgo. Una vez producida la explosión epidémica el costo que precisa su control alcanza niveles cada vez más elevados, no solo en vidas humanas, sino también por su impacto económico, social o sanitario.

Es por tanto una medida más razonable atender a su prevención en el origen, sobre la vigilancia permanente y la práctica de medidas que bloqueen la transmisión en las primeras etapas o intervenciones que impidan el salto zoonótico y, siempre, atendiendo a la eliminación o reducción de los factores favorecedores. La Ciencia está alertando desde hace decenios, sobre todo desde la irrupción del SARS, de esta necesidad, advirtiendo de la inevitable producción e incremento de estos eventos.

La nueva doctrina Una sola Salud, por la que sin escisiones apuesta la Ciencia Veterinaria es, sin ninguna duda, el mejor recurso y aproximación estratégica para lograr los mejores resultados en esta tarea.

Nomenament com President d'Honor al Excm. Sr. Dr. PERE COSTA BATLLORI

Paraules a càrrec de
Excm. Sra. Dra. **M. dels Àngels Calvo Torras**

Excm. President de l'ACVC, Dr. Llupià; Excm. Sr. President de la RAMC, Dr. Bombi; Excm. Sr. President de la Real Academia Europea de Doctors, Dr. Alfredo Rocafort; Sr. President del Consell de Co.legis Veterinaris, Sr. Ricard Pagés; Excms Sras. i Sres Academics Sres. i Sras.; Amics

Bona tarda a tots,

Permetin-me que inici aquestes breus paraules, agraïnt al Excm. Sr. President l'ACVC que m'hagi confiat l'honor de fer una breu glossa del Excm. Sr. Dr. Pere Costa Batllori.

Es per a mi una gran satisfacció poder fer una breu laudatio del Dr Pere Costa Batllori, gran veterinari i si m'ho permeten entranyable amic, en qui sempre he trobat les paraules adients i el millor consell quan li he fet qualsevol consulta.

El Dr. Pere Costa Batllori, va néixer a Barcelona, però es defineix com a Empordanès. Quan ser el moment, no va dubtar ni un moment en escollir la professió veterinària tot i que en aquell moment no disposàvem de Facultat a Catalunya.

Com tots sabem, la veterinària inclou una amplia varietat de aspectes i el jove veterinari, acabat de licenciar va decidir escollir la vessant dedicada a la producció animal i no només com a vocació sinó i molt especialment perquè també li permetia col·laborar en una necessitat vital: produir aliments de qualitat, donada la carestia de proteïna alimentària como conseqüència de la guerra i d'una llarga i complexa postguerra.

No va dubtar i va apostar per formar-se en la tecnologia mes avançada de França i Estats Units i va ser, sens dubte, un pioner en el camp de la producció de carn de boví, d'oví i de porcí de qualitat.

En honor a la brevetat no descriure amb detall el seu ampli i complert currículum professional del que cal destacar : Catedràtic de la U. Politècnica de Catalunya , President del Col·legi Oficial de Veterinaris de Barcelona, pels seus mèrits va ingressar en la Orden Civil del Merito Agrícola com Comendador, i va ser anomenat membre del Consell d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya i del Consell d'Administració de l'IRTA entre altres entitats de notable importància.

Darrerament, la jubilació li ha donat temps per dedicar-se al que ell en diu "aprenent d'escriptor" que ja va iniciar en edats preterites. Es també un incansable contertulià a l'Ateneu i a altres foros de notable interès científic i social.

Pero, avui, voldria destacar, la seva labor en el món de les Acadèmies.

El Dr. Pere Costa Batllori, va ser membre fundador i primer secretari, no oficial, de la Academia de Ciències Veterinàries de Catalunya de la que va ser President i actualment i fins avui es Acadèmic d'Honor. Ha format part de manera casi constant de les seves Juntes directives. També ha estat membre numerari de la Real Academia Europea de Doctors havent passat a la categoria de Emèrit, per normativa estatutària. Es també membre de la Real Academia de Ciencias Veterinarias de Espanya amb la que col·labora amb freqüència, de la

Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, de la Acadèmia de Ciències Veterinàries de València i de la Real Acadèmia Sevillana de Ciències Veterinàries.

Cal fer esment sens dubte, a aquest aspecte de la seva vida professional i científica, dons comporta una àmplia experiència relacionada

amb la problemàtica de la vida acadèmica i... Arribat aquest punt prego al Excm. Sr. president de l'ACVC, Dr. Josep Llúpia li faci entrega del Diploma que acredita el seu merescut nomenament com President d'Honor.

Enhorabona Dr. Pere Costa Batllori

Moltes gràcies a tots per la seva amable atenció.

Excm. Sr. Dr. **Pere Costa Batllori**

Resposta al nomenament com a President d'Honor

Benvolguts amics i amigues.

Avui es un dia molt especial i emotiu per mi. El 28 de gener de 1962, amb els meus 29 anys i 17 dies, aquell dia complerts, vaig entrar a formar part d'aquesta Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya com a acadèmic corresponent com a premi per ser autor, conjuntament amb el Dr. Josep Sèculi Brillas, també membre de la corporació, de un treball sobre "La presentación de la peste porcina en España y su evolución en la provincia de Barcelona".

Es la meua fita d'entrada en el món acadèmic.

La meua vida professional ha estat molt lligada a les Acadèmies, la Dra. Mariàngels Calvo, a la que agraeixo de tot cor la presentació que ha fet de la meua persona, ja ho ha mencionat, si be l'amistat que compartim des de fa anys, les tasques en les que hem col·laborat i els bons moments que hem compartit fan que hagi exagerat alguns aspectes personals. Li agraeixo molt el que ha dit de mi.

No vull recordar la meua activitat acadèmica per voler lluir un currículum sinó per reafirmar la meua creença en el paper positiu de les Acadèmies en la societat civil i cultural, avui plenes de actituds negatives i fer una especial menció a la Acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya, de la que com sabeu he sigut president, acadèmic d'honor i avui President d'Honor. I estic molt agraït per la confiança que els acadèmics m'han fet.

Vull recordar que l' Acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya va néixer i ha mantingut una exitosa trajectòria gràcies a l'empeny de Sèculi Brillas, Riera Planaguma, Agustí Carol, Lázaro Porta, Puchal Mas, Roca Torras, Luera Carbo, Lopez Ros, Josep Llúpia, Mariàngels Calvo i molts altres entre ells els que foren nominats Acadèmics d'Honor com Jaume Camps i Josep Mª Aymerich i Presidents d'Honor com Riera Planaguma, Sèculi Brillas, Carol Foix i Puchal Mas.

Sortosament tots ells han format part del grup de persones que han constituït el conjunt d'amics personals, alguns amb el qualificatiu de alter ego que poc a poc s'ha anat reduint a ritme dels anys que passen.

Quant un es fa gran la desaparició de tants bons amics comporta fàcilment un sentiment de solitud, aïllament i infelicitat que sembla irremeiable però que actua com el d'avui omplen la vida de joia i agraïment.

Sempre m'he sentit vinculat a la nostra Acadèmia i sempre he procurat col·laborar, dintre de les meves possibilitats al seu desenvolupament. Vaig poder estar en el seu naixement, n'he sigut president, he procurat sempre una bona relació amb les altres acadèmies d'Espanya, algunes desaparegudes, així com les que conformen el Consell Inter-acadèmic de Catalunya.

Però mai havia pensat merèixer la Presidència d'Honor de la meua Acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya, i per això manifesto la meua emoció, la meua sorpresa i el meu agraïment sincer al Dr. Josep Lluïa, a la Junta de Govern i a la Assemblea de la mateixa per haver-me nominat, nomenament que comporta la meua promesa de plena col·laboració en tot el que pugui i fins que pugui.

Tot i que fa temps he entrat dins el grup de gent gran, eufemisme avui de moda per no dir vell, prometo exercir el càrrec col·laborant amb la Junta de Govern, front als molts problemes que tenim, com són les relacions amb la Generalitat i el funcionament del Consell Inter acadèmic, cercant el reconeixement social, la col·laboració entre totes les acadèmies catalanes, el compliment de la tasca que ens exigeixi la societat i amb tot el que pugui ser útil de la meua relativa experiència en els aspectes acadèmics.

Hem de reflexionar sobre la situació en la que estem vivint, el rol a desenvolupar en el futur. Hem de pensar en que podem i devem ser per ser útils a la societat, com podem promocionar el progrés científic, com podem

aconseguir una fluida col·laboració amb la Administració ja que sens dubte deuria ser positiva però que avui es minsa per no dir que poc considerada.

La meua tasca se que no serà fàcil després de la presidència d'honor del Dr. Puchal Mas, que també fou membre de la Reial Acadèmia de Medicina que avui ens acull.

Sincerament, la labor del Dr. Puchal es impossible de superar ni de arribar al seu nivell però sempre em servirà el seu exemple i el seu treball silenciós i efectiu. Vull recordar-lo avui com un gran amic des de la Facultat de Veterinària de Saragossa, com un gran mestre durant la meua vida professional i com a mirall al que fixar-me en la meua Presidència futura.

I recordar també que properament la seva Acadèmia, la de Ciències Veterinàries dedicarà una sessió de record, que voldríem fos distint de una sessió necrològica ja que difícilment l'oblidarem i a la que sens dubte voldria estigues oficialment present la Facultat de Veterinària de la UAB per la que tant va lluitar i de la que va ser artífex primordial.

I aprofito el moment, encara que potser no toca, per manifestar el paper fonamental de la lluita de la professió veterinària contra les nombroses malalties víriques que en transcurso de les últimes dècades han aparegut en les grans concentracions animals de les granges avícoles, porcines i de bovins preferentment i que han pogut ser controlades amb èxit per la intervenció veterinària amb una àmplia experiència epidemiològica que crec no ha sigut aprofitada tot i la vigència del concepte de One-Health, de una única salut.

I acabo expressant la meua satisfacció per haver pogut iniciar, en el seu dia, la meua vida acadèmica en aquest magnífic ambient de la Acadèmia de Medicina i tancar-la encara que no definitivament, en el mateix lloc, al cap de 60 anys i 7 dies d'haver-hi ingressat en aquesta Reial Acadèmia de Medicina.

Moltes, moltíssimes, gràcies a tots.

ACTE INAUGURAL DEL CONSELL INTERACADÈMIC 2022

Excm. Sr. Dr. **Josep Llupià i Mas**

Discurs del Dr. Llupià, en el que passa el testimoni de la Vicepresidència del Consell Interacadèmic a la Acadèmia Catalana de Gastronomia i Nutrició.

Honorable Consellera de Justícia Lourdes Ciuró i Buldó / Excel·lentíssim Carles Vilarrubí i Carrió President de l'Acadèmia Catalana de Gastronomia i Nutrició. Consellera Mariàngela Vilallonga / Benvolguts i estimats acadèmics / Senyores i Senyors

L'acte inaugural del Consell Interacadèmic de l'any 2021 es va fer virtual. El President de l'Acadèmia Europea de Doctors Alfred Rocafort ens va dir que hauríem d'incrementar la relació entre les acadèmies i que hem de contribuir a defensar la vida, recercar la veritat, treballar per la ciència i proclamar la convivència intercultural. Una vegada fet el seu discurs ens va passar el testimoni de ser portaveu del Consell Interacadèmic pel any 2021.

Maria Àngels Calvo Secretària General de la nostra acadèmia va presentar el nostre President d'Honor Pere Costa. En Pere Costa va fer el discurs inaugural 2021 i ens va recordar que la Generalitat assumeix la competència de les acadèmies amb seu a Catalunya pel decret 120/1987. Les acadèmies són transmissores de coneixements i la col·laboració entre les acadèmies és essencial. Tenim el deure de ser útils a la societat i som un recurs poc aprofitat. El suport econòmic de la Generalitat ha anat disminuint. En Pere Costa i el nostre acadèmic d'Honor Josep Aymerich em recorden sempre que s'ha d'establir una millor coordinació entre les acadèmies.

Jo vaig fer un petit record històric i vaig afirmar que estava d'acord amb tot el que s'havia dit. Va prendre la paraula Xavier Bernadí, llavors Director General de Dret i Entitats. Ens va transmetre que ell sabia i reconeixia la tasca que fèiem les acadèmies a favor del progrés. Que les acadèmies fem difusió del coneixement, de la ciència i la cultura. Que havia percebut l'esforç creixent de coordinació entre les acadèmies. Que l'administració no aprofita prou la tasca de les acadèmies i que hem de ser proactius i oferir iniciatives, propostes i coneixements perquè els coneixements són la font de la llibertat.

L'actual Director General de Dret i Entitats Joan Ramon Casals continua expressant els mateixos raonaments. La Consellera de Justícia Lourdes Ciuró ens diu que si presentem propostes detallades i projectes millor.

Ens vam reunir la triada d'acadèmies que es responsabilitzen de la continuïtat de les propostes, és a dir: la de l'any 2021 Veterinària, la portaveu del Consell de l'any 2022 Gastronomia i la del proper any 2023 Bones Lletres, també va assistir-hi Maria Àngels Calvo. Vam considerar que hauríem d'activar les propostes i projectes per lliurar-los a la Consellera de Justícia Lourdes Ciuró.

Els temes culturals, científics i tècnics que vam pensar i recollir de les diferents acadèmies van ser els següents:

El mecenatge a Catalunya

A Catalunya no hi ha cap llei que doni suport al mecenatge. El govern espanyol i la Generalitat de Catalunya haurien de proposar les línies mestres de com hauria de ser la política del mecenatge. Les acadèmies catalanes ens en podríem beneficiar.

Edició d'un llibre i audiovisuals de la cuina catalana

Partint d'un grup de xefs dels diferents territoris del nostre país valorar l'evolució dels costums alimentaris i socials a Catalunya. Quines han estat les nostres tradicions i quines innovacions s'han aportat.

L'aprofitament de l'aigua de la pluja a Catalunya és del 11% a Califòrnia del 20%

Ens hem posat en contacte amb: l'Agència Catalana de l'Aigua. Amb el Departament de Geografia Física de la UAB i amb el Parc

Natural de la Serralada de Marina. L'aigua és un bé escàs, s'hauria de cercar el seu aprofitament i evitar les inundacions.

La superfície forestal de Catalunya és d'un 60% del seu territori

Catalunya aprofita un 35% de la seva massa forestal, la mitjana europea és d'un 60%. La companyia Endesa ens ha comentat que una central de biomassa de 10 MW és rendible i necessita unes 70.000 tones de massa forestal a l'any pel seu funcionament. Catalunya necessita energia i que no es cremin els boscos.

Producció d'anticossos monoclonals

Dels 10 fàrmacs més venuts al món 8 són anticossos monoclonals. Els anticossos monoclonals són fàrmacs que van dirigits a la causa de la malaltia. Hem fet un primer contacte amb la Unitat de producció d'anticossos de la UAB i amb el Grup de recerca del CSIC.

Proteïna microbiana

Catalunya importa 1 milió de tones de farina de soia a l'any, sobretot per fer pinso per a animals de producció. En uns primers experiments fets al laboratori fermentant coproductes agrícoles s'ha obtingut un producte amb un contingut de proteïna del 53% que podria ser una alternativa a la soia.

La nostra Acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya passa el testimoni a la Acadèmia Catalana de Gastronomia i Nutrició. He de dir que el seu President Carles Vilarrubí és una persona que albira l'horitzó de lluny i que dels molts camins per aconseguir un objectiu, sap escollir el trajecte de l'èxit. Ell i la seva acadèmia sabran conduir bé el Consell Interacadèmic.

Gràcies per la seva atenció.

Excma. Sra. **Rosa Mayordomo**
Acadèmia Catalana de Gastronomia i Nutrició

ACADEMIA I TRADICIÓ

Honorable Consellera, Excel·lentíssims presidents, Acadèmics, amics.

Fa 2.400 anys un home va buscar aixopluc sota una arbreda d'oliveres i alzines. Peus calçats amb sandàlies de cuir i lli envoltant el cos. Aquesta arbreda estava en un tros de terra situat a 6 stadis (uns 1059 metres) al nord-oest d'Atenes. Academos, heroi àtic, heroi epònim, aquell que va desviar d'Atenes la ira de Càstor i Pòl·lux dirigint-los a Afidna, havia estat enterrat a prop de les dotze oliveres sagrades que regalimaven l'oli per a la unció dels vencedors dels Jocs Panatenaics. Academos, tot alimentant la terra amb el seu cos, va donar a aquell espai, a la llera del riu Cefís, el nom immortal d'Acadèmia, sota la

protecció de la deessa de la saviesa, Atena. Plató, l'home de sandàlies de cuir, va desenvolupar les seves conferències filosòfiques a l'aixopluc d'aquesta arbreda sagrada, de tal manera que Timó el Silograf (320-230 a.C) va dir d'ell que era "... un home d'importància, però orador de veu suau, musical en la seva prosa com la cicada que, enfilada als arbres d'Acadèmia, aboca un parany tan delicat com un liri."

Hauria fet falta més de un Justinià perquè l'Acadèmia s'esvaís entre prohibicions i oblots. Horaci, a les seves *Epístoles* va deixar escrit: *Atque inter silvas Academi quaerere*

verum – I cerca la veritat a les arbredes de Acadèmia”.

John Milton, al *Paradís Perdut* escriu: “Vet aquí l’arbrera d’oliveres de Acadèmia, el refugi de Plató, on l’ocell àtic trina les seves greus notes”.

Al 1952, Mary McCarthy descriu el món universitari americà a la seva novel·la *Les arbredes d’Acadèmia* tot recordant en el prefaci la frase d’Horaci: “I cerca la veritat...”. McCarthy, la dona que va cultivar l’amistat de l’Hannah Arendt: teoria política, inclusió de l’altre, acords, llibertat i igualtat entre persones. Diàleg.

A Kissamos, un poblet mariner de la costa nord-oest de Creta, als anys 80 del segle passat, un popa d’hàbit negre, tacat de pols, es mou nerviós a l’Acadèmia que ha fundat “*com a centre ecumènic*, cruïlla intel·lectual, per endegar un diàleg amb llenguatge coherent enfront de la demagògia política...” Conversa.

El *Diàleg* es utilitza per Plató per filar un banquet colpit amb amor i saviesa. No podem fer passar la saviesa a través del fil de llana, de un cap ple a un cap buit, però si podem compartir a taula el pa, el vi i el formatge; el pa, l’oli i les olives; i fer un banquet al voltant d’una taula on el diàleg, el discurs,

la conversa alleugin les inquietuds intel·lectuals dels comensals alhora que complaquin els seus paladars.

L’Acadèmia Catalana de Gastronomia i Nutrició, la més jove de les Acadèmies del nostre país, para taula per aquest diàleg. La Reial Acadèmia de les Bones Lletres, la degana, nascuda al 1700 com la dels Desconfiats. La Reial Acadèmia de Medicina, que va completar els seus 250 anys al bell mig d’aquesta pandèmia buidadora de vides i il·lusions, celebrarà a principis de maig els actes commemoratius. Entremig, Veterinària, Jurisprudència, Europea de Doctors, Farmàcia, Ciències i Arts, l’Institut d’Estudis Aranesi, l’Institut d’Estudis Catalans i Belles Arts de Sant Jordi.

Totes juntes. Ingredients potents per preparar un gran banquet, presentant plats nutritius que facin gaudir els cinc sentits.

Les institucions polítiques catalanes son l’aixopluc de les Acadèmies com l’arbrada de Acadèmia ho va ser per Plató, a l’Àtica, 387 anys abans de la nostra era.

Som part de la tradició. Som innovació. Som futur.

Acadèmics, amics, moltes gràcies!

Sessió Homenatge *In Memoriam*

Excm. Sr. Dr. FRANCESC PUCHAL I MAS

Excm. Sra. Dra. **M. dels Angels Calvo Torras**

Acadèmica Numeraria. Secretaria General de l'ACVC

Excm. Sr. President, Excms. Sres, i Srs. Acadèmics, familiars i amics del Excm. Sr. Acadèmic que avui recordem Dr. Francesc Puchal i Mas, Sres, i Srs., Amics.

Si em permeten començaré aquest breu parlament, agraint a la Junta de Govern i molt especialment al Sr. President Dr. Llupià l'honor i al mateix temps la responsabilitat que representa per mi l'encàrrec de preparar aquesta necrològica que em permet retre públic homenatge al Excm. Sr. Dr. Francesc Puchal i Mas.

Vull també agrair a la família del Dr. Puchal que m'hagin fet la confiança de que em dirigeixi a tots vostès en el seu nom. Ells millor que ningú sabent l'estimació que els hi professo.

El Dr. Puchal va néixer a Barcelona, al seu estimat barri de Sant Martí l'any 1933 i ens va deixar el dia 29 de octubre de 2020.

El seu caràcter emprenedor, el seu entusiasme i la seva gran capacitat de treball li van permetre desenvolupar la seva carrera professional en diferents àmbits, tots relacionats amb el que va ser el seu leiv motiv, la veterinària.

Llicenciat en Veterinària per la Universitat de Saragossa, amb Primer Premi Extraordinari de Llicenciatura (1956). Va començar, la seva tasca docent, com professor de Farmacologia i Terapèutica a aquesta mateixa Facultat. L'any 1958 li fou concedida una beca *Fulbright* i es trasllada als Estats Units, obtenint l'any 1961, el títol de Doctor en Nutrició Animal (Ph.D.) en una de les més prestigioses Universitats agrícoles nord-americanes, la Iowa State University.

De 1961 a 1963 va treballar com a investigador en nutrició d'additius en relació amb el càncer al departament de recerca de Monsanto Chemical Co, i posteriorment (de 1963 a 1965) aquesta empresa el nomenà director tècnic de la seva delegació europea a Brussel·les, adscrit a la divisió d'additius de pinsos i amb responsabilitat per a tot el territori europeu, i finalment

(1965 a 1967) fou director tècnic de la sucursal barcelonina, Monsanto Agrícola de España, seguidament (1967 a 1973) treballà per a Cargill Inc. i fou director tècnic de Pienso Hens a España, en un moment en que la empresa es consolidaria com un dels líders en nutrició animal a Espanya. Com a bon emprenedor va aprofitar els coneixements adquirits en el sector per a fundar l'any 1968 a Barcelona la empresa, Industrial Tècnica Pecuària SA., especialitzada en complementos per la nutrició animal que avui esta present en mes de 80 països, per tot el món i guardonada l'any 2003 amb el premi de l'Agricultura Catalana com a reconeixement pel seu lideratge en nutrició animal.

L'any 1968 va tornar al món acadèmic espanyol doctorant-se en Veterinària per la Universitat Complutense de Madrid i obtenint la càtedra de producció animal i etnologia a la Facultat de veterinària de Lleó. El 1973 guanyar l'oposició d'aquesta mateixa càtedra a la Universitat Complutense de Madrid, i el 1976 va tornar a Catalunya, per ocupar fins el 1982 la Càtedra de Zootècnica de l'Escola d'Agricultura de Catalunya, de la que fou director en el marc de la Universitat Politècnica de Catalunya.

Durant molts anys va impulsar el projecte de creació d'una Facultat de Veterinària a Catalunya, reivindicant-ne la seva necessitat, (que Catalunya, tingués la seva pròpia Facultat, centre formador i transmissor de coneixements per a la nostre joventut). Al aconseguir-ho, després de no poques dificultats, fou anomenat primer Degà de la nova Facultat de Veterinària a la Universitat Autònoma de Barcelona. Va deixar el deganat per decisió pròpia, una vegada regularitzada la Facultat. Va continuar la

seva tasca docent, com a Catedràtic de Nutrició Animal, fins la seva jubilació l'any 1998. Va formar nombroses generacions de nutricionistes en el món de la alimentació animal.

Arribat aquest punt, permetin-me que destaquï des d'un coneixement en primera persona, la tasca desenvolupada pel Dr. Puchal, personalment es va encarregar d'escollir els professors dels dos primers cursos, la posta en marxa de l'activitat acadèmica de la Facultat, així com de la construcció del nou edifici. Un cop més la seva capacitat de treball, el seu entusiasme i la seva empremadoria van ser els elements que varen permetre fer realitat la primera Facultat de Veterinària de Catalunya.

En paraules del propi Dr. Puchal, extretes d'una entrevista que li varen fer a la revista TECA l'any 2009 podem deduir el seu sentiment envers la Facultat:

"Avui em complau profundament veure com la nostra Facultat s'ha situat com a capdavantera -o, en tot cas, entre les més importants d'Espanya i de la Comunitat Europea- molt particularment en l'especialitat de patologia, gràcies al desenvolupament propi de la Facultat i molt especialment a les associacions amb altres organitzacions científiques. En qualsevol cas, crec que l'especialitat de patologia ha experimentat un creixement espectacular digne de tots els elogis".

En relació a la veterinària i als seus canvis comentava:

"La professió de veterinarí ha canviat en els últims anys. La producció ramadera ha evolucionat molt significativament, tot seguint les tendències marcades per altres països més avançats que el nostre en aquest aspecte, en el sentit que les explotacions ramaderes individuals estan desapareixent, de la mateixa manera que les fàbriques de pinsos, que han passat a mans de les grans empreses".

Quant va decidir jubilar-se la facultat li va retre un merescut homenatge que recordava amb molt afecte (pastis).

Fou membre de la Societat Honorífica d'Agricultura Gamma Sigma Delta dels EUA (1961), acadèmic numerari de l'Acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya des de 1966, de la qual fou president (1971-74) i president d'Honor, acadèmic numerari de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya (1977) i de Reial Acadèmia de Farmàcia de Catalunya (1998) i

membre numerari de la New York Academy of Sciences (1994).

El seu pas per les Acadèmies, ha estat molt fructífer, destacaré en aquest moment només la seva tasca a la ACVC per la que va treballar amb entusiasme i de la que va ser nomenat President d'Honor, aportant en tot moment savis consells pel bon funcionament de la nostra Acadèmia.

Va participar en nombrosos Actes, sessions i entregues de Premis.

Un altre aspecte que sens dubte cal remarcar es la seva activitat com a investigador i en aquest àmbit podem destacar que va dirigir 17 tesis doctorals i va publicar en revistes especialitzades d'alt index d'impacte, treballs temes relacionats amb les seva recerca sobre digestibilitat d'aminoàcids i proteïnes, additius alimentaris fisiològics, antioxidants, enzims i pigments carotenoides en sanitat i productivitat animal.

Va estar guardonat com a comanador de l'Orde Civil Espanyol del Mèrit Agrícola (1970). Entre d'altres distincions esmentarem, també el Premi Sant Martí, en categoria d'or del 1977, atorgat per l'Ajuntament del Districte X de Barcelona, premi instituït per honorar els "fills del barri" que s'han distingit amb actuacions de transcendència internacional, i per la que el Dr. Puchal tenia una especial estima.

Va rebre la Medalla de l'Agricultura Catalana de la Generalitat de Catalunya (1987), la Medalla Narcís Monturiol de la Generalitat de Catalunya (1999), la Medalla de l'Escola Superior d'Agricultura (2000) i la Creu de Sant Jordi (2011).

La trajectòria professional i científica del Dr. Puchal ha tingut conseqüències evidents en la millora i sostenibilitat de la producció animal al nostre país i de la nutrició animal a nivell mundial, va pronunciat més d'un centenar de conferències científiques i tècniques, tant a Espanya com en diversos països del món.

Per tot el que hem comentat no hi pot haver dubte del paper cabdal del Dr. Puchal en la veterinària catalana i cal remarcar que la seva constant activitat va permetre avançar en el desenvolupament d'una nutrició i producció moderna col·laborant activament a que s'adaptés als nivells i exigències de producció de Europa entre els anys 1960 i 1980.

No podem finalitzar aquestes paraules, sense recordar que com diu la dita: *“Al costat d’un gran home hi ha sempre una gran dona”* i en aquest cas, la premissa, s’acompleix de forma absoluta. La tasca del Dr. Puchal ha estat sempre impulsada, i acompanyada per la presència ferma i amable de la seva esposa, Montserrat Sabartés, farmacèutica que ha estat el motor i la companya de vida del Dr. Puchal. Junts varen viatjar, i afrontar els canvis i junts varen formar una família entranyable, que ha estat el gran tresor del Dr. Puchal.

La seva filla gran Ana, farmacèutica com la mare i el fill petit Francesc, veterinari com el pare, són la continuïtat del món sanitari, i juntament amb Cristina i Montse així com les seves parelles i fills han estat sempre l’il·lusió del Dr. Puchal i el millor fruit recollit.

Cal dir que la saga Puchal de veterinaris està assegurada, ja comptem amb la tercera generació de veterinaris i seguint els canvis en la societat actual, la tercera baula és una noia, treballadora i entusiasta com el seu avi, Meritxell.

La pèrdua del Dr. Puchal, ens entristeix perquè ens ha deixat un amic, un gran mestre i un company, per recordem que ningú marxa per sempre si seguim tenint-lo present en els nostres cors.

Moltes gràcies Dr. Puchal per tota la seva feina ben feta i per la seva professionalitat i bonhomia i gràcies també a Montserrat i a la resta de la família per donar-li el suport necessari per poder dur a terme tota la tasca realitzada a favor de la Veterinària.

Descansi en pau i que al cel sia.

Excm. Sr. Dr. **Pere Costa Batllori**
President d'Honor de l'ACVC

La causa inicial de que jo sigui President d'Honor de l'Acadèmia és, precisament, el fet de que avui ens falti el Dr. Puchal. I això fa que complir amb el deure de tancar aquest acte se'm faci difícil.

Ens vàrem conèixer a Saragossa. Però no coincidíem molt. Jo anava molt per el “tubo” i el Passeig de la Independència i ell estava molt temps en el despatx del Dr. Pascual Lorenzo, mes dedicat a l'estudi que a aprofitar la poca llibertat que teníem en aquells època. La amistat va venir després.

Voldria tancar l'acte recordant com un dels fets definitori de la seva personalitat, apart del ja citat, que el Dr. Puchal va voler que a la seva esquela figures sols el títol de Doctor i la professió de veterinari, quant podia haver omplert la pagina del diari amb els seus càrrecs i mèrits

Intentaré reiterar les paraules que sobre ell vaig dir en l'acte de nominar-me com a nou President d'Honor, que repeteixo literalment: La meva tasca se que no serà fàcil després de

la Presidència d'Honor del Dr. Puchal. La seva labor es impossible de superar ni d'arribar al seu nivell però sempre ens servirà a tots el seu exemple i el seu treball silenciós i efectiu. Vull recordar-lo avui com un gran amic, un gran mestre i com un mirall al que fixar-se en el futur.

Motes vegades havíem discutit sobre la relació entre Acadèmia-Facultat-Col·legi. No sempre es fàcil trobar l'equilibri. Ell em deia que: La Facultat deu ser la font de la ensenyança de la tecnologia professional. La Acadèmia deu ser la font de la cultura professional. El Col·legi deu ser la font de la ordenació i defensa professional.

Sense problemes de valoració personal, la Facultat i la Acadèmia deurien treballar conjuntament amb mes freqüència, i al Col·legi

i el Consell cal agrair la seva col·laboració fonamental d'acolliment.

A Montse, a Francesc, a Anna, a Cristina i a la segona Montse de la família sols dir-vos que el Dr. Puchal, l'amic Francesc Puchal, seguirà sempre en la nostra memòria. Teniu molts mes amics dels que potser creieu i que

no estan entre els que us encerclen, i pocs poden gaudir d'aquesta situació. Tanquem l'acte amb una abraçada simbòlica a vosaltres que serà real en el refrigeri que farem tot seguit per retrobar-nos amb ell, ja que estarà amb ambnosaltres des de el seu lloc en el refrigeri, de la llum i de la pau en el que creia.

Excm. Sr. Dr. **Joaquim Brufau de Barberà**
Acadèmic Numerario de l'ACVC

L'acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya (ACVC), com a institució científica de màxim prestigi, ha reconegut de forma constant i reiterada el valor i la qualitat humana i científica del Professor Francesc Puchal i Mas, qui va ser president, i president d'honor, de la institució ACVC.

L'acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya (ACVC), com a institució científica de màxim prestigi, ha reconegut de forma constant i reiterada el valor i la qualitat humana i científica del Professor Francesc Puchal i Mas, qui va ser president, i president d'honor, de la institució ACVC.

El que subscriu la present nota vol expressar qui ha estat el Prof. Francesc Puchal per a un bon nombre de professionals veterinaris. En primer lloc, ha estat un professor que ha encaminat molt bones carreres professionals, i ho ha fet des de diverses posicions. Ha demostrat ser un home amb capacitat per generar interès en l'àmbit de l'alimentació i la nutrició animal. Per a mi ha resultat ser un dels meus referents.

En Francesc Puchal el tinc present des de la meua joventut. El meu pare, Magí Brufau, veterinari, em va presentar de molt jove el Dr. F. Puchal. El meu pare el va tenir com un gran professional, i un amic entranyable. Es respectaven molt l'un a l'altre, i sempre he volgut actuar com ells ho van fer. Per tant, en Francesc Puchal ha estat per mi, i crec que per a molts altres companys veterinaris, un referent de gran pes intel·lectual.

No voldria fer una nota biogràfica del Prof. Puchal, ja que sé que està descrita en altres documents. El que sí voldria exposar i recordar el que el Prof. Francesc Puchal va fer en el nostre entorn, entre els anys 1975-1980. En aquesta època, era catedràtic de Veterinària de la Universitat Complutense de Madrid, i amb el suport del Prof. Gabriel Ferrater, rector de la UPC, va crear el Departament de Biolo-

gia i Bioquímica, Físio-zootècnia i Nutrició Animal, i va ser nomenat director de l'Escola d'Agricultura de Catalunya (Escola Industrial, c/ Urgell, BCN).

Per a una llarga llista de companys, en la que també em trobo, i amb la cooperació del Dr. J. R. Tarragó, com a subdirector, en aquest Departament, vàrem desenvolupar treballs nutricionals de recerca en camps com la nutrició avícola, porquina, remugants, i aquicultura. Per ordre alfabètic voldria recordar la llista de doctorands: E. Angulo, J. Brufau, E. Carbonell, J. Carbonell, F. Casañes, R. Fernández, O. Frigola, J. Gargallo, G. González- Mateos, R. Sanz. Molts dels companys, posteriorment, han estat persones amb rellevància en la seva vida professional.

El Prof. Francesc Puchal ens va imprimir entusiasme en la millora dels coneixements en el món de la nutrició, i aleshores també ens va ensenyar com fer i conduir la recerca amb la cooperació empresarial. Ens va ensenyar a treballar amb les empreses, i no per a les empreses.

Personalment, crec que el Prof. Francesc Puchal, a més de la seva gran aportació acadèmica com a creador de la Facultat de Veterinària de la UAB, va ser un inductor de la creació de l'IRTA, institució que va crear de forma personal el Dr. J. R. Tarragó, membre de la ACVC.

Per a finalitzar aquesta nota, voldria recordar el Prof. Francesc Puchal i Mas com un referent en el món científic i acadèmic per a molts de nosaltres.

Distingides Autoritats Acadèmiques... Estimada Família... Il·lustres Acadèmics... Veterinaris... Benvolguts amics tots...

LEs per nosaltres motiu suficient per adreçar-se a tots Vostès i en especial a la família per raó de la Sessió d'Homenatge In Memoriam que li dediquem al que fou President d'Honor de la nostra Acadèmia Doctor Francesc Puchal i Mas, que ens deixà ja fa un temps i que per raons alienes a la nostra voluntat no va ser possible que aquest merescut acte estés d'acord en el temps que li corresponia...

El Dr. Francesc Puchal, per a mi Paco, així era el nostre tractament col·loquial durant el temps en que la nostra relació va ser fluida..., era un bon amic..., un entranyable amic... El vaig conèixer a Lleida quant jo era el responsable de la ramaderia en aquella província i ell juntament amb Albert San Gabriel i Closas, en aquells temps Director del Laboratori Pecuari de Barcelona, m'exposaren les seves inquietuds a fi de formalitzar el que era en aquells moments una "quimera"... Simplement instituir una Facultat de Veterinària a Catalunya, concretament a Barcelona, no podem oblidar que per aquelles èpoques sols eren quatre les Facultats de departien aquesta disciplina..., Madrid, Saragossa, Lleó i Còrdova...

Varen venir a Lleida amb gran entusiasme..., al menys a mi m'ho va semblar..., a fi de defensar un projecte pensat amb visió de futur i que aquesta idea fos una realitat, convençuts que era imprescindible per el nostre país... Tenint en compte la densitat ramadera, la sanitat alimentària i la incipient aparició de la clínica de "mascotes"..., ineludiblement s'intuïa la necessitat de professionals..., la dificultat que tenien els futurs veterinaris per desplaçar-se fora de Catalunya a fi de poder gaudir dels estudis, influï ambdós en que fos possible fer realitat aquesta incipient idea...

La vehemència, el calor i la passió que posaren en aquest projecte fou prou gran perquè, des de aleshores, contaren amb el meu suport..., millor dir..., el meu petit suport..., poc els podia ajudar dintre les meves possibilitats...,

la meua tasca gravitava sobre la producció i la sanitat animal i la d'ells sobre l'ensenyament..., però tot i així ho vaig fer-ho i des de aleshores podien contar amb mi..., sols vaig posar al seu abast un possible problema..., el mimetisme que les demés Autonomies tenien envers Catalunya i fos possible que pensessin el mateix...

Una vegada la Facultat fou una realitat i jo vaig venir destinat a Barcelona, la incipient amistat d'aquells dies passà a un tracte més fluid i mes quant vaig entrar com a Numerari a la nostra Acadèmia..., aleshores el Doctor Francesc Puchal va ser per a mi En "Paco", com he senyalat al principi, vaig conèixer la verdadera personalitat de un gran home amb totes les seves virtuts que foren moltes..., i repetint el que vaig apuntar a un altre Il·lustríssim Veterinari que també ens va deixar..., era una persona treballadora, honesta, recta, honrada, íntegra, sincera, equilibrada, modesta, complidora, digna, justa, lleial, fidel, intel·ligent i en especial era un home serè, la seva serenitat es el que sempre hem va impressionar mes...

Dos eren els eixos vertebradors de la seva vida..., la família i la feina...

La seva família..., la seva dona Montserrat, els seus fills i els seus nets foren un puntal incontrovertible de la seva vida i que amb seguretat el motivava. El sentiment familiar, d'aquest tema en parlàvem moltes voltes, era el que li donava la força per desenvolupar altres vertens de la seva existència, donant-li l'interès i el vigor per mirar endavant..., sempre vaig pensar que aquest va ser, en tot moment, el seu sentiment sobre els seus..., que l'estimaven i es feia estimar..., tant pel els seus com també per els demés...

L'altre eix fou la feina...

La seva vida fou un esforç constant. Pertanyia a una generació en que aquest valor era imprescindible per assolir quelcom lloc, sols

així arribà a un “estatus acadèmic” que pocs gaudeixen. Exclusivament els que lluiten i es sacrifiquen poden assumir el que ell va aconseguir..., el haver obtingut un espai, dintre la societat civil, un lloc de preeminència i de respecte sobre els demés... Va treure una Càtedra, que dintre el món científic, es pot dir que et dona la satisfacció de pensar i dir “he arribat”..., dons perquè..., perquè aquesta titulació no es gens fàcil, sols i arriben els que gaudeixen d’intel·ligència, fermesa, constància i talent traient temps al temps... Sempre havia comentat amb ell la sana enveja que hem donava el que fos el que jo no vaig arribar a ser...

Hem senyalat que a partir de la meua estada a Barcelona la nostra amistat fou fluida, eren escasses les setmanes que no ens trobéssim, ja sigui el diumenge a Sant Gregori a missa d’una o fent-se trobadissos en quelcom lloc..., a la Acadèmia, a casa seva de Barcelona, a la seva casa de Sampedor o a la nostra masia de la Garrotxa..., en que cada estiu es feia i es segueix fent una trobada amb amics... Els comentaris sempre eren constructius, no sabíem parlar d’altre manera i en especial sobre la nostra professió i la problemàtica del moment..., preteníem arreglar el nostre petit món..., ganes no ens faltaven, però la veritat es que ens ho posen mol difícil...

Hem senyalat les virtuts del que n’era posseïdor, que per si sol el defineixen..., i que repetim les tenia amb escreix..., però per a mi..., En Paco gaudia de una qualitat que

pocs tenen..., simplement era un home seré. Aquesta qualitat es un bé que és té i que mols l’anhelem..., pro no tothom som posseïdors d’aquest estat d’ànim. Viure amb serenitat es afrontar la vida amb dignitat i enteresa el moment i el esdevenir..., la serenitat no es un bé casual, ni un producte del atzar, es el resultat d’un treball interior, fruit de una llarga i extensa maduració..., en el fons es la serenitat del anima. Però no ja que confondre la serenitat amb la tranquil·litat, la ingenuïtat i la autocomplaença..., son quatre expressions totalment diferents, no es poden confondre..., simplement son quatre estats d’ànim contraposats. El primer denota confiança amb si mateix, s’oposa a l’angoixa, és claredat i calma..., i en especial confiança amb les decisions que es prenen..., simplement es tot pau... La tranquil·litat es indiferència..., es el estar en repòs quasi constant, sense inquietuds, simplement..., deixar passar el temps i que ell ho arregli tot... La ingenuïtat es un comportament sinònim de immaduresa... La autocomplaença consisteix en tenir el convenciment de haver-ho viscut tot i que ja no l’il·lusiona res...

Aquesta qualitat, la serenó d’En Paco..., es la que més m’impressionà i que recordo d’ell.

Paco..., el dia 29 d’octubre de fa un temps ens vas deixar..., amb ell se’n va anar un home bo i com soc coneixedor de les teves creences..., que Deu et tingui al seu costat...

Moltes gracies.

Excm. Sr. **Xavier Such**
Vicedegà de la Facultat de Veterinària UAB

Vull agrair, en nom de la Facultat de Veterinària i en el meu propi, la possibilitat que se’ns dona de participar en aquesta sessió de l’Acadèmia de Ciències Veterinàries en record del nostre company, el Dr. Puchal.

Voldria que aquestes paraules servissin d’homenatge, des de la nostra Institució, al que va ser l’inspirador, l’artífex i el primer degà de la nostra Facultat. El Dr. Puchal va estar totalment involucrat en la gestació i posada en marxa de la que volia ser la Facultat de Veterinària de Catalunya, i de la que va estar al front

des de els seus inicis l’any 1982, com a degà i catedràtic de l’àrea de Producció Animal.

El Dr. Puchal venia d’una llarga trajectòria com a professor i investigador universitari en diverses universitats nacionals i estrangeres: Saragossa, Iowa, Lleó, Madrid, i Politècnica de Catalunya. I d’una també dilatada experiència

en el món de l'empresa d'alimentació animal. Aquestes dos ànimes, prioritats i vocacions, la universitària i l'empresarial, dinamitzaven les seves propostes i les seves inquietuds, i es varen veure reflectides en els orígens de la nostra Facultat.

Molts pensem que a ell devem el fet de que aquesta Facultat s'inserís en una Universitat com l'Autònoma de Barcelona, una Universitat multidisciplinària, amb campus universitari molt ben definit i reconeguda internacionalment, que obria un gran ventall de possibilitats als nous professors i investigadors de la nostra Facultat, per a poder desenvolupar línies de treball innovadores, i col·laborar amb altres professors i investigadors d'àrees de coneixement afins.

Al Dr. Puchal devem també el disseny del primer pla d'estudis, que volia ser integrador i sense especialitzacions, i que abraçava en una titulació única totes les branques de la nostra professió.

I li hem d'agrair la cerca que ell personalment va fer dels diferents professors, dispersos per tot l'estat i l'estranger, per animar-los a venir a Catalunya i a Barcelona a integrar-se en aquest nou projecte il·lusionant que volia ser la primera facultat de Veterinària del nostre país.

Sense el seu esforç, dedicació, i treball, probablement la nostra facultat no hauria pogut arribar on és ara, una Facultat referent en el món de la veterinària, i reconeguda internacionalment. Va posar les bases del seu desenvolupament, va cercar les persones que semblaven més adients, i la va inserir en la realitat professional de l'àmbit veterinari.

I quan va deixar la primera línia de responsabilitat de la nostra Facultat, va iniciar el desenvolupament de la unitat de Nutrició Animal, captant professors i investigadors, i obrint el món universitari a la complexitat i les necessitats del sector ramader, industrial, i d'animals de companyia.

La seva implicació en el món de l'empresa d'alimentació animal, el seu prestigi i coneixements científics i tècnics, i el seu acompanyament als professors i professores més joves, va permetre que la nutrició i l'alimentació animal ocupessin un lloc important en la recerca i docència de la nostra Facultat, i en general tota l'àrea de coneixement de la Producció Animal.

I aquest fet ha succeït en un entorn metropolità, on professionalment i per als nostres alumnes era i és preeminent la clínica i medicina dels animals de companyia.

Permeteu-me dir que per a la nostra Facultat el Dr. Puchal ha estat un luxe.....un professor amb enormes coneixements, saviesa, lleial amb els seus col·laboradors i col·laboradores, als que ha permès i afavorit un desenvolupament autònom, tant en el món de l'empresa com en l'àmbit universitari.

I per acabar, m'agradaria fer una petita referència personal al meu record del Dr. Puchal. Per a mi va ser una persona molt important en la meua carrera universitària. Quan l'any 1982 vaig entrar a la facultat, era un jove veterinari amb il·lusions i expectatives incertes.

La meua prioritat era la Producció Animal, ja que aquesta era l'especialitat que havia estudiat a Saragossa. Però com encara no existia com assignatura a la Facultat em vaig integrar a Anatomia.

El Dr. Puchal coneixia la meua vocació zootècnica, i quan en el curs 1984-85 va començar el tercer curs de llicenciatura em va obrir les portes a dos possibilitats: treballar amb ell a Nutrició, o passar-me a Producció Animal. La meua decisió va ser la Producció Animal, i ell la va respectar i recolzar. Però haig d'agrair-li que m'ajudés a preparar les meves primeres classes d'etnologia, donant-me accés i acollida a la seva biblioteca personal a ITPSA, on podia anar lliurement quan volia i ho necessitava per a preparar material.

Penso que aquest era el seu esperit. Des de la seva posició i coneixements, ajudar a tots els que començàvem a progressar i créixer com a professors, investigadors, i perquè no dir-ho, com a persones. Sabia que el futur de la Facultat de Veterinària de Barcelona depenia del desenvolupament i excel·lència del seu professorat, i mai va escatimar cap esforç per a que fos així.

Catalunya, la Universitat Autònoma de Barcelona, i la nostra Facultat li deu molt al Dr. Puchal. Va ajudar, impulsar i col·laborar des del principi a que el somni d'una Facultat de Veterinària a Catalunya fos una realitat, i que després de 40 anys continuem endavant i vulguem recordar i homenatjar al nostre primer degà

Sessió Homenatge *In Memoriam*

Excm. Sr. Dr. **MIGUEL CORDERO DEL CAMPILLO**

Excm. Sr. Dr. **Francisco Antonio Rojo Vázquez**

EBVS®European Veterinary Specialist in Parasitology, Catedrático de Parasitología y Enfermedades parasitarias. Profesor emérito de la Universidad de León. Académico (RACVE, RAMyCVA, RANF, AVETCyL)

Ilustrísimo señor Presidente de la Academia de Ciencias Veterinarias de Cataluña, ilustrísimos académicos, compañeros y amigos, señoras y señores.

En primer lugar, quiero agradecer a la Academia de Ciencias Veterinarias de Cataluña su invitación a participar en esta sesión in memoriam del Prof. Cordero del Campillo, mi maestro y amigo.

Es un orgullo y un honor recordarle, aunque su obra y su figura serán recordadas en cualquiera de los aspectos científicos y profesionales en los que su impronta permanecerá siempre.

En este tipo de actos, muchas veces se hace un repaso a la biografía de la persona a la que se recuerda. A mí me ha parecido mejor – con independencia de que también haga referencia a datos biográficos, que se pueden consultar en muchas fuentes – a algunos pasajes que he tenido la suerte de conocer “de primera mano”, desde mi infancia hasta los días en los que su comunicación con el entorno que le rodeaba era escasa.

Miguel Cordero del Campillo nació el 12 de enero de 1925 en Vegamián (León, España), un pequeño pueblo de la montaña leonesa que está sumergido en las aguas del pantano del Porma. Cursó estudios de primaria y bachillerato en el colegio de los Padres Agustinos de León, compaginando su vida escolar en la ciudad de León con los veranos en Vegamián. Desde los inicios de sus estudios fue un alumno destacado por su brillantez.

Estudió Veterinaria entre 1942 y 1947 en la Escuela/Facultad de León que entonces pertenecía al distrito universitario de Oviedo. También en la Facultad fue un alumno sobresaliente

y, tras su brillante licenciatura, por encargo del decano de la Facultad de Veterinaria, se responsabilizó de la docencia de las asignaturas Parasitología y Enfermedades parasitarias iniciando, de esa manera, una carrera docente ininterrumpida hasta su jubilación, en la que ha recorrido todos los niveles docentes, desde Profesor ayudante hasta Catedrático.

Inmediatamente después de finalizar la carrera en el año 1947, ingresó en el Cuerpo de Inspectores Municipales Veterinarios pasando a la situación de excedente y supernumerario en 1953.

En el año 1952, obtuvo el grado de doctor en Veterinaria en la Universidad Central, Madrid.

Un año después, en 1953, ingresó – con el número uno – en el Cuerpo Nacional Veterinario, desempeñando el cargo de director de la Estación Pecuaria Regional de León hasta 1963.

Desde que, en 1947, se licenció hasta el año 1983 compaginó su actividad profesional en la universidad, como Profesor Ayudante, Encargado de Curso de Parasitología y Enfermedades parasitarias, con una colaboración permanente con la empresa privada (Laboratorios SYVA) y la dirección de la Estación Pecuaria Regional de León.

En el año 1963, obtuvo la cátedra de Parasitología, Enfermedades parasitarias y Enfermedades infecciosas de la Facultad de Veterinaria de León; a partir de entonces solicitó la excedencia en el Cuerpo Nacional Veterinario y abandonó la actividad en Laboratorios Syva,

para dedicarse exclusivamente a la docencia y la investigación en la universidad. Tras 27 años de ejercicio como catedrático fue jubilado a la temprana edad de 65 años, pasando a ser Catedrático emérito de la Universidad de León. Ha mantenido su relación contractual con la universidad leonesa hasta el año 2002, si bien – independientemente de la condición vitalicia de Profesor Emérito – ha continuado trabajando diariamente en su despacho, prolongando de esa manera su magisterio.

Durante mi licenciatura en Veterinaria en la Facultad de León, tuve algunos profesores extraordinarios, que contribuyeron especialmente a mi formación. Uno de ellos fue Miguel Cordero, cuyas cualidades científicas y profesionales no me sorprendieron porque estaba acostumbrado a oír en casa quién era don Miguel.

Mis primeros recuerdos de la figura humana y física de don Miguel Cordero, junto con otros compañeros y amigos de mi padre -Jaime Rojo, también veterinario- son de mi infancia pero permanecen imborrables algunos pasajes que de vez en cuando recuerdo con cariño y alegría.

En los años siguientes al precoz encargo de la enseñanza de Parasitología y Enfermedades parasitarias, realizó estancias en centros docentes y de investigación nacionales y extranjeras para completar su especialización, comenzando por el Instituto Nacional de Parasitología de Granada, bajo la dirección del Profesor don Carlos Rodríguez López-Neyra y de Gorgot; en el Veterinär-Parasitologische Institut de la Justus Liebig Hochschule, Gießen (Alemania) con el Prof. R. Wetzel; Central Veterinary Laboratory, Ministry of Agriculture, Fisheries and Food, New Haw, Weybridge (Gran Bretaña), con el Doctor S.B. Kendall; y en el Agricultural and Mechanical College of Texas, College Station, Texas (USA), con el Doctor Prof. R.D. Turk.

Al finalizar el curso preuniversitario (el “Preu” como se denominaba coloquialmente), pedí consejo a otro amigo de mi familia: el Profesor don Ángel Sánchez Franco que en el mismo concurso oposición que don Miguel, había obtenido la cátedra de Parasitología y Enfermedades parasitarias e infecciosas en la Facultad de Zaragoza.

Fui a su despacho-laboratorio de reducidas dimensiones y escasos aparatos (¡eran los años 60!), que compartían Cordero y don

Ángel a aclarar mis ideas. Ese fue el contacto “universitario” con el Prof. Cordero que se mantuvo a partir de entonces a lo largo de mi vida. De nuevo, cuando estaba finalizando la licenciatura, me acerqué a ver a don Miguel para comentarle mis deseos de hacer la tesis doctoral cuando terminara la carrera; y ese fue el inicio de mi etapa profesional al lado de mi maestro.

A partir de la obtención de la cátedra de León, el Prof. Cordero inició el desarrollo de una fructífera carrera universitaria con sus primeros discípulos: el Prof. Antonio R. Martínez Fernández y el Prof. Benito Aller Gancedo, que falleció muy tempranamente. En los primeros años de la década de los 70 del pasado siglo, además de la dirección de tesis doctorales, de cursos y reuniones científicas, propició el desarrollo de cursos de formación en Parasitología veterinaria en colaboración con el Ministerio de Agricultura. Poco a poco fue creciendo el equipo investigador que dirigía el Prof. Cordero con la incorporación de recién licenciados.

El Prof. Cordero ha sido el primer catedrático español, en las facultades de Veterinaria, específicamente parasitólogo. Impulsó la formación de especialistas en universidades y centros de investigación, y ha sido el maestro de muchos de los parasitólogos españoles. Ha formado un grupo de discípulos que ocupan cátedras en las Facultades de Farmacia y Veterinaria; y en el CSIC. Ha sido también el primer español en formar parte de la directiva de la Federación Europea de Parasitólogos-EFP, de la que fue nombrado miembro de honor; de la World Association for the Advancement of Veterinary Parasitology (WAAVP) y, naturalmente, fue Presidente de la Sociedad Española de Parasitología.

Ya se había iniciado Su vocación universitaria y profesional, le han llevado a desempeñar numerosos cargos en la Facultad de Veterinaria y en la Universidad de Oviedo/León. Ha sido Vicedecano (1965-67) y Decano (1967-74) de la Facultad de Veterinaria de León; y, cuando todavía pertenecía al distrito universitario de Oviedo, fue – en 1975 – Vicerrector de la Universidad de Oviedo para el Campus de León.

Una vez creada la Universidad de León en el año 1979, volvió a dedicarse a tareas académicas como Vicerrector, en 1983, y Rector, entre 1984 y 1985.

Ha sido cofundador de la Estación Agrícola Experimental de León, perteneciente al Consejo Superior de Investigaciones Científicas y, desde la creación de ese centro (1963) se hizo cargo de la jefatura de la Sección de Patología parasitaria e infecciosa, hasta 1982.

Durante su sobresaliente vida académica ha sido miembro, miembro de honor, presidente y presidente de honor de las siguientes asociaciones nacionales e internacionales de Parasitología, Parasitología veterinaria, Historia de la Veterinaria y de la profesión veterinaria, entre las que destacan las siguientes:

- European Federation of Parasitologists
- Asociación de Parasitólogos Españoles
- World Association for the Advancement of Veterinary Parasitology
- Deutsche Gesellschaft für Parasitologie
- Sociedad Mexicana de Medicina y Cirugía Zootécnica
- Asociación Mexicana de Parasitología
- Academia Mexicana de Veterinaria
- Academia Mexicana de Historia de la Medicina Veterinaria
- Asociación Argentina de Historia de la Veterinaria
- Sociedad Portuguesa de Parasitología
- World Association for the History of Veterinary Medicine
- Academia de Ciencias Veterinarias de Cataluña
- Argentinian Society of the History of Veterinary Medicine
- Bulgarian Society for Parasitology
- Sociedad Portuguesa de Hidatidología
- Colegio Oficial de Veterinarios de León
- Colegio Oficial de Veterinarios de Valladolid
- Colegio Oficial de Veterinarios de Asturias
- Colegio Oficial de Veterinarios de Vizcaya
- Colegio de Médicos de León
- Académico Numerario de la Real Academia de Medicina de Oviedo
- Académico Numerario de la Real Academia de Medicina de Valladolid
- Miembro de la Real Sociedad Española de Historia Natural
- Miembro de la Academia de Doctores de Madrid
- Académico de la Academia de Ciencias Veterinarias de Cataluña
- Medalla de oro del Consejo General de Colegios Veterinarios de España

- Medalla de oro de la ciudad de León

Estuvo en posesión de las siguientes órdenes, condecoraciones y premios:

1. Premio Nacional de Investigación Agraria
2. Encomienda Alfonso X el Sabio
3. 2º premio de Investigación Agraria, Caja de Ahorros de León (1971 y 1972)
4. Medalla López-Neyra de Parasitología
5. Orden Civil de Sanidad
6. Medalla al Mérito Constitucional
7. Premio de Investigación Científica y Técnica de Castilla y León
8. Doctor honoris causa de las universidades de Voronezh (Rusia) y Extremadura
9. Medalla Quirón de la World Association for the History of Veterinary Medicine

Dirigió 27 tesis doctorales, presentadas en Facultades de Veterinaria, Farmacia y Biología (4 de ellas Premio Extraordinario). Ha traducido obras de la especialidad del inglés, francés y alemán.

Ha sido Investigador Principal de numerosos proyectos con financiación oficial y privada. Destaca entre ellos, la coordinación del Índice-Catálogo de Zooparásitos Ibéricos, que ha supuesto la primera obra de catalogación y distribución de los parásitos de humanos y animales denunciados en España y Portugal.

Es autor, editor y co-editor de unos 22 libros y monografías, 23 capítulos de libro y más de 230 publicaciones científicas sobre Parasitología veterinaria, Historia de la Veterinaria e Historia de la Parasitología veterinaria, publicadas en revistas españolas, norteamericanas, francesas, inglesas, italianas, alemanas y polacas, sobre temas de Parasitología veterinaria, con especial dedicación a la epizootiología, terapia y control de protozoosis, helmintosis y arthropodosis de los animales domésticos y útiles y a procesos zoonóticos de importancia en la Península ibérica.

A su actividad académica (docente e investigadora) y profesional, hay que añadir su dedicación a actividades políticas en los primeros momentos de la transición española, a partir de las primeras elecciones generales una vez restaurada la democracia.

Una trayectoria como la de Miguel Cordero tenía que verse recompensada, y así lo fue con premios (científicos y profesionales), medallas,

condecoracions, pertinença a diverses acadèmies (Medicina, Veterinària), doctorats honoris causa de diverses universitats, etcètera.

Fue Senador electo por León en la Legislatura Constituyente (1977-1979). Durante esos años, fue vocal de comisiones relacionadas con la profesión veterinaria (Comisión de Educación y Cultura; Comisión de Sanidad y Seguridad Social; Comisión especial de Medio Ambiente; Comisión especial de Investigación para la Comercialización de los Productos Agrarios; Comisión especial de Política Científica).

Coincidimos finalmente en León, después de mi estancia en las universidades de Salamanca

y Complutense de Madrid, un año antes de su jubilación.

Con toda propiedad el Prof. Cordero del Campillo puede considerarse el padre de la Parasitología veterinaria española. Su enorme capacidad y su dedicación a la Veterinaria son indiscutibles. Miguel Cordero es un ejemplo a seguir, entre otras cosas, por lo que ha significado para la profesión veterinaria española y europea.

*Descanse en paz,
Profesor Cordero del Campillo,
querido maestro y amigo*

Excma. Sra. Dra. **Carmina Nogareda Burch**

Acadèmica Numeraria de l'Acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya

Il·lustríssim Sr. President de l'Acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya, Il·lustríssims presidents d'Honor, Il·lustre Secretària de l'Acadèmia, Il·lustres Acadèmics, molt il·lustre Acadèmic Numerari de la Acadèmia de Ciències Veterinàries de Castilla y León. Senyores i senyors, amics tots.

El motiu de l'acte del dia d'avui es fer memòria del Dr. Don Miguel Cordero del Campillo, Il·lustre Acadèmic d'Honor que fou de la Acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya

Compartir els records de la tasca de Don Miguel com a director de la meua tesi doctoral és la meua petita contribució al seu merescut homenatge. La tesi "Estudios epidemiológicos sobre nematodos gastrointestinales de los terneros pastantes en Galicia (España)" es va llegir a la facultat de Veterinària de Lleó el dia 23 de juny de 1988. Havia fet canvi d'expedient des de la facultat de Saragossa on havia estudiat Veterinària.

El dia que vaig conèixer Don Miguel i que vaig visitar per primera vegada la Facultat de Veterinària de Lleó havia viatjat des de A Coruña on era becària de l'INIA (Institut Nacional d'Investigacions Agràries) sobre Parasitologia. Aquest dia va ser el tan conegut 23F! (23 de febrer de 1981). Ho recordo perfectament ja que després de la reunió que vam tenir a la tarda amb ell i amb altres estudiants, ens vam assabentar de l'assalt al Congrés dels

Diputats. Aquesta tarda-nit vaig passejar amb altres estudiants pels carrers de Lleó i no hi havia una ànima, la ciutat era buida. I a la nit a l'hotel hi havia un ambient raríssim, ningú no parlava amb ningú. No podia comunicar-me per telèfon ni amb el meu marit a A Coruña, ni amb la meua família a la Vall de Bianya (Girona). Totes les línies telefòniques estaven bloquejades. Per sort, ja entrada la nit es van restablir les comunicacions. L'endemà al matí, després d'escoltar les notícies per la ràdio del cotxe i d'acomiar-me de D. Miguel vaig viatjar de tornada a A Coruña.

Vaig visitar Don Miguel altres vegades i recordo que el va sorprendre la disponibilitat de vedells per investigar que teníem a l'INIA i que li va entusiasmar el tema de la tesi. Era una persona molt ocupada i entregada a la feina, però sempre m'atenia amb tranquil·litat i interès.

Guardo els escrits de Don Miguel amb els consells i recomanacions rebuts al llarg de la preparació de la tesi. Tots els doctorands agraïm aquesta guia, ajuda i paciència per

part del nostre supervisor. Em va ajudar molt al llarg dels anys i comprenia la meua situació personal ja que, el 1986, amb el treball experimental ja acabat ens vam mudar a Reus on vaig acabar de redactar la tesi que em va portar temps degut a tenir fills de poca edat. Don Miguel seguia l'evolució de la tesi a través d'enviaments postals i cartes. En una carta datada el 30 de desembre del 1987 em diu textualment: *Sé muy bien cuánto cuesta criar un hijo, y aún cinco hijos. Tengo ahora la experiencia de los nietos y veo a mi hija y nueras con esos problemas de que me hablas.*

M'agradaria reproduir textualment dos paràgrafs més de les seves cartes ja que s'hi pot veure el seu entusiasme per la feina ben feta. Sempre he recordat els seus inestimables consells per a la presentació de la tesi, que he procurat seguir i transmetre alhora als meus alumnes:

Creo que convendría que me enviaras un borrador para poder hacer sugerencias y/o correcciones, entre otras las de estilo, porque soy un poco “purista” del castellano (28 de julio de 1987).

En mi opinión debes dedicar la mayor parte de la exposición a tu trabajo, mejor que caer en el frecuente vicio de hablar de lo que han hecho los demás. Así que, como el máximo de tiempo es una hora no dediques

más de 15 minutos al introito y hábleles a los del tribunal de tu trabajo. Procura que las diapositivas sean buenas y no proyectes las que aparezcan con inmensa cantidad de datos que nadie puede leer. En fin, perdona mis manías de viejo profesor, pero es que me enfada ver que alguien pretenda atraer al auditorio con una proyección donde nadie puede leer nada. Si es necesario, desglosa en dos o en tres una diapositiva, PERO QUE SE LEA, QUE SE VEA, QUE SE ENTIENDA (15 de mayo de 1988).

Un cop llegida la tesi, a l'agost de 1989, li vaig escriure una carta per informar-li que ens mudàvem a Lleida i li comentava que havia llegit el llibre “Crónica de un compromiso” que m'havia regalat, comentant-li que desconeixia la seva intensa tasca política i li confessava la meua admiració per les seves actuacions i actituds d'acord amb les seves fermes creences personals tan diferents del que estem acostumats a la classe política.

Lleó, la seva família i tots hem perdut un gran parasitòleg, un gran científic a nivell internacional, una persona amb ampli coneixement de la seva regió i una bona persona que dedicava temps i esforç per formar els seus alumnes.

Excm. Sr. Dr. **Martí Pumarola i Batlle**
Acadèmic Numerario de l'ACVC. President de l'ACHV

El meu primer contacte amb Miguel Cordero va ser a la Facultat de Veterinària de Madrid, el juny de 1995, amb motiu de la celebració de les “I Jornadas Nacionales de Historia de la Veterinaria”. Allà, un Dr. Cordero imponent va dissertar sobre “Notas históricas de la Medicina Preventiva”, fent un exhaustiu repàs històric a la prevenció de les malalties feta per veterinaris i metges, avançant-se en molts anys a l'ara quotidià one-health. Acabada la xerrada vaig parlar amb ell; em va sobtar la seva amabilitat i, sobretot, la seva gran humilitat. Així es va iniciar una profunda amistat.

En aquelles Jornades es va crear l'Asociación Española de Historia de la Veterinaria (AEHV) una federació de les diferents associacions existents en aquell moment a l'estat espanyol, entre elles l'Associació Catalana d'Història de la Veterinària, acabada de crear.

Des d'aleshores, cada cop que, per motius professionals que eren molts (tesis doctorals, cursos de patologia, congressos, etc.), visitava la Facultat de Veterinària de Lleó, ho aprofitava per trobar-me amb Miguel Cordero i xerrar una estona dels nostres temes d'interès, ma-

goritàriament els històrics. Gràcies a aquells moments vaig conèixer les seves activitats en aquest àmbit. Un cop el vaig trobar traduït del llatí, sense dificultats aparents, un còdex de la catedral de Lleó on hi cercava comentaris sobre la medicina animal. D'una altra torabada, recordo en especial el regal del seu llibre "Albeyería, mariscalía y veterinaria. [Orígenes y perspectiva literaria. Los nombres hispánicos de la veterinaria]" (1996) que em va descobrir la importància del món de la lingüística i també de l'albeiteria espanyola i de la manescalía catalana.

Una altra activitat de D. Miguel era la seva devoció per figures veterinàries com la de de Félix Gordón Ordás. N'havia escrit la biografia al primer volum de les "Semblanzas Veterinarias", publicades l'any 1973. Aquesta passió per la gran figura de la veterinària republicana espanyola li va portar també alguns ensurts, especialment als inicis de la transició. En aquesta obra i en les posteriors, D. Miguel expressava el seu tarannà obert, democràtic, conciliador i modern, tot i ser fill de guàrdia civil de l'Espanya franquista. El seu compromís amb la democràcia el va dur a participar activament en política; fou senador independent (1977-79) i va tenir protagonisme rellevant en la redacció de la Constitució espanyola de 1978.

Coincidia amb D. Miguel en els diferents congressos d'història de la Veterinària als que assistíem. Recordo en especial el 29è congrés internacional de la "World Association for the History of Veterinary Medicine (WAHVM)", celebrat a Còrdova (1997), on hi va introduir el contacte amb els col·legues llatinoamericans i el coneixement de les seves obres, lligades a les hispanes mar enllà. Aquests lligams ens varen portar a coincidir de nou en el 34è congrés de la WAHVM celebrat a Mèxic (2003) amb l'acolliment dels companys mexicans. El reconeixement internacional li va arribar a D. Miguel amb la concessió de la màxima distinció, la medalla Cheiron, per part de la WAHVM per tota la seva obra. D. Miguel viatjava i es movia també dins l'estat, assistint als diferents congressos que

organitzava l'AEHV, en els que participava amb magnífiques conferències sobre temes diversos, demostrant-nos la seva multidisciplinarietat i la seva excel·lència científica i humana. Amb raó va ser nomenat primer soci d'honor de l'AEHV. En totes aquestes trobades aprofitava per fer petar la xerrada amb ell, parlar-li dels meus avenços en història i de les troballes que anava fent. Escoltava amb atenció i agraïment les seves crítiques i, en especial, els seus consells.

Un aspecte que em va sorprendre molt positivament va ser la seva simpatia, interès i opinió, sempre molt favorable, per a tot el que fos català o vingués de Catalunya. Cada cop que ens trobàvem em demanava com seguíem per Catalunya?, què fèiem?, què pensàvem? i em donava noves idees o temes per seguir treballant. Va ser D. Miguel qui va fer les gestions oportunes als arxius de la Universitat de Lleó, per poder obtenir l'expedient acadèmic i el títol de veterinari de Ramon Turró Darder, expedit per l'Escola de Veterinària de Santiago de Compostel·la l'any 1891. Això ens va permetre demostrar, finalment, que l'únic títol acadèmic que tenia Turró era el de veterinari. Així vàrem aconseguir que els ajuntaments de Barcelona i de Girona modifiquessin les plaques dels carrers que havien dedicat a Turró, substituint la professió de metge, biòleg etc. per la de veterinari, com figura en l'actualitat. Des d'aleshores, la veterinària catalana està en deute amb D. Miguel.

Finalment, a tall de resum i conclusió, la figura de Miguel Cordero ha estat i seguirà sent per a mi la d'un home bo, savi i generós. Un home amant de la seva professió, de la parasitologia veterinària tant com de la història de la nostra veterinària. Ens quedarà sempre el seu exemple de treball exigent, persistent i de qualitat. També la seva preocupació per ajudar i donar suport a tots aquelles persones interessades en aquests temes. Un etern amant de la cultura i, sobretot, de la seva terra.

Gràcies D. Miguel

Sessió Homenatge *In Memoriam*

Excm. Sr. Dr. MATEO TORRENT MOLLEVI

Excm. Sr. Dr. **Eduardo Angulo Asensio**
Acadèmic Numerari de l'ACVC

Excm. Sr. Presidente de le Academia de Ciencias Veterinarias de Cataluña Dr. Josep Llupiá, Muy Ilustre Académico Numerario y Presidente Honorario de la ACVC, Dr. Pere Costa, Muy Ilustre Académica Numeraria y Secretaria General de la ACVC, Dra. Mª Ángeles Calvo, Ilustre Carmen López, Presidenta del Colegio de Veterinarios de Lleida, Académicos, Colegiados, Familia y Acompañantes:

Es un honor dirigir unas breves palabras en este acto conjunto *In Memoriam* de dos compañeros de Profesión, de Colegio y de Academia.

He intentado obtener datos del historial docente del Dr. Mateo Torrent y la verdad es que después de arduas pesquisas en los archivos de la Universidad de Lleida (UdL) se llega a la conclusión de que dicho historial debe permanecer en la Universidad Politécnica de Cataluña (UPC).

Conviene recordar unas fechas de partida en la creación en Lleida de los distintos Centros y Titulaciones de la UPC:

1.972 Creación de la Escuela Universitaria de Ingeniería Técnica Agraria (EUITA).

1.976 Creación de la Escuela Técnica Superior de Ingeniería Agraria (ETSEA).

1.986 Se otorga la especialidad de Zootecnia en la ETSEA.

El comienzo de la actividad docente del Dr. Torrent podría estar en el año 1975 y su jubilación en 1986, datos que hemos intentado confirmar por otros medios y entre otros, porque nuestro compañero José Mª Cavero le sustituyó dos años más tarde de su jubilación en las labores docentes.

El comienzo de mi docencia en Lleida fue en 1979 y durante 7 años compartimos asignaturas y despacho en un campus todavía sin las ampliaciones prometidas.

Es curioso que tres veterinarios Titulares (yo solicite la excedencia) copasen la docencia en estos primeros años.

Breves apuntes para recordar del Profesor Mateo Torrent :

- Su carácter abierto, dinamismo y su sentido del humor
- Su pasión por editar libros docentes y la pregunta que siempre nos hacemos ¿Dónde sacaba tiempo para esa labor tan intensa?
- Su afán por comunicar a los alumnos los aspectos prácticos de la profesión, con multitud de anécdotas vividas en tantos años de trabajo de campo.
- Su interés en realizar prácticas (disecciones) a pesar de no disponer de laboratorios ni sala de disección, etc.
- Podríamos seguir mucho tiempo resaltando nuestras vivencias de estos años, pero debo ajustarme a los tiempos señalados y acabo por recordar el humo que nos acompañaba nuestras clases en aquella época (caliqueños incluidos) y la posterior prohibición de fumar.

Primerament volem expressar el nostre agraïment a l'Acadèmica per l'homenatge que heu preparat per al nostre pare. Ens omple d'orgull perquè és un reconeixement a una vida dedicada a la Veterinària, de la qual nosaltres n'hem estat testimonis.

En Mateu Torrent, el nostre pare, va morir el juliol passat, després de celebrar els 100 anys. Avui, aquí, podem dir que dels 100 anys i aquesta llarga vida, 90 els va dedicar a la Veterinària.

El pare va néixer a Peramola, un poble del Prepirineu lleidatà, a cal Manescal. Ell va ser la tercera generació, per via materna, de Veterinaris. El seu besavi va obtenir el títol d'Albéitar -títol del regnat d'Isabel II- a meitats del segle XIX, mentre que el seu padrí Manescal, el va obtenir a finals del segle XIX. Estudis que s'havien de realitzar a Madrid, molt mèrit per l'època. En la generació de la seva mare no hi va haver cap veterinari perquè van ser tres noies i ell, el nét, va ser i serà l'últim de la saga. Cap dels seus descendents fins el dia d'avui ha seguit l'estela.

Sempre explicava que ja de ben xic acompanyava el padrí a la seva pràctica professional; tenia la ferreria als baixos de casa i la seva principal tasca era atendre les peülles dels animals de tir, ferrant i fent plantilles ortopèdiques, les infeccions, les diarrees, i poca cosa més... En definitiva, atendre la cabanya domèstica que podia tenir la pagesia de les primeres dècades del segle XX en el Prepirineu català.

El pare va desenvolupar des de molt petit la curiositat per saber i conèixer tot el món animal domèstic lligat a la producció per a l'home, així com al de la força motriu: cavalls, rucs, mules... Mai va estar interessat en el món dels petits animals, ni tampoc en els animals de companyia: gossos, gats, periquitos...

El pare ha estat testimoni de l'evolució de la Veterinària durant pràcticament tot el segle XX. Les primeres dècades acompanyant el padrí, va viure una professió totalment tradicional i dedicada especialment a la cura dels

equins. Després, quan ell començà a exercir l'any 1945 fins l'any 2000, va viure la forta revolució que va experimentar la seva professió la segona meitat del segle XX.

El pare tenia molt clar que el que més li agradava era la pràctica, per aquest motiu va oposar per ser Veterinari rural. Escollí la seva terra (havia estudiat molt lluny de casa a Logroño des dels 10 anys i va anar a la Universitat de Saragossa). Després de petites estades a Cubelles i Centelles (a la Plana de Vic) s'instal·là a Organyà, on es va casar i exercí fins l'any 1970 que es va traslladar amb la família a Lleida.

A les dècades dels '50 i '60, el món rural anava canviant i amb ell, la funció del veterinari. L'atenció tradicional als equins perdia importància amb l'aparició del motor. Calia enfocar la professió a la cura i millora dels animals domèstics: boví, porcí i aviram, de manera que se'n pogués treure més rendiment. El pare començà la seva labor desplaçant-se amb un cavall i va acabar aquesta etapa anant amb un 2 cavalls...

Haver triat un poble rural petit del Prepirineu lleidatà, lluny dels centres de recerca i la docència, no van suposar un impediment. La seva dedicació i amor per la professió el portaven a lluitar per aplicar els coneixements científics a les pràctiques tradicionals de la Veterinària.

En aquest període, el que més va treballar fou el camp de l'experimentació animal, en col·laboració amb laboratoris, cooperatives, entitats, altres companys..., traient i analitzant mostres, i fent registres dels resultats, per tal d'avançar en el camp científic. Va ser l'etapa de la redacció de la seva tesi doctoral.

Hem de tenir present que els mitjans de comunicació i transport no eren com ara. No

obstant això, mai no va ser un problema. No l'importava anar, per exemple, una vegada al mes a Valladolid amb el seu 2 cavalls, a rebre una formació que després acabava per correspondència des d'Organyà. O quan va fer la tesi doctoral en l'únic laboratori que tenia a mà (el del seu amic farmacèutic, en López de la Seu d'Urgell) o quan havia d'anar a Saragossa mensualment per veure el seu director de tesi. Treballador i disposat fins a més no poder, no tenia mai un no per anar a fer qualsevol cosa que li demanés la Veterinària.

El pare entenia l'exercici de la Veterinària des de tots els punts de vista, mirant sempre d'aplicar els avenços tècnico-científics que anaven apareixent en tot moment. Des del primer dia va intentar que la pràctica de la professió anés acompanyada de la ciència i no quedar-se enrere amb praxis tradicionals. Sempre deia que la formació i el coneixement del veterinarí havia de ser equiparable a la del metge.

Al pare, home tremendament pràctic, el que més l'interessava i motivava era trobar solucions a patologies i problemes del bestiar, així com aplicar millores per al seu bon desenvolupament. Eren el motor de les seves recerques.

Recordo l'interès que tenia amb la higiene, deia que el ramader era poc curós amb la neteja... La labor de conscienciar als ramaders era feixuga i poc compresa, no entenien que ajudava a la cura dels animals, a l'igual que els metges recomanen higiene als seus pacients. També els seus coneixements servien per atendre'ns a nosaltres, els fills. No recordo haver anat al metge gairebé mai, tot el que ens podia passar d'entrada era vist i analitzat per ell i moltes vegades quedava resolt. Els humans no som mamífers? Acostumava a dir...

Un altre fet que recordo i que de gran em van explicar, és que un dia, a finals de la dècada dels 50 jo tenia 6-7 anys i aprenia a llegir. Va arribar una nevera elèctrica a casa de marca Termofrigidus, lletres gravades a la porta i que em feien llegir (per això ho recordo). Quin era l'interès en tenir una nevera d'última generació i no de gel quan era el més comú a les cases d'aquell moment? No era per guardar els nostres aliments, que també, sinó perquè el pare havia iniciat la pràctica de la inseminació

nació artificial i havia de guardar el semen en les millors condicions possibles.

A partir de l'any 1970 la vida professional la desenvolupà a la plana de Lleida (Puigverd de Lleida). El país ja havia evolucionat deixant la ramaderia extensiva per passar a la intensiva amb el desenvolupament de les granges i grans explotacions. El pare no deixà mai la pràctica veterinària, però també la va compatibilitzar amb la de professor-col·laborador a l'escola d'enginyers agrònoms, quan aquesta s'instal·là a Lleida.

Home que va tocar totes les tecles o aspectes de la professió, participava en tots els possibles aforaments professionals i divulgatius. Va escriure llibres i articles científics; des del primer moment va compatibilitzar la seva pràctica diària amb l'estudi, publicació, divulgació (ràdio, premsa) i col·laboració corporativa. Per a ell la ciència veterinària era un tot: practicar, estudiar, escriure, divulgar i participar.

El pare fou una persona molt generosa amb el seu temps, dedicà infinitat d'hores al Col·legi de Lleida, portant la secció Tècnica i la publicació de la seva revista, des d'Organyà, durant 12 anys (1955-67). La secretària em va explicar que pràcticament feia tot sol la revista: articles, fotos, muntatge, seguiment de la impressió... El Col·legi li va retre un homenatge el 2017 per ser el veterinarí viu que més anys havia estat col·legiat (70). En va estar 74. Tenia el núm. 78.

L'assistència als congressos van ser una sortida molt apreciada pels pares, la mare sempre el va acompanyar i era la que mantenia les relacions socials. El pare no era molt hàbil en aquesta matèria, era una persona de poca conversa social.

Home incansable, disciplinat, després d'arribar de la feina, se n'anava al despatx a treballar fos per un quart o per unes hores, a tota hora calia estar ocupat i hi havia alguna cosa a llegir o escriure. La mare contínuament l'havia de cridar per dinar, per sopar... Era una persona totalment dedicada. De la seva professió en va fer treball i oci. Per ell va ser un tot. Quan preparava un llibre, una ponència, una classe, una fórmula amb el farmacèutic, o quan anava a una sessió de l'Acadèmia ho feia de gust,

content, no l'importava les hores dedicades ni el preu a les quals sortia de benefici.

Quan va arribar la jubilació, tingué el disgust de la seva vida, deia que s'havia de treballar fins que el cos i la ment poguessin... Sort dels seus bons amics Monja, que tenen uns laboratoris, i el convidaren a col·laborar, cosa que va fer fins passats els 80 anys. Seguint el seu tarannà d'estar al dia, també va aprofitar la jubilació per aprendre a escriure en català (deia que en sabia una mica de l'època de la República) i entrar en el món de la informàtica, per abandonar la Remington Rand "portàtil" que l'havia acompanyat des de l'any 1949, obsequi que li portà el seu sogre de l'Argentina. També va ampliar els seus interessos, més enllà de la veterinària, llegint 2 periòdics, per estar al dia, i llibres d'història. L'exercici també fou important, sabia que era necessari, i feia llargues caminades.

En un aspecte més personal direm que era un home ordenat, amb molt de caràcter, i amb aficions. Era sagrat anar a jugar a la "botifarra" després de dinar; l'aposta era innocent, els perdedors pagaven el cafè. Quan va baixar a Lleida i es va jubilar, també va poder seguir

l'afició anant al Casino amb el seu bon amic Pep Betriu. Als pares, també els agradava sortir amb els amics, celebrar sopars, dinars i ballar, que ho van fer fins molt grans... Viatjar i "voltar", que deia la mare, era un aspecte que els unia molt; els dos eren curiosos i els interessava tot el que els envoltava. Els pares eren molt familiars i sempre estaven disposats a reunir-nos al voltant de la taula; per cert, una mica difícil d'aconseguir, donat que totes les filles vivim fora de Lleida.

En poques paraules, va ser un veterinari que va aportar el seu gra de sorra en la modernització de la professió, aplicant i fent arribar al món rural els últims coneixements científics i tècnics. Un pare que en la nostra memòria quedarà com un home treballador i enamorat de la seva professió.

Finalment, no voldríem acabar sense una dedicatòria especial a la nostra mare, la seva dona durant 71 anys, que va marxar d'aquest món juntament amb el pare, tan sols amb 15 dies de diferència. Perquè sense ella, ni sense la seva companyia i recolzament en tot moment, ell no hauria arribat tan lluny ni hauria estat qui va ser.

Sessió Homenatge *In Memoriam*

Excm. Sr. TEODORO ITURBE PARDOS

Excm. Sr. **Francesc Monné Orga**
Acadèmic Numerari de l'ACVC

Teodoro Iturbe, va estudiar Veterinària a la Universitat Complutense de Madrid, on es va llicenciar l'any 1960. Va ser el gran de quatre germans. El seu pare era mestre i la seva mare mestressa de casa. En Teodoro sempre va estar molt unit a la seva mare que va morir de part quant ell, estava estudiant el primer curs de Veterinària a Saragossa, per aquesta raó, va haver d'actuar com el germà gran, principalment ajudant a la seva germana petita amb la que es portava dinou anys. La seva esposa, Pacita era mestra a un poblet del Pirineu i degut a la distància, el nuviatge va ser principalment epistolar. Es varen casar 21 de juliol del 1962, a la Basílica del Pilar, de Saragossa, ja que en Teodoro se sentia molt aragonès i sempre va tenir una gran devoció per "la Pilarica" i s'emocionava quan escoltava el cant de la "jota" o quan veia com la ballaven.

Va tenir una activitat professional molt ampla i reconeguda, que va iniciar com a Director dels Serveis Tècnics Veterinaris d'Indústries Agropecuàries S.A., de Lleida, del 1961 al 1968.

També va ser Director de Patologia avícola y porcina de COPAGA (Lleida) del 1969 al 1973 y posteriorment Director-Gerent de la mateixa empresa fins al 1978. Un any després va ser anomenat Director de la Asociación Nacional de productores de pollos (Madrid) del 1986 al 1992, any en que va passar a ser el Director del Colegio Terraferma de Lleida. També cal destacar que va ser membre del Comité de Expoaviga al llarg de varies edicions, membre del Comité Español de la Asociación Mundial de Avicultura Científica, membre del Comité Ejecutivo de la semana porcina nacional (Lleida) y Veterinari expert designat por la Comisión Interministerial per la "Ordenación alimentaria", del Ministerio de Sanidad y Consumo. La llista de càrrecs ocupats i el conjunt de responsabilitats que va assumir, son una ampli i clar exponent de la seva vàlua professional. Va organitzar la branca ramadera de la Fira de Sant Miquel en 1972 i fou membre del Comité Ejecutivo y de la Comisión Técnica de la VIII

Conferencia Europea de Avicultura (Barcelona, 1990) així com de la Federación Europea de la Asociación Mundial de Avicultura Científica del Grupo 1º de Economía y marketing.

Es va col·legiar al Col·legi Oficial de Veterinaris de Lleida l'any 1961 i va ocupar el càrrec de Veterinari titular interí des de el 22 d'abril del 1967 fins el desembre del 1970.

Fou Ponent en nombroses Reunions, exposant temes de la seva especialitat. Tanmateix cal destacar, que fou "Consejero Adjunto del Instituto de Estudios Ilerdenses" des de l'any 1969, en la Secció d'Investigacions Veterinàries, exposant sendes conferències en diferents sessions.

Entre els reconeixements rebuts destaca la "Orden Civil del Mérito Agrícola" (1975) i el nomenament de President de la "Rama Española de la Asociación Mundial de Avicultura Científica" (1991-1993).

Em Teodoro Iturbe va tenir tres fills: en Javier, veterinari; en Teodoro, metge i la seva filla Mari Paz, filòloga.

El fills, recorden que el seu pare, tenia sempre molta feina, però també que sempre disposava d'estones en les que els hi explicava contes, anaven d'excursions o l'acompanyaven a fer una visita a les granges que ell controlava. En Teodoro valorava molt el fet de viure en contacte amb la natura, ell era fill del poble i estimava molt a la gent del camp. Els entenia i reconeixia la gran importància de la feina agrícola i ramadera. Per be dela societat. Va promoure la creació de dues Escoles Familiars Agràries (EFAS) a la província de Lleida, una a Almacelles i un altra a Raymat. Era molt feliç quant anava de vacances a un poble de Salamanca, on parlava amb els pagesos sobre la collita i els ramats d'ovelles i de les vaques.

Teodoro, va ser un home molt sociable, positiu, alegre i extravertit que ens va donar exemple de com cuidar i estimar a la família i als amics. Al cel sia

Academia de Ciències Veterinàries de Catalunya

Sessió Homenatge *In Memoriam*

Excm. Sr. **JOSEP Mª GOMÀ ROSICH**

Excm. Sr. **Josep Font**
Acadèmic Corresponent de l'ACVC

Senyores, senyors.

Explicaré com vaig conèixer a en Josep M^a i el perquè de la nostra amistat.

Com sabeu, abans només hi havia 4 Facultats de Veterinària a Espanya, i la més propera d'aquí era la de Saragossa.

Així que a principis del anys 70 vam coincidir estudiant Veterinària a Saragossa, un grupet de catalans que vàrem fer una bona amistat. I un d'ells era en Josep M^a.

El primer any de carrera, jo vivia en una pensió al barri de Las Fuentes, i en Josep M^a estava a un Col·legi Major. Per diverses raons, vàrem decidir compartir un pis d'estudiants amb en Josep Mª Gomà, en Joan Ribera d'Agramunt, en Josep Escales de Sort i jo. Tres lleidatans i un gironí. Ja ens coneixíem del primer Curs a la Facultat i ens enteníem molt bé.

Així que a l'estiu del 72 vàrem decidir buscar un pis. En vam trobar un al carrer Francisco Vitoria, zona cèntrica, ben situat, a prop del Paseo Independencia. Teníem la plaça Miquel Servet a prop, per poder agafar el tramvia per anar a la Facultat. També estava situat al bell mig d'una zona de vins. No se si per casualitat o no... A Saragossa hi havia, i segueix havent-hi, la sana costum d'anar a prendre alguna cosa ("ir de vinos") abans de sopar, i sempre es coneixia gent.

Aquí en Josep M^a ja mostrava una de les seves gran habilitats: el "don de gentes o *savoir faire*", que era innat amb ell.

Com deia, vam llogar el pis, vam comprar mobles al rastre (no existia Ikea), i vam muntar el piset. He de dir que en general la convivència va ser francament bona. En èpoques d'examen estàvem mes nerviosos. Es lògic.

Recordo algun detall: Com tot pis d'estudiants, teníem un Planning de neteja, que per

cert en Josep M^a no era dels mes complidors. També he de dir que molt bon estudiant no era, però com era molt intel·ligent, s'hi posava els últims dies i se'n sortia perfectament.

Sovint m'he preguntat com va sortir aquesta amistat tan forta amb el grupet que érem a Saragossa i amb en Josep M^a en particular. Érem com una petita família.

Potser una de les raons era que Saragossa era molt lluny, i anàvem molt de tant en tant a casa. Geogràficament Saragossa segueix allà mateix, però era lluny en el sentit que el trajecte en tren era molt llarg i incòmode. Recordo que el tren Costa Brava des de Girona tardava 7 hores. Per carretera encara era pitjor, ja que pocs disposaven de cotxe. I a més el trajecte era per la N-II, era ple de camions i molt perillós, com vaig patir en pròpia persona.

Total que els caps de setmana compartíem alegries per Saragossa no sols amb els companys del pis, sinó també amb companys de curs i bons amics que vivien a prop i que també formaven part d'aquesta "família".

Entre aquets amics, un record molt i molt especial per en Maurici Camprubí Basagaña de Campdevanòl, que aquesta maleïda pandèmia també se'l va emportar fa uns mesos. Una forta abraçada Margarita i molts ànims!

També altres amics aquí presents i amb qui també ha perdurat una gran amistat son Llorenç Costa, de Maia del Montcal, en Gregori Dolz de Morella, l'Eduard Roura de Banyoles. Com dic tots aquí presents amb les seves parelles.

Be, vàrem acabar la carrera plens d'il·lusions i projectes. Era just quan va morir Franco i teníem tota una vida per davant.

Després va venir la mili, obligatòria. En Josep M^a cap a Madrid i jo a Canàries, però sempre continuant amb el contacte i cuidant l'amistat.

Quan en Josep M^a i la Pilar eren nuvis, sempre li fèiem broma, sobretot en Joan, diguent: "el futur de la Veterinària està amb la Farmacèutica". Ens va fer cas i es va casar amb la Pilar. Matrimoni que ha perdurat.

Una vegada casats, en Josep M^a i la Pilar, com els 2 eren molt emprenedors, varen anar... podríem dir a fer les Amèriques,... Primer Brasil i després Venezuela, fins que varen decidir tornar i establir-se a Begues. No ens enganyem, crec que varen arribar de Sudamèrica amb un "pilonet" –uns estalvis - i varen decidir comprar una Farmàcia.

Un dia, ens varen dir si els acompanyàvem a veure que ens semblava la Farmàcia que estaven negociant a Begues. Recordem amb l'Isabel que va ser la primera vegada que vàrem pujar els 4 a Begues. La ruta que hi havia pujant de Gavà era preciosa. El bosc era molt frondós i amb uns pins immensos; encara no s'havia cremat la muntanya i la vista des de Begues era increïble.

Vàrem visitar la Farmàcia .La típica farmàcia de poble, i la veritat es que ens va agradar molt aquell entorn. Varen comprar la Farmàcia i ja es varen establir a Begues.

Varen arribar els dos fills: en Jordi i l'Albert, que per cert han heretat el saber fer i l'empenta del seus pares. En Josep M^a n'estava ben orgullós d'ells, i amb tota la raó.

En Josep M^a tenia tots els ingredients per triomfar a la vida: bona persona, ben plantat, simpàtic, emprenedor, amb una formació veterinària que va combinar amb una formació empresarial al IESE... Així que oportunitats i ofertes no ni varen faltar i va saber aprofitar

Jo vaig seguir un camí ben diferent: clínica de petits animals a Girona. Però això no va ser obstacle perquè no seguíssim amb un estret contacte i perdurés l'amistat.

Encara que els nostres mons laborals eren diferents, si que sempre que podíem fèiem trobades. Una clàssica era una gambada a l'any a Sant Antoni de Calonge organitzada per l'Eduard Roura i en Llorenç Costa, amb el grupet de Saragossa.

També aprofitàvem per fer viatges plegats. A vegades amb els fills quan eren petits. Algu-

na escapada no gaire lluny, altres ja més exòtiques: Japó, Índia, Patagonia... Ho passàvem molt be viatjant.

Com havíem comentat moltes vegades amb en Josep M^a, vàrem tenir la sort que les respectives parelles també s'han entès molt bé, i això també ens ha ajudat i molt a mantenir el caliu de l'amistat

I no sols això, sinó que hi ha un fet del que estàvem i estem orgullosos, i es que els nostres fills han seguit l'amistat que vàrem començar nosaltres als anys 70 i també fan trobades i sortides junts. Ara ja fins i tot amb els nostres néts .

Fa 16 anys que ens va comunicar la mala notícia de la seva malaltia. Una patologia molt poc freqüent, molt atípica, que l'hem viscut com si passés a un membre de la família, a un germà.

Sempre hem estat al corrent de com evolucionava: que si anem a demanar una segona opinió, que si ara la cirurgia, que si químiu, que si immunoteràpia... i el que mes ens ha sorprès a tots és la seva valentia, la dignitat i la força de com ha portat tot el procés. Es digne d'admiració !

Malgrat la malaltia, en Josep M^a mai va deixar de fer res dins les seves possibilitats. Sempre era positiu i fa pocs mesos, encara vàrem fer una sortida de 4 dies a Menorca, junt en Joan i la Rosa Mari, que es un viatge que mai oblidarem. Sempre positiu, protagonista i amb ganes de viure i fer broma. Tota una lliçó de vida.

Per acabar, si hagués que definir a en Josep M^a en poques paraules diria:

- Un gran amic, d'aquells que es contenen amb el dit d'una mà.
- Una persona que sabia escoltar i, davant una qüestió o problema que li plantejessis, l'empatitzava i se'l feia seu.
- Molt treballador, emprenedor, i bon gestor pels negocis i amb una simpatia innata .
- I que a part dels amics que deixa, ha deixat una família extraordinària que en moments durs com aquets fan pinya i tiren endavant

Pilar, Jordi, Albert ens hem de quedar amb el record de les coses que va fer, amb l'energia que va viure i amb el que ens va ensenyar i transmetre.

Josep M^a : Una abraçada amic i que descansis en pau.

La meua relació amb en Gomà, per a mi és i serà sempre en Gomà, es remunta als anys 74-75 a la facultat de veterinària de Saragossa, quan per a les estudiants de 1r els estudiants catalans dels cursos superiors eren els nostres ídols i en Gomà era molt especial. Era una època en la que els polacos de veterinària formàvem una gran pinya.

Era una persona simpàtica, que sabia estar en el seu lloc i tenia allò que no ha de faltar mai per a avançar en la vida: la Curiositat, les Ganes de saber més i més, l'Esperit crític, les Ganes de superació i millora i com m'han comentat amics i col·laboradors, era un Excel·lent cap, molt recte, molt estalviador, que vetllava més amb els diners de l'empresa que potser amb els seus propis.

Era una bellíssima persona que ha deixat un gran record a les persones que van treballar amb ell i que potser amb el temps la relació s'havia anat distanciat, però que al comen-

tar-los que es feia aquest acte, des del Bages i des del Baix Penedès no han dubtat en acompanyar-nos avui.

No soc jo la persona més indicada per parlar de sa seva brillant trajectòria professional, aquesta ens la comentarà el seu amic de la infantesa, el Joan Prous, també fill de Cervera.

I en Josep Font company de carrera i de pis amb en Goma ens parlarà de la vesant més personal. Els que hem passat per un pis d'estudiant sabem el que això significa i potser va ser en aquest espai privat i íntim a on va néixer una gran amistat personal i que ha continuat amb les famílies respectives. En Josep ha tingut a bé dedicar aquestes moments, aquestes anècdotes a la seva memòria.

I com no, els seu dos fills Jordi i Albert que s'assemblen molt al seu pare, tots dos amb una brillant projecció de futur i que ens parlaran de la vesant més familiar de la seva persona.

Sr. Joan Prous
Amic

Bon vespre a tots, Josep Maria Gomà Rossich va néixer el 28 de gener de 1952 a la ciutat de Cervera i va llegir el darrer full del llibre de la seva vida el 6 de gener de 2022 a Begues.

D'adolescents el Josep Maria em deia que volia ser Veterinari, i certament arribada l'hora es va matricular a la Facultat de Veterinària de Saragossa (promoció 1971-1976).

El seu primer treball l'aconseguí a la Cooperativa Agropecuària de Guissona, contracte fixe, col·legiació pagada, intens període formatiu i ràpida assumpció de responsabilitats, en el seu cas avicultura: ponedores i després reproductores pesades. Passat un temps, irònicament em deia, Joan, tot molt bé, cada deu mesos renovem les gallines però, totes elles són molt iguals. No seria veterinari de camp.

Va entrar a Laboratoris Reveex de Reus. Reveex i Nanta amb l'objectiu d'obrir mercat a Sud-Amèrica varen constituir Nanta-Vex, li

oferiren liderar el projecte i ho va acceptar. El 1980 marxa, acompanyat de la seva dona, ella amb un contracte de farmacèutica, primer al Brasil i després a Veneçuela. Tornen l'any 1982.

L'any 1982 entra a Indukern com a director tècnic. L'any 1988 fitxa per Laboratoris Sobrino com a cap de vendes. La multinacional americana Cyanamid absorbeix Laboratoris Sobrino. Passa a formar part de la plantilla. Cursa un PDD (programa de desenvolupament directiu) a l'IESE i es promociona a director comercial del grup.

Josep Maria Gomà era un gran tècnic-comercial, precedia les seves visites comercials d'una bona preparació: coneixement de l'interlocutor i empresa, històrics, ofertes, límits. Una entrevista comercial, deia ha d'ésser útil i agradable per ambdues parts. Ell tenia capacitat d'escoltar i facilitava i aconseguia proximitat i complicitat. Per damunt de tot i emfatitzo.... empatia, molta empatia.

PH Ibérica importava i comercialitzava additius i medicaments de l'anglesa Peter Hand. En Gregori Dolz, company de facultat i amic, n'era soci propietari i la dirigia. L'any 1996 Josep Maria Gomà s'uneix com a soci a PH Ibérica i inicia així la seva trajectòria com a empresari.

No soc el més indicat per glossar aquesta etapa empresarial, els seus fills Jordi i Albert que em seguiran en l'ús de la paraula en són més coneixedors, essent en Jordi ara continuador i gestor de l'empresa.

No puc deixar d'esmentar la insidiosa problemàtica de salut iniciada l'octubre de 2005 contra la que Josep Maria Gomà va lluitar més de 16 anys, i que no va impedir-li excel·lir com a empresari.

Agraeixo a la família Gomà-Cribillers que m'hagin permès intervenir en aquest acte i a l'Acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya l'oportunitat de fer-ho.

En record i en memòria teva, Josep Maria.

Gràcies.

Sr. Albert Gomà Cribillers

Fill

Primer de tot m'agradaria agrair a la academia de ciències veterinàries de Catalunya, que ens dona avui l'oportunitat de donar un homenatge al Josep Maria, una persona que tots plegats hem estimat i admirat molt.

Ara farà 4 mesos, estavem al tanatori. Ha sigut un començament d'any complicat per a tots nosaltres, com no pot ser d'una altra manera. Doncs perdre un pare es dur, però quan aquest pare resulta ser també un referent de vida, això fa a un replantejar-se les coses.

Aquest últim 6 de Gener, vaig veure moltes cares conegudes, familiars, amics, companys de feina, i tots et diuen moltes coses sobre el pare. T'expliquen aventures que van tenir plegats, viatjes, negocis, aprenentatges de vida etc. I tot això li ajuda a un a pair la situació ens la que em trobava. Veure com una persona ha pogut generar una petjada tant profunda a tanta gent, ajuda a entendre millor que es el que venim a fer aquí durant els anys que hi som. I la veritat es que el pare desde aquest punt de vista va ser impecable.

De tot el que t'expliquen aquests dies sempre n'hi ha alguna que et queda mes gravada que altres. Per a mi va ser un senzill "no ets conscient la sort que has tingut amb aquest pare que t'ha tocat, ja m'hagues agradat a mi tenir aquesta sort. Quedat amb això." I així ho vaig fer. Vaig decidir que l'única manera de gestionar aquest tsunami d'emocions era

donant-li la volta a la situació i pensant en tot allò que la vida ens havia regalat amb ell, que no va ser poc, sino tot al contrari. Una visió un tant simplista, però que funciona, al menys a mi.

Qui era el Josep Maria

Es cert que vam tenir ensurts en els ultims anys (no pocs) pero tot i així, potser erroniamment, haviem pensat que el pare era invencible, casi com si d'un super heroi de Marvel es tractés, que passi el que passi se'n surtia, sempre. En aquest cas el seu super poder eren les seves ganes de viure, i de lluitar, que podien amb tot i més. I així ens ho havia demostrat de manera espartana al llarg de molts anys.

Si hagués de definir el pare amb poques paraules per a algú que no el conegués, diria que es aquell tipus de persona que tothom vol tenir a la seva taula en un sopar, compartir al seu grup d'amics o en definitiva al seu entorn mes proper. I es que desde petit a mi em va admirar la capacitat que tenia de tractar amb la gent i donar sempre el millor d'ell, en qualsevol situació. Encara recordo quan estudiava relacions publiques i publicitat a l'universitat

i em deia « Les relacions públiques no s'estudien nen, això es una cosa que es porta a dins, es vocacional » I en el seu cas era tal qual així.

I es que no es cap sorpresa que el Josep Maria era una persona envoltada de molts i grans amics, l'homenatge d'avui i el fet de que si-gueu aquí ho demostra. Jo sempre l'he vist com una persona amb caracter però propera, d'aparença sencilla pero amb opinions molt ben formades, que es desviava per als demés i es feia estimar. Inquieta, curiosa per naturalesa i amb una capacitat comunicativa que no s'aprenia a les escoles. Era aquell tipus de persona que mai deixava el telèfon sonar si el trucaven, molt resolutiva i que mai et donaria una negativa davant d'un pla o projecte interessant. Per a mi, un autèntic líder.

Referent per a mi per a mi

Trobaré molt a faltar les nostres converses, aquelles trucades abans i després d'una reunió important, aquells partits de futbol del diumenge a casa amb la llar de foc, o aquelles mariscades que feiem mano mano per celebrar qualsevol cosa que sen's ocorris.

Gràcies per haver estat sempre aquesta referència per a mi, tant en lo professional com en lo personal. Una cosa que mai t'hagues reconegut pero que sabies perfectament que així era.

He tingut l'oportunitat de viure una infància i una joventut de la que en tinc els mi-

llors records, poder estudiar el que vaig voler, d'obrir-me al món, viatjar, i en definitiva seguint les teves passes, aprendre a jugar a aquest joc que es la vida.

Herència i aprenentatges

I es que ens has deixat una petjada que costarà molt d'esborrar.

Vas escollir molt bé al casar-te, com no podia ser d'altra manera. Has educat a dos fills que t'estimen I admiren molt I tens dos nets la Julia I el Marc que son uns fenomenos i que trobaràn molt a faltar a l'avi.

També has creat una altra gran família d'amics, la família que un escull al llarg de la seva vida. Molts d'ells amb qui he tingut oportunitat de conèixer i compartir moments i se lo molt que us estimeu.

No cal parlar de l'infinitat d'aprenentatges i lliçons que ens has donat i ens acompanyaran al llarg de tota la vida. I sense deixar-nos l'empresa, Grupo PH Albio, que per les hores, dedicació i esforços podríem dir que va ser com el teu fill adoptiu. Sabem lo que significava per a tu. I ara queda també en molt bones mans.

Sense voler allargar-me més, només em queda donar-te les gràcies per tot. El teu record i la teva persona ens acompanyarà per sempre i desde allà on siguis espero que et sentis orgullós de nosaltres

Sr. **Jordi Gomà Cribillers**

Fill

Benvolguts amics i membres de l'Acadèmia de Ciències Veterinàries que amb tant d'afecte heu organitzat aquest acte d'homenatge al JM Gomà.

Que dir del JM, el meu pare, tots els que sou aquí el coneixíeu be i compartíeu una llarga amistat.

Jo he tingut l'oportunitat de compartir amb ell dues esferes molt importants de la vida d'una persona, la familiar i la professional.

Recordo com si fos ahir el dia en que el JM, hem va preguntar que volia ser de gran. Jo tenia 16 anys i la pregunta hem va agafar desprevingut. La meua resposta va ser que volia ser com ell i que volia seguir els seus passos. I d'aquesta conversa inesperada va quedar traçat un camí que ens apropiaria professionalment als meus 27 anys, ara fa 10 anys.

El JM a nivell professional era una extensió natural de com era com a nivell personal. El seu bon tracte, l'alegria i el seu carisma l'acompanyaven en el seu dia a dia, sent el seu segell d'identitat.

Han sigut 10 anys de treball conjunt que m'han permès aprendre i submergir-me de la seva mà en el sector veterinari. I durant aquest temps l'he vist gaudir cada dia i ple d'energia. En definitiva una professió i un sector que duia al cor i on cultivava grans amistats.

En aquests període vàrem poder internacionalitzar l'empresa, constituir un grup empresarial i recentment ampliar l'activitat amb una nova fabrica i una nova empresa de fertilitzants, minerals i pigments industrials pel sector pintures. Desafortunadament ja no podrà participar de la implantació que estem duent a terme a Mèxic.

I es que el Josep Maria era una esperit inquiet i emprenedor. Però per damunt de tot li agradava el tracte amb les persones que es trobava en el camí de la vida. Sent un gran amic dels seus amics.

Per mi a sigut I sempre serà un referent en aquesta vida, i un exemple de lluita i superació davant les adversitats. Que desafortunadament va fer front durant els darrers 16 anys. En perspectiva han sigut difícils però els hem viscut com un regal. Ja que ha pogut veure créixer el projecte empresarial que va començar amb el seu amic Gregori Dolz. I sobretot i més important compartir-los amb la Pilar, els seus 2 fills i conèixer els seus 2 nets Julia i Marc. I sempre envoltat dels seus amics, molts avui aquí reunits.

Una abraçada ven forta i molt agraïts a tots. Doncs el JM allà on sigui segur que se sent molt estimat i acompanyat.

CONSELL INTERACADÈMIC DE CATALUNYA

- Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona (RABLB, 1700)

- Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona (RACAB, 1764)

- Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya (RAMC, 1770)

- Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts Sant Jordi (RACBASJ, 1775)

- Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya (AJILC, 1777)

- Institut d'Estudis Catalans (IEC, 1907)

Reial Acadèmia Europea de Doctors
Real Academia Europea de Doctores
Royal European Academy of Doctors

- Reial Acadèmia Europea de Doctors (RAED, 1914)

- Reial Acadèmia de Ciències Econòmiques i Financeres (RACEF, 1943)

- Reial Acadèmia de Farmàcia de Catalunya (RAFC, 1956)

- Acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya (ACVC, 1960)

- Acadèmia Catalana de Gastronomia i Nutrició (ACGN, 2014)

- Institut d'Estudis Aranesi (IEA, 2014)

DECLARACIÓ

La Generalitat va assumir la competència sobre les Acadèmies amb seu central a Catalunya a l'article 9.7 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya de 1979, i en l'exercici d'aquesta competència les va regular mitjançant el Decret 120/1987 i les va adscriure al Departament de Justícia. Actualment aquesta competència queda recollida a l'article 125.1 de l'Estatut de 2006. Les Acadèmies catalanes constituïm una part important del patrimoni cultural i científic català.

Les funcions de les Acadèmies es poden agrupar en tres grans blocs:

1. La investigació i l'estudi en les matèries pròpies segons els respectius estatuts.
2. La col·laboració, informació i l'assessorament als organismes oficials i, en particular, a la Generalitat de Catalunya, en les accions de política general, legislativa i sectorial on el coneixement de les Acadèmies és d'utilitat.
3. La defensa i la promoció del patrimoni històric, cultural i artístic de Catalunya i de la seva llengua.

El Consell Interacadèmic ha de cooperar engrandint la cultura, l'art, la ciència i la tecnologia a Catalunya, i té el deure i el compromís de servir a la societat catalana.

El nivell d'un país que aspira a disposar d'estructures d'Estat es mesura per l'atenció que dona a unes institucions tan rellevants i de tan llarga trajectòria com són les Acadèmies. L'actual suport estructural que reben les Acadèmies per part del Govern de la Generalitat no permet desenvolupar el seu funcionament ni el manteniment adient de les seves seues socials.

Les Acadèmies catalanes lliuren cada any a la Generalitat la relació de les activitats, publicacions i projectes científics i culturals amb la corresponent explicació de la seva importància i el cost que comporten. Les Acadèmies catalanes justifiquen totes les despeses realitzades en relació amb les subvencions rebudes del Govern de la Generalitat de Catalunya.

Considerem que hi ha un reconeixement oficial insuficient de les Acadèmies per part de la Generalitat, i que no s'ha assumit prou la rellevància històrica ni la transcendència de la tasca realitzada per aquestes.

Les Acadèmies catalanes coincidim amb l'actual Govern de la Generalitat de Catalunya

quan considera que el desenvolupament cultural del nostre país ha d'ésser una prioritat política.

Funcions i relacions interadministratives de les Acadèmies

Les Acadèmies són corporacions de dret públic que tenen per finalitat contribuir al desenvolupament i progrés de les diverses àrees de coneixement de la seva respectiva competència. Aquestes entitats estan formades per un numerus clausus de persones, elegides pels propis membres, entre personalitats de reconegut prestigi en les matèries pròpies o afins de cadascuna de les Acadèmies. Són institucions presents en tots el països del nostre entorn cultural, nascudes amb la Il·lustració, i que al llarg de tota la seva història han desenvolupat un paper essencial en el progrés de la ciència i la cultura. A Catalunya han assumit també un paper fonamental en la defensa de la nostra història i la nostra llengua.

A Catalunya existeixen en l'actualitat dotze Acadèmies, la majoria amb molts anys d'història, com la Reial Acadèmia de Bones Lletres, creada l'any 1700, i altres més recents, com l'Acadèmia Institut d'Estudis Aranesi i l'Acadèmia Catalana de Gastronomia i Nutrició, ambdues el 2014.

La Generalitat va assumir la competència sobre les Acadèmies amb seu central a Catalunya a l'article 9.7 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya de 1979, i en l'exercici d'aquesta competència les va regular mitjançant el Decret 120/1987 i les va adscriure al Departament de Justícia. Actualment aquesta competència queda recollida a l'article 125.1 de l'Estatut de 2006.

Les funcions de les Acadèmies es poden agrupar en tres grans blocs:

1. La investigació i l'estudi en les matèries pròpies segons els respectius estatuts;
2. La col·laboració, informació i assessorament als organismes oficials i, en particular, a la Generalitat de Catalunya, en les accions de política general, legislativa i sectorial on el coneixement de les Acadèmies és d'utilitat;
3. La defensa i la promoció del patrimoni científic, cultural i artístic de Catalunya i de la seva llengua.

Per dur a terme les seves activitats les Acadèmies organitzen cursos, conferències i sessions de treball, publiquen els seus informes, dictàmens i estudis, i fan difusió dels seus fons de biblioteques i arxius a través de les xarxes i pàgines web.

Malgrat la continuada presència històrica de les Acadèmies a Catalunya i la seva actual raó de ser, pel fet que agrupen en el seu si a l'elit científica catalana, com també per la seva contribució al desenvolupament de la ciència des del rigor científic i la independència dels seus membres, el cert és que en l'actualitat llurs activitats no tenen en general el ressò social i el reconeixement polític que els correspondria.

Per tal de fer front a aquesta realitat, creiem que en primer lloc correspon a les mateixes Acadèmies fer un esforç per potenciar i difondre la seva activitat i per ser més presents en la vida social i econòmica de Catalunya, reivindicant la seva importància i utilitat com a institucions pròpies del país. Però també és funció dels organismes públics catalans, i en particular de la Generalitat de Catalunya, reforçar el protagonisme de les Acadèmies, reconeixent-ne la importància i dotant-les dels mitjans econòmics, materials i organitzatius necessaris per tal que puguin continuar treballant pel progrés de Catalunya.

Cal tenir present que l'excel·lència dels membres de les Acadèmies contribueix de forma destacada al desenvolupament de la ciència, del patrimoni històric i de la llengua de Catalunya. De la mateixa manera, la independència dels seus membres, elegits únicament per raó dels seus coneixements científics, dona un especial valor a l'assessorament que les Acadèmies puguin prestar als poders públics catalans, que en el món complex i insegur en què vivim necessiten del criteri dels científics per prendre les seves decisions.

El suport de les administracions a les Acadèmies és imprescindible per tal que aquestes

puguin continuar desenvolupant la seva activitat. La necessitat de comptar amb més recursos econòmics, sens dubte un element bàsic per a les activitats acadèmiques, és objecte d'un altre document del Consell Interacadèmic. Aquí volem posar en relleu un element que també considerem bàsic per al futur de les Acadèmies. Es tracta, en concret, d'alguns aspectes organitzatius que creiem que podrien reforçar la posició de les Acadèmies a Catalunya, i que haurien de ser abordats pel Govern de la Generalitat.

En primer lloc, considerem necessari reforçar el Consell Interacadèmic com a òrgan administratiu de col·laboració entre les Acadèmies i la Generalitat de Catalunya, vinculant-lo administrativament al Departament de Presidència. El Consell, tal i com de fet ja preveu el Decret 286/2001, hauria de tractar els problemes comuns de les Acadèmies, en particular la seva exigüitat de recursos econòmics, garantint un finançament a càrrec dels pressupostos de la Generalitat (sens perjudici, òbviament, de les especificitats de l'IEC) i treballar per promocionar les Acadèmies en el conjunt de la societat catalana i en les seves relacions amb les administracions. Aquest finançament seria compatible amb el que estableix l'article 6 del Decret 120/1987, segons el qual "el foment i l'ajut a les acadèmies (aquí caldria afegir "també") correspon als departaments que siguin competents per raó de les finalitats que cadascuna proposa". També seria compatible amb que es mantingués el registre de les Acadèmies al Departament de Justícia.

En segon lloc, caldria també reforçar la Conferència de Presidents i Presidentes de les Acadèmies de Catalunya, constituïda únicament pels membres del Consell Interacadèmic que tenen aquesta condició. Aquest òrgan hauria d'actuar com a representant dels interessos comuns de les Acadèmies davant de la Generalitat, amb unitat de criteri dintre del Consell Interacadèmic. Amb aquesta finalitat seria convenient institucionalitzar aquest òrgan atribuint-li unes funcions específiques com, per exemple, representar les Acadèmies davant de la Generalitat, defensar els interessos comuns, proposar l'assignació pressupostària que el Departament de Presidència ha de consignar als Pressupostos de la Generalitat, sens perjudici del que disposa l'article 6 del Decret 120/1987. També fora convenient regular el funcionament d'aquest òrgan, establint amb caràcter general que es regeix per la

normativa reguladora dels òrgans col·legiats de la Generalitat de Catalunya, fixant-ne també el règim de convocatòries i la presidència.

El finançament de les Acadèmies catalanes

L'any 2000 les Acadèmies catalanes es van reunir en el Consell Interacadèmic de la Generalitat de Catalunya, la qual en té la competència exclusiva, però des d'aleshores han tingut un finançament públic irregular i decreixent. En els darrers anys s'ha accentuat notablement la reducció d'aquest finançament provinent de la Generalitat, de manera que l'any 2021 les Acadèmies catalanes en el seu conjunt van rebre un 40% menys del que rebien fa tres anys.

Aquesta és una situació insostenible i discriminatòria que pot conduir al col·lapse de les nostres institucions. Considerem que caldria modificar notablement el model i el caràcter del finançament que rebem de la Generalitat, que hauria de ser contemplat com a subvencions directes, les quals ens pertoquen d'acord amb els recursos que l'Estat Espanyol va traspassar, per la Llei Orgànica 4/1979, destinats a les Acadèmies catalanes. Creiem que aquestes subvencions de la Generalitat haurien de contemplar, d'entrada, uns recursos mínims per tal de garantir el funcionament bàsic de totes les Acadèmies. Ara bé, si considerem que les necessitats de les Acadèmies són diferents, aquestes subvencions també haurien de tenir en compte els costos de manteniment i conservació de les seves seves socials. Pensem que la subvenció directa bàsica hauria de permetre satisfer les despeses generals, inclòs el cost del personal que treballa a les nostres institucions. Igualment les Acadèmies haurien de percebre subvencions directes en funció d'altres aspectes: si ocupen un edifici propi, llogat o cedit; del patrimoni cultural que conserven; dels costos de manteniment, reparació, renovació del mobiliari, material informàtic i audiovisual, etc. Cal que aquestes partides siguin subvencionables a diferència del que passa actualment. Addicionalment les Acadèmies podrien demanar subvencions i ajuts a les conselleries més vinculades a la seva especialització científica i cultural.

Per altra banda, atès que la Fundació Bancària "La Caixa" va liquidar l'any 2020 el "Programa de foment per a les activitats de les Acadèmies", fruit del conveni que tenia amb la Generalitat, creiem que aquesta hauria d'assumir el que significava l'esmentat programa i aplicar una política d'ajuts econòmics a les

publicacions, activitats i projectes científics i culturals de les acadèmies.

Les Acadèmies catalanes es comprometen a lliurar cada any a la Generalitat les previsions de despeses o pressupost per assegurar el seu funcionament i el manteniment adient de les seves seves socials. De la mateixa manera es presentaria la relació de les activitats, publicacions i projectes científics i culturals programats anualment i dependents del finançament de la Generalitat, amb l'explicació de la seva importància i el cost que comporten. Lògicament, les Acadèmies catalanes justificaran degudament totes les despeses realitzades en relació amb les subvencions i els ajuts econòmics rebuts de la Generalitat de Catalunya.

Activitats de les Acadèmies catalanes

Les acadèmies catalanes estan presents en la vida cultural i científica de Catalunya des del segle XVIII mitjançant una sèrie d'activitats i publicacions que han significat, i signifiquen, una molt important transmissió de coneixements envers la societat. La vàlua dels seus membres, personalitats destacades de les més variades especialitzacions científiques i professionals, atorguen a les activitats de les acadèmies una singular rellevància.

Si bé algunes acadèmies desenvolupen activitats de caràcter intern, com ara sessions ordinàries restringides als seus membres -numeraris i corresponents- i a un públic especialitzat, on es posen a debat ponències, comunicacions i informes, la majoria de les activitats d'aquestes corporacions estan totalment obertes al públic i acostumen a ser gratuïtes.

D'entre les moltes activitats obertes destaquem els cicles de conferències, cursos, simposis, col·loquis, congressos, sessions d'ingrés dels acadèmics, presentació de llibres, etc. Igualment les acadèmies elaboren informes, dictàmens i projectes a petició de les institucions públiques i de moltes entitats privades.

La gran majoria de les acadèmies catalanes publiquen des de fa molt de temps butlletins o revistes periòdiques, sèries monogràfiques de llibres, investigacions i els discursos d'ingrés dels acadèmics. Son unes publicacions de prestigi que serveixen per a l'actualització i millor difusió de les novetats científiques i culturals. Igualment les acadèmies concedeixen de forma periòdica premis i distincions a persones, entitats, investigacions i publicacions

que han destacat que la seva vida professional o per la seva rellevància científica. També les acadèmies elaboren i desenvolupen projectes de recerca relacionats a les seves especialitzacions.

A més les acadèmies, amb la voluntat de formar part del fòrum de difusió cultural de Catalunya, faciliten l'accés i el coneixement al gran públic dels seus imports fons museístics, bibliogràfics i documentals dipositats a les seves seues socials.

Com certament tot aquest conjunt d'activitats no és prou conegut per bona part de la societat catalana, malgrat que la majoria de les acadèmies tenen pàgines web informatives, considerem necessària l'elaboració i realització d'un ambiciós pla de comunicació social per tal d'arribar amb més eficàcia al conjunt de la ciutadania. Aquest pla, que hauria de ser promogut amb suport de la Generalitat, hauria de consistir en diferents campanyes infor-

matives, vídeos, programes en els mitjans de comunicació, etc., on s'informés del que han estat i son les acadèmies de Catalunya i de les múltiples activitats que avui desenvolupen.

Considerem que les acadèmies han de saber comunicar i explicar amb més eficàcia no sols el que han significat i han fet en el passat, el molt que han aportat històricament a la ciència i la cultura del nostre país des de fa més de tres segles, sinó sobretot la vàlua i l'interès de les tasques que actualment realitzen.

També creiem que les acadèmies catalanes haurien de recuperar la seva condició de corporacions científiques de referència de manera que de forma preceptiva hagin de ser consultades per les administracions públiques, especialment per part de la Generalitat, en aquelles matèries en les quals tenen una alta competència.

Barcelona, 6 d'abril de 2022

Acadèmics que han participat en la redacció d'aquest document

- **Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona**
Borja de Riquer i Permanyer. Sergio Vila-Sanjuán
- **Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona**
Joan Jofre i Torroella. Montserrat Torné Escasany. Gerard Gómez Muntané
- **Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya**
Josep M. Lailla i Vicens. Arcadi Gual i Sala. Miquel Vilardel Tarrés
- **Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi**
Mireia Freixa Serra. Josep Muntanola i Thornberg. Francesc Fontbona de Vallescar
- **Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya**
Francesc Tusquets Trias de Bes. Tomàs Font i Llovet. Pablo Salvador Coderch. Joaquín Tornos Mas
- **Institut d'Estudis Catalans**
Joan Egea i Fernández. Lluís Jou i Mirabent. Xavier Vives i Torrents
- **Reial Acadèmia Europea de Doctors**
M. dels Àngels Calvo Torras
- **Reial Acadèmia de Ciències Econòmiques i Financeres**
Francesc Granell i Trias. Enrique Lecumberri Martí. Antonio Pont Amenós. Antonio Argandoña Rámiz
- **Reial Acadèmia de Farmàcia de Catalunya**
Eugeni Sedano Monasterio. Joan Permanyer Fàbregas
- **Acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya**
Josep Llupià i Mas. Pere Costa Batllori. Joaquim Brufau de Barberà. Josep M. Aymerich Baqués
- **Acadèmia Catalana de Gastronomia i Nutrició**
Joan Font i Torrent. Ramon Agenjo i Bosch. Rosa Mayordomo
- **Institut d'Estudis Aranesos-Acadèmia Aranesa de la Llengua Occitana**
Jusèp Loís Sans Socasau

PROJECTES - PROPOSTES

RABLB, RACBASJ, AJILC i RAED

El mecenatge a Catalunya

Es tractaria de fer una diagnosi sobre insuficiències de les polítiques públiques de suport al mecenatge -absència d'una llei- i de proposar les línies mestres del que hauria de ser la política de mecenatge per part de la Generalitat de Catalunya i del govern espanyol, i de com les acadèmies catalanes ens podríem beneficiar d'ella.

Barcelona un complet ecosistema del llibre.

Es tractaria de repassar la història d'aquesta singular posició cultural-econòmica de la ciutat de Barcelona, de fer una avaluació de la situació actual i de reflexionar sobre el seu futur. Caldria que hi participessin professionals dels sectors implicats: autors, agents literaris, editors, llibreters, bibliotecaris, crítics literaris, difusors culturals, etc.

RACBASJ (oberts a les Acadèmies interessades)

Belles arts i educació, i el món digital. Tenim projectes demanats a Madrid i un màster a la UPC. Podem connectar amb escoles de disseny, i sindicats de professors de plàstica, etc.

Memòria històrica, relació amb la llei, col·laboració amb Jurisprudència, els pobles com a memòria històrica i potencial de futur, també l'impacte de pobles "intel·ligents" i aprofitament de segles de cultura en l'ús de l'espai, l'art abstracte com a eina de difusió, etc.

Indexar les revistes de les acadèmies

RAMC i RAFC

- **Continuar amb la digitalització dels fons històrics dels seus arxius i biblioteca.**
 - **Adequar els recintes de les Acadèmies per oferir una exposició permanent tant a especialistes com a la població en general.**
-

RACAB, ACVC, RAED

Monitoratge de la contaminació atmosfèrica a les ciutats

La privilegiada posició (alçada i camp de visió) de l'Observatori Fabra, propietat de la RACAB, obre la possibilitat d'una monitorització eficaç de l'atmosfera urbana, per la qual cosa l'Acadèmia està estudiant la possibilitat d'instal·lar instruments capaços de mesurar les concentracions de contaminants en temps real i oferir-los directament a la ciutadania. També té el propòsit d'estudiar la viabilitat i l'eficàcia que ofereixen altres sensors i nous mètodes de mesura de la contaminació.

El nostre objectiu és comprovar la viabilitat dels projectes i la idoneïtat de l'Observatori Fabra com a observatori urbà per controlar la contaminació urbana.

Aprofitament hídric de les aigües pluvials a Catalunya

L'aprofitament de l'aigua de la pluja a Catalunya és de l'11%, a Califòrnia del 20%

S'ha contactat amb: l'Agència Catalana de l'Aigua, amb el Departament de Geografia Física de la UAB, i amb el Parc Natural de la Serralada de Marina.

Un projecte de recerca sobre les potencialitats de les aigües pluvials a resolució municipal, tenint en compte el tipus predominant d'urbanisme i la pluviometria mitjana, és del màxim interès, i de realització relativament senzilla. La seva plasmació territorial en forma de mapa donaria una idea clara, mitjançant un Sistema d'Informació Geogràfica, amb capes de pluviometria, de tipus d'urbanisme, de nombre d'habitants, de densitat de població, de consum d'aigua per càpita, etc., fora d'una gran utilitat.

Aprofitament energètic de la biomassa del sotabosc de Catalunya

La superfície forestal de Catalunya és d'un 60% del seu territori. Catalunya aprofita un 35% de la seva massa forestal, la mitjana europea és d'un 60%. La companyia Endesa ens ha comentat que una central de biomassa de 10 MW és rendible i necessita unes 70.000 tones de massa forestal a l'any pel seu funcionament. Catalunya necessita energia i que no es cremin els boscos.

ACGN

Edició del llibre *La cuina catalana del mar i cuina catalana de muntanya*, amb la col·laboració de xefs de territori, valorant tradició i innovació.

Audiovisuals: Sèrie de vídeos

Gravació in situ de barres de mejar, i cocteleries de Catalunya que representen l'evolució en les costums alimentàries i socials a Catalunya.

- **10 Barres de Catalunya**
 - **10 Cocteleries de Catalunya**
-

IEA

Tractament del corpus de l'occità de Catalunya Publicació telemàtica, per a facilitar la seva consulta, de la major part de textos recents i històrics, literaris, administratius, i educatius classificats, amb una plataforma que permeti el seu tractament i anàlisi.

Recull de la toponímia menor de la Val d'Aran. Recollida adequada del nom i la situació correcta dels topònims més pròxims, que son els que s'estan perdent a major velocitat.

Elaboració de la Història d'Aran. Document amb 40 articles indexats i elaborats per estudiosos diferents. Ja s'ha començat a estructurar i a encarregar alguns articles.

RAED, RAFC i ACVC

Obtenir un anticòs monoclonal contra el Paramixovirus.

Dels 10 fàrmacs més venuts al món 8 són anticossos monoclonals. Els anticossos monoclonals són fàrmacs que van dirigits a la causa de la malaltia. La indústria farmacèutica de Catalunya i d'Espanya no tenen desenvolupada aquesta tècnica. S'ha fet un primer contacte amb la unitat de producció d'anticossos de la UAB i amb el grup de recerca del CSIC.

ACVC

Obtenció de proteïna microbiana.

Catalunya importa 1 milió de tones de farina de soia a l'any, sobre tot per a pinso d'animals de producció. En uns primers experiments fets en el laboratori fermentant coproductes agrícoles, s'ha obtingut un producte amb un contingut de proteïna del 53%, que podria ser una alternativa a la soia. Disposem d'un bioreactor per a continuar l'experimentació en condicions semi-industrials i que ajudaria a valorar la viabilitat de l'estudi.

Paraules de presentació Dra. **Roser Sala**

Excel·lentíssims senyor President i Senyora Secretaria General de l'Acadèmica de Ciències Veterinàries de Catalunya, Sra. Degana de la Facultat de Veterinària, familiars del Dr. Séculi, i totes les persones presents en l'acte; molt bona tarda a tothom.

En primer lloc, voldríem agrair a l'Acadèmica de Ciències Veterinàries el fet de concedir aquest premi Dr. Séculi a Beatriz Jiménez Moya per la tesi realitzada. Aquest agraïment el fem com a codirectores (Ana Cristina Barroeta i Roser Sala), però també en nom de tot l'equip del Servei de Nutrició i Benestar Animal (SNIbA) de la Facultat de Veterinària de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), on la formació científica de Beatriz ha tingut lloc. Al mateix temps, voldríem incloure en aquest agraïment, als equips de recerca d'altres institucions que han fet possible dur a terme aquest treball premiat.

Beatriz (Bea, per a nosaltres) va néixer Ri-pollet i des de ven aviat, i especialment en el batxillerat ja tenia molt clar que volia estudiar Veterinària. Així doncs, va fer tot el possible per a obtenir la nota d'accés a la Facultat de Veterinària de la UAB, formant part de la promoció 2011-2016. Tot i que la seva idea inicial era enfocar-se als animals de companyia, al llarg de la carrera va anar descobrint l'àrea de Ciència Animal, fent que a l'últim curs, les assignatures optatives d'elecció estiguessin relacionades amb l'experimentació i la producció i sanitat animals.

El desig de continuar amb la seva formació juntament amb la curiositat per a la investigació la van portar a apropar-se al grup de nutrició de monogàstrics.

Tant bon punt Bea s'incorpora al grup, comença a endinsar-se en el món de la investigació donant suport a becaris i també en el SNIbA. Gràcies al seu expedient acadèmic, a 2016 guanya el concurs per a una contractació dins del SNIbA com a tècnic d'investigació.

Posteriorment, se li proposa desenvolupar una tesi doctoral centrada en l'ús d'olis àcids de soja i destil·lats d'àcids grassos de palma en dietes de pollastres. Aquesta estava emmarcada dins d'un projecte (AGL2015-64431-C2-1-R) centrat en l'estudi de la utilització d'olis àcids en l'alimentació d'animals monogàstrics, en base a la seva caracterització, nutrició comparada i repercussions sobre la qualitat lipídica de la

carn. Beatriz aconsegueix la beca de formació de personal investigador (FPI), el que li permet de forma clara iniciar la seva carrera científica.

La tesi doctoral ha suposat un repte continu. Bea ha après i participat amb diferents grups de recerca. En un inici, es va traslladar a Madrid al Instituto de Investigación en Ciencias de la Alimentación (CIAL) que pertany al Consejo Superior de Investigaciones Científicas (CSIC) i a la Universidad Autónoma de Madrid (UAM) per aprendre noves i complexes metodologies *in vitro* per a l'anàlisi de la utilització potencial dels lípids dietaris. Part del seu aprenentatge i activitats de la tesi s'han dut a terme en el grup LIBIFOOD de la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona i en el Departament de Producció i Sanitat Animal de la Facultat de Veterinària de la Universitat Cardenal Herrera. Les seves ganes d'ampliar els seus coneixements, la van portar a aconseguir un ajut per a realitzar una estada a Nova Zelanda en el Monogastric Research Center, del Institute of Veterinary, Animal, and Biomedical Sciences, Massey University, amb un dels grups de recerca més reconeguts a nivell mundial, liderat pel Dr. Mohammad Reza Abdollahi.

La seva vàlua com a investigadora queda patent en l'alt grau de difusió dels resultats obtinguts. Ha liderat i publicat 3 articles en revistes de l'alt índex d'impacte; ha contribuït amb diverses comunicacions presentats en congressos internacionals i nacionals. En definitiva, Bea ha aprofitat al màxim les oportunitats de formació que li ha ofert el doctorat, ampliant els seus coneixements, millorant les seves habilitats i desenvolupant una carrera científica que li ha obert les portes a un futur professional molt prometedor, com ho demostra la seva ràpida integració (ja a juliol del 2021) a l'IRTA un dels centres de recerca capdavanters de Catalunya com a gestora d'estudis de nutrició en animals monogàstrics.

Per acabar, donar de nou les gràcies a l'Acadèmica pel premi concedit a Beatriz i a Bea per escollir el nostre grup SNIbA per iniciar la seva carrera científica.

Uso de aceite ácido de soja y los destilados de ácidos grasos de palma en dietas para pollos de carne

La tesis "Use of soybean acid oil and palm fatty acid distillate in broiler chicken diets" elaborada por la Dra. Beatriz Jiménez Moya i dirigida por las Drs. Roser Sala y Ana Cristina Barroeta se enmarca en un proyecto nacional "Use of acid oils in monogastric animals: characterization, comparative nutrition, and meat quality repercussions", coordinado entre la Universitat Autònoma de Barcelona (Grupo SNI BA), la Universitat de Barcelona (Grupo Libifood) y la Universidad CEU-Cardenal Herrera de Valencia (Grupo AviFeedScience).

La incorporación de materias grasas en los piensos para pollos de carne tiene como principal objetivo incrementar su concentración energética. Los aceites vegetales más comúnmente utilizados en dietas de avicultura son el aceite crudo de soja y el aceite crudo de palma, como fuentes de grasa insaturada y saturada, respectivamente. Ambos aceites se someten a procesos de refinación para obtener como producto final los aceites refinados (de soja y de palma), destinados a consumo humano. El proceso de refinación de los aceites genera diversos subproductos, algunos de ellos considerados como ingredientes alternativos a los aceites convencionales. El aceite ácido de soja y los destilados de ácidos grasos de palma son subproductos del proceso de refinación del aceite crudo de soja y palma, respectivamente. La incorporación de estos dos subproductos como fuente de grasa en las dietas de pollos de carne podría suponer una alternativa más económica al uso de aceites crudos y a la vez sería una forma de reciclar y revalorizar estos subproductos, repercutiendo positivamente a nivel medioambiental. Tanto el aceite ácido de soja como los destilados de ácidos grasos de palma son interesante desde el punto de vista nutricional, debido a su perfil de ácidos grasos (similar al del aceite crudo del que pro-

vienen). Sin embargo, es importante valorar su utilización por parte del animal, ya que estos subproductos se caracterizan por presentar una elevada proporción de ácidos grasos libres (59-66% en el aceite ácido de soja; >90% en los destilados de ácidos grasos de palma).

El objetivo general de la tesis fue 'Proporcionar información sobre el uso potencial del aceite ácido de soja y los destilados de ácidos grasos de palma en dietas de pollos de carne, en base al estudio del efecto que tienen sobre la absorción intestinal, en pollitos en fase de inicio y en pollos de crecimiento-acabado'. Para ello se plantearon tres objetivos específicos abordados con tres estudios.

El primer objetivo trataba de 'Determinar el proceso de hidrólisis y bioaccesibilidad del aceite ácido de soja y los destilados de ácidos grasos de palma y de sus correspondientes aceites crudos mediante la simulación de la digestión intestinal en condiciones *in vitro*'. Se utilizaron 4 aceites experimentales como objeto de estudio: aceite crudo de soja (S), aceite ácido de soja (SA), aceite crudo de palma (P) y destilados de ácidos grasos de palma (PFAD). El estudio tenía un diseño factorial 2 x 2, es decir, 2 grados de saturación (insaturados: S y SA; saturados: P y PFAD) y dos niveles de áci-

dos grasos libres (bajo: S y P; alto: SA y PFAD). Para el estudio de la hidrólisis, se realizaron digestiones *in vitro* de cada uno de los aceites experimentales y se recogieron muestras a diferentes tiempos de digestión (10, 30 y 60 minutos). Del mismo modo, para el estudio de la bioaccesibilidad, se realizó la digestión *in vitro* de los aceites. A continuación, mediante cromatografía de exclusión molecular, se aisló la fracción del medio de digestión que contiene los lípidos incluidos en las micelas mixtas (estructuras necesarias para que se lleve a cabo la absorción de los ácidos grasos de cadena larga). Finalmente, se realizó la extracción lipídica y posterior análisis de las fracciones lipídicas (Triacilglicérols, TAG; Diacilglicérols, DAG; Monoacilglicérols, MAG; y Ácidos grasos libre, AGL) mediante HPLC-RID.

Los resultados mostraron que en condiciones *in vitro* el proceso de hidrólisis no parece ser un paso limitante en el uso potencial de estos subproductos (Figura 1), ya que tanto los aceites crudos como sus correspondientes aceites ácidos siguen un patrón similar de hidrólisis. La mayor parte de la hidrólisis de los TAG sucede en los primeros 10 minutos, generando principalmente AGL como producto final de la hidrólisis potencialmente absorbible.

Los resultados de bioaccesibilidad mostraron que los aceites experimentales insaturados son más bioaccesibles que los saturados, observándose un mayor contenido de lípidos formando

parte de la fracción que contiene las micelas mixtas. En cambio, no se observaron diferencias significativas respecto al nivel de ácidos grasos libres del aceite, lo que sugirió que la bioaccesibilidad está más determinada por el grado de saturación que por el nivel de ácidos grasos libres de las fuentes de grasa.

El segundo objetivo de la tesis era 'Determinar el efecto de sustituir el aceite de soja de la dieta por los destilados de ácidos grasos de palma sobre el contenido de fracciones lipídicas y la digestibilidad de los ácidos grasos a lo largo de tracto intestinal (yeyuno anterior y posterior, íleon anterior y posterior) y las excretas, en pollos de carne de 11 y 35 días de vida'. Para abordar dicho objetivo, se realizó un estudio con 480 pollitos hembras de la estirpe Ross 308. Los animales se alojaron en jaulas de digestibilidad (16 animales / jaula) y se les ofreció una dieta experimental durante 35 días. Las dietas contenían un 6% del aceite experimental y también dióxido de titanio al 5% como marcador indigestible para el estudio de digestibilidad de los ácidos grasos. Mediante la sustitución del aceite de soja (S) por cantidades crecientes de los destilados de ácidos grasos de palma (PFAD) se consiguió obtener 4 dietas experimentales (S6, S4-PA2, S2-PA4, PA6). Con esta sustitución, se consiguió disminuir la ratio ácidos grasos (AG) insaturados respecto AG saturados (AGI: AGS; de 4 a 1) y aumentar el nivel de AGL (de 10 a 79%). Además, se incluyó una quinta dieta con aceite de palma

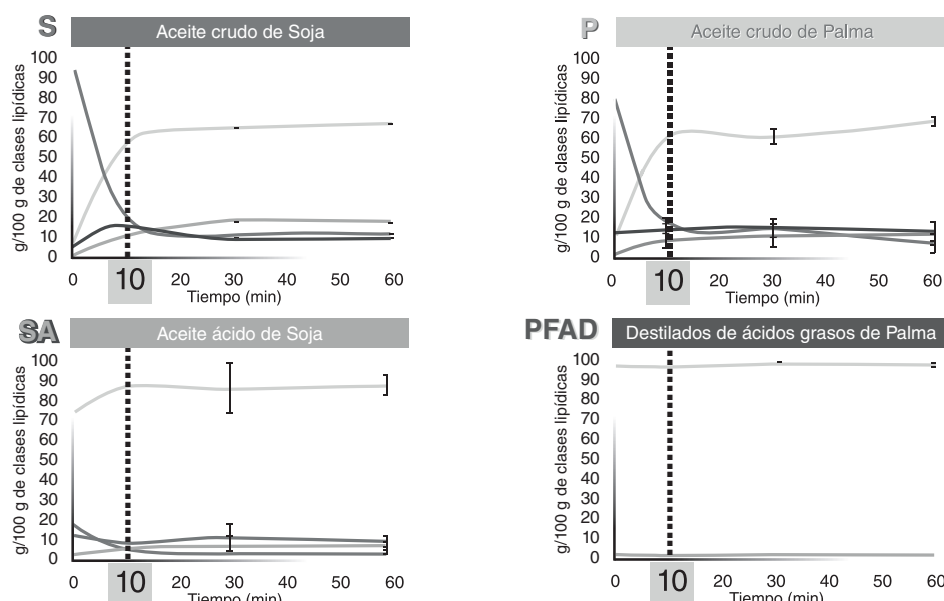

Figura 1. Hidrólisis *in vitro* del aceite crudo de soja (S), aceite crudo de palma (P), aceite ácido de soja (SA) y los destilados de ácidos grasos de palma (PFAD). Evolución de las fracciones lipídicas (Triacilglicérols: ; Diacilglicérols: ; Monoacilglicérols: ; Ácidos grasos libre: , a lo largo del tiempo de digestión *in vitro*.

(P) al 6% (P6) como control para compararlo con PA6, ya que tienen un perfil de AG similar, pero difieren en el nivel de AGL.

Se realizaron los análisis del pienso y de los contenidos intestinales (yeyuno anterior y posterior e íleon anterior y posterior) y las excretas (a 11 y 35 días de vida) para determinar la digestibilidad de los AG por cromatografía de gases y el contenido de fracciones lipídicas por HPLC-RID.

Los resultados mostraron que el estudio de la evolución de las fracciones lipídicas (TAG, DAG, MAG y AGL) a lo largo del tracto intestinal es importante para entender la utilización de las diferentes fuentes de grasa por parte del animal, siendo el íleon posterior el segmento más importante para evaluar la utilización de las grasas. Se observó que el aumento del grado de saturación y del nivel de AGL de la dieta (al sustituir en la dieta el aceite de soja por los destilados de ácidos grasos de palma) provoca un retraso en cuanto al punto de absorción y una disminución de la digestibilidad de los ácidos grasos en pollitos en fase de inicio. No obstante, se vio que, al aumentar la edad del animal, mejora tanto el proceso de hidrólisis como el de absorción de la grasa. Dicha mejora se observa principalmente en la absorción a nivel del yeyuno, tanto de los ácidos grasos saturados como de los AGL y también se debe a una mayor contribución del íleon anterior en la absorción de los AG. Finalmente, de este estudio se concluyó que la mezcla de los destilados de ácidos grasos de palma junto con el aceite de soja puede representar una alternativa viable para incorporar como fuente de grasa en dietas de crecimiento-acabado, sin perjudicar la utilización de la grasa de la dieta, siempre y cuando la mezcla tenga al menos un 2,6 de AGI: AGS y el nivel de AGL no exceda un 30%.

El tercer y último objetivo específico consistió en 'Estudiar el efecto de sustituir el aceite de palma por el aceite ácido de soja en dietas

de inicio y de crecimiento-acabado sobre el proceso de digestión y absorción de la grasa en pollos de 11 y 35 días de vida'. La metodología de este estudio fue la misma que en el segundo estudio, pero en este caso las dietas constaban de aceite de palma al 6% (P6) y la sustitución de éste por cantidades crecientes de aceite ácido de soja (SA), obteniendo finalmente 4 dietas (P6, P4-SA2, P2-SA4 y SA6). Se añadió un control positivo que contenía un 6% de aceite de soja (S6). Con este diseño, se conseguía probar el efecto de aumentar al mismo tiempo la ratio AGI: AGS (de 1 a 4) y el nivel de AGL (de 9% a 56%).

Los resultados derivados de este estudio mostraron que la sustitución del aceite de palma por el aceite ácido de soja mejora la utilización de la grasa de la dieta en pollos en fase de inicio, aunque no se alcanzan los niveles de digestibilidad que se obtienen con el aceite de soja. En cambio, en pollos en fase de crecimiento-acabado, la sustitución del aceite de palma por el aceite ácido de soja mejora la utilización de la grasa de la dieta obteniendo digestibilidades similares a las del aceite de soja. Por último, se observó que la absorción de los ácidos grasos libres de la dieta es mayor cuando estos ácidos grasos libres proceden de una fuente insaturada, en comparación con los ácidos grasos libres que provienen de una fuente de grasa saturada.

Se puede acceder al documento completo de la tesis link: <http://hdl.handle.net/10803/673663>

Publicaciones derivadas de la tesis doctoral:

Acid versus crude oils for broiler chicken diets: in vitro lipid digestion and bioaccessibility.

Jimenez-Moya B, Martin D, Soler-Rivas C, Barroeta AC, Tres A, Sala R. Animal Feed Science and Technology. 276, 114926. June 2021. <https://doi.org/10.1016/j.anifeedsci.2021.114926>

Soybean oil replacement by palm fatty acid distillate in broiler chicken diets: fat digestibility and lipid-class content along the intestinal tract.

Jimenez-Moya B, Barroeta AC, Tres A, Soler MD, Sala R. Animals, 11(4),1035. April 2021.

<https://doi.org/10.3390/ani11041035>

Replacement of palm oil with soybean acid oil in broiler chicken diet: Fat digestibility and lipid class content along the intestinal tract.

Jimenez-Moya B, Barroeta AC, Guardiola F, Soler MD, Rodriguez-Sanchez, R, Sala R. Animals, 11(9), 2586. September 2021. <https://doi.org/10.3390/ani11092586>

Paraules de presentació del Dr. **Jordi Miró**

Exm. Sr. President de l'Acadèmia de Ciències Veterinàries, Sra. Degana, Sr. Sèculi, Srs. Membres de l'Acadèmia, Srs., Sres., en primer lloc i com a codirector de la Tesi Doctoral del Dr Jaime Catalán junt amb el Dr Yeste de Universitat de Girona i responsable de Technosperm, moltes gràcies.

És el segon cop que soc aquí com a director d'una Tesi guardonada per aquest premi i és un gran honor. Com deia llavors, el premi Sèculi és un premi important per afavorir la recerca de qualitat en l'àmbit veterinari a Catalunya. Un premi amb una dotació econòmica, però que sobre tot concedeix l'honor als afortunats de ser membres de l'Acadèmia de Ciències Veterinàries.

Però jo el que he de fer és introduir-los al Dr Jaime Catalán. El Dr Catalán és un gran exemple de superació. Nascut a Chile ell era pilot d'avions de combat (avions supersònics) en les forces armades del seu país (la seva gran passió). Malauradament, en una exploració mèdica li van diagnosticar un problema de cor i va haver de deixar de volar. Lluny de enfonsar-se, va abordar la seva altra passió, la veterinària equina. Va estudiar Veterinària a la Universidad Austral a Valdivia (Chile) amb resultats excel·lents.

L'any 2010 jo vaig ser invitat a fer un curs de reproducció equina a la Universitat Austral, curs al que ell va assistir. Deu ser que li va agradar, perquè va decidir venir a fer la Tesi Doctoral aquí. Per això va aconseguir una beca del seu país, va fer un Màster en Producció Animal a la Universitat Complutense de Madrid. Quan estava fent el Màster em va venir a veure per fer amb mi el treball de fi de Màster i després la Tesi Doctoral. En aquells moments ens havien concedit un projecte de recerca sobre Fotoestimulació Espermatàtica del que el Dr Marc Yeste era el Investigador Principal. Ens feia falta algú i jo vaig dir-li, Marc crec que el tinc. Quina sort i quin encert.

La Tesi d'en Jaime, com veuran vostès, és una Tesi d'una gran qualitat, amb 5 treballs científics publicats en revistes internacionals d'elevat índex d'impacte i totes elles en el primer quartil.

En Jaime és una persona molt treballadora, discret, educat i sobre tot generós. Aquesta generositat ha fet que allà on treballi tothom se l'estimi, aquí els seus companys becaris o a Girona tot l'equip de Technosperm. Sempre ha estat disposat a ajudar als altres i gracies a això moltes de les Tesis doctorals que hem defensat en els darrers temps han arribat a terme. Junt amb la Marion, en Sebastián, la Sabrina, després l'Iván o la Marta han format un grup que he tingut el plaer de dirigir, un grup d'amics.

Es un plaer plantejar i discutir treballs científics i els resultats d'aquests amb en Jaime. Ha treballat moltíssim i avui en dia té la barbaritat de 33 articles publicats.

Gracies a això va aconseguir una beca se postgrau a la Universitat de Téramo (Itàlia) i una Margarita Salas (aquí).

Però en Jaime en tot aquest camí de 4 anys ha patit problemes importants, fa poc més d'un any es va morir el seu germà, després el pare de la seva companya la Iris, al cap d'un temps l'àvia de la Iris quan ambdós eren a Anglaterra i després el seu tiet a Chile. Tot i l'adversitat és impressionant com ell sempre ho ha afrontat, sempre endavant i amb il·lusió.

Gràcies Jaime per ser com ets, per haver-nos escollit i enhorabona pel premi, segur que des d'allà on siguin el teu germà i el teu tiet estan orgullosos de tu i el pare i l'àvia de la Iris estan contents de que tu siguis la seva parella.

Efectos de la fotoestimulación en el semen de burro y caballo

Estudios previos realizados en otras especies, incluyendo humanos, perros, cerdos, toros, conejos y carneros, han demostrado que la estimulación con luz roja aumenta la motilidad espermática. Además, otros estudios han sugerido que la capacidad fecundante de los espermatozoides tanto *in vitro* como *in vivo* puede incrementarse después de la irradiación

Por otra parte, se ha observado que la fotoestimulación con luz roja podría mejorar la longevidad del semen refrigerado y la criotolerancia de los espermatozoides. Aunque los mecanismos a través de los cuales la luz ejerce sus efectos sobre los espermatozoides se desconocen en gran medida, la evidencia creciente otorga a los fotosensibilizadores celulares endógenos, especialmente los presentes en las mitocondrias, un papel crucial.

Por todo ello, el objetivo de mi Tesis Doctoral fue evaluar los efectos de diferentes protocolos de fotoestimulación con un luz LED roja a una longitud de onda de 620-630 nm sobre los parámetros de calidad espermática, en semen de burro y caballo; fresco, refrigerado y congelado/descongelado, además de evaluar la influencia del medio/diluyente y del color de la pajuela utilizada en los efectos observados, así como estudiar si los efectos producidos por la estimulación con luz roja en los esperma-

tozoides están provocados por cambios en la función mitocondrial inducidos por la acción de la luz sobre los citocromos mitocondriales como el citocromo C.

Con este propósito, se diseñaron cinco estudios: en el primero se evaluaron los efectos de diferentes patrones de estimulación con luz LED roja sobre los parámetros de motilidad espermática, la integridad de la membrana plasmática, el potencial de membrana mitocondrial y los niveles intracelulares de ROS en semen de burro fresco y refrigerado. En el segundo estudio, se analizaron los efectos de diferentes patrones de irradiación con luz roja sobre la motilidad espermática, las subpoblaciones de espermatozoides móviles, el potencial de membrana mitocondrial, la tasa de consumo de O₂, los niveles intracelulares de ATP, la integridad de la membrana plasmática y la integridad del ADN espermático en semen fresco de caballo. En

el tercer estudio se propuso determinar si la irradiación con luz roja del semen de caballo congelado-descongelado podría mejorar la calidad espermática y aumentar su capacidad de resistir al estrés térmico a 38°C durante 120 minutos. En el cuarto estudio se examinó si el color de la pajuela y/o la turbidez del diluyente utilizado para la refrigeración del semen afectaba a la respuesta inducida por la estimulación con luz roja en semen de caballo refrigerado. Finalmente, en el quinto trabajo se estudió si los efectos producidos por la fotoestimulación estaban relacionados con cambios en la función mitocondrial inducidos sobre los citocromos mitocondriales, como el citocromo C.

Para ello, se analizaron los efectos de la irradiación espermática en presencia y ausencia de Oligomicina A (un inhibidor específico de la ATP sintasa) y de Carbonilcianuro-p-trifluorometoxifenilhidrazona (FCCP; un disruptor de la cadena de electrones mitocondriales), sobre la motilidad, las subpoblaciones de espermatozoides móviles, la integridad de la membrana plasmática y del acrosoma, el potencial de membrana mitocondrial, la tasa de consumo de O₂, los niveles intracelulares de ATP, la actividad de la citocromo C oxidasa y los niveles intracelulares de ROS en semen de burro fresco.

Los resultados presentados en mi Tesis Doctoral indican que la irradiación de los espermatozoides de burro y caballo con luz LED roja modifica algunos parámetros de

motilidad espermática, la estructura de las subpoblaciones de espermatozoides móviles, la tasa de consumo de O₂, la actividad de la citocromo C oxidasa y los niveles intracelulares de ROS, sin afectar a la integridad de la membrana plasmática, el acrosoma o el ADN espermático, mejorando además su resiliencia al estrés térmico. Estos efectos varían según el tiempo y patrón de exposición, la especie, el tipo de semen (fresco, refrigerado y congelado), el color de la pajuela y la turbidez del diluyente utilizado.

En conclusión, los estudios realizados en Tesis Doctoral demuestran que la irradiación de los espermatozoides de burro y caballo con luz LED roja (620-630 nm) es un método seguro que produce una mejora sobre algunos parámetros de calidad espermática en el semen de burro y caballo, efectos que están relacionados con la acción de la luz sobre los fotosensibilizadores mitocondriales, como el citocromo C que modifica la actividad de la cadena de electrones mitocondrial. Así, la fotoestimulación podría tener un impacto positivo en el rendimiento reproductivo y en las tecnologías de reproducción asistida en estas especies, así como también en la conservación de semen. No obstante, se requieren más estudios para confirmar estos efectos beneficiosos.

MANIFEST CONTRA LA RÀBIA

El Consell de Col·legis Veterinaris de Catalunya manifesta que la vacunació contra la ràbia ha de ser obligatòria, com ho és a la majoria d'estats d'Europa.

L'organització Mundial de la Salut (OMS), l'Organització Mundial de Sanitat Animal (OIE), l'Organització de les Nacions Unides per l'Alimentació i l'Agricultura (FAO) i l'Aliança Mundial per al Control de la Ràbia (GARC) han establert el projecte mundial "Units contra la Ràbia", per elaborar una estratègia comuna amb l'objectiu d'eradicar la ràbia l'any 2030.

Aquesta estratègia es basa en la vacunació dels gossos, en l'educació per a una tinença responsable i en una política de control dels gossos de carrer que parteixi de la correcta identificació dels animals de companyia. El Consell i els quatre Col·legis Oficials de Veterinaris de Catalunya se sumen a aquest propòsit i demanen a la Generalitat de Catalunya, un any més, l'obligatorietat de vacunar els gossos contra la ràbia.

La doctora en veterinària, M. Dels Àngels Calvo, ha publicat l'article "*Per la teva salut i la salut de l'animal, vacuna't i vacuna. Vacunar els animals protegeix les persones*", on exposa diferents motius pels quals s'han de vacunar els animals. Un dels més rellevants és que la vacunació és una de les mesures més impactants en la prevenció de malalties infeccioses com la ràbia.

A l'article, explica: "Cada any s'administren vacunes després d'una mossegada a més de 29 milions de persones a tot el món de fins a 150 països. Un cop apareixen els símptomes clínics, és pràcticament mortal en tots els casos. Fins al 99% dels casos humans, el virus és transmès per gossos domèstics a través de mossegades o esgarrapades".

"La vacunació dels gossos és l'estratègia més rendible per prevenir la ràbia en l'ésser humà, ja que no només redueix les defuncions atribuïbles a la ràbia transmesa pels gossos, sinó també la necessitat de profilaxi postexposició com a part de l'atenció als pacients mossegats", observa Calvo. I afegeix: "Les infeccions que es consideraven eradicades, o controlades, estan repuntant a causa de la capacitat de desplaçament de persones i animals entre Europa, països de l'est i els països de nord d'Àfrica, en què la ràbia és una malaltia prevalent, particularment en el medi rural".

El president del Consell Col·legis Veterinaris de Catalunya, conclou: "Catalunya ha d'endegar accions per fer possible l'objectiu de la OMS, no podem estar a la cua en un objectiu sanitari tan important com aquest".

Aquest Manifest rep el suport de...

VI Conferencia de Reales academias y academias de veterinaria de España

Els dies 13 a 15 d'octubre de 2022, va tenir lloc la VI Conferencia de Reales Academias y Academias de Veterinaria de España, amb l'assistència i participació per part de l'Acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya, dels Excms. Sres. President Josep Llupià, Vice-President i Acadèmic d'Honor Josep Mª Aymerich, Vicepresident Bernad Serdà, Secretaria general M. dels Àngels Calvo Torras i Acadèmic Numeraria Javier Séculi. La reunió va tenir lloc en el marc de la Ciutat de la Cultura de Santiago de Compostela.

El dia 13 d'octubre per la tarda, tots als participants a la Conferencia vàrem ser acollits pel Excm. Sr. Presidente de la Academia de Ciencias Veterinarias de Galicia, Sr. Antonio Crespo i pel Excm. Sr. Presidente de la Real Academia de Ciencias Veterinarias de España, Sr. Arturo Anadón.

El dia 14 d'octubre, es van desenvolupar les Sessions científiques, un cop finalitzada l'Assemblea de les Acadèmies de Veterinària d'Espanya.

Les Sessions varen tractar de:

- “Contribución de la genómica en la mejora de la producción animal” A càrrec del Excm. Sr. Javier López Viana de la Academia de Ciencias Veterinarias de Galicia.
- “Juan Rof Codina, impulsor de la Veterinaria de España”, a càrrec del Excmo. Sr. Alberto Manuel Portela de la Academia de Ciencias Veterinarias de Galicia.
- “La profesión veterinaria: la acuicultura, el mar y la biotecnología”, a càrrec del Excmo. Sr. Emilio Mª Dolores Pedrero de Academia de Ciencias Veterinarias de la Región de Murcia.

Es va acordar que l'any 2023, la VII Conferencia, serà organitzada per la Academia de Ciencias Veterinarias de la Región de Murcia.

Juntament amb l'interès de la part científic, cal destacar la part social que va permetre intensificar els llaços d'amistat entre els membres de les diferents acadèmies.

El darrer dia de la Conferencia el Excm. Sr. Presidente de la Real Academia de Ciencias Veterinarias de España, Sr. Arturo Anadón i amb motiu de l'Any Sant, va fer l'ofrena i invocació a Santiago, demanant la seva protecció cap a la professió i els professionals veterinaris.

El text es el següent:

INVOCACIÓN AL APÓSTOL SANTIAGO PARA LA PROTECCIÓN DE LOS PROFESIONALES VETERINARIOS

Señor Santiago,

Comparecemos ante ti diferentes profesionales veterinarios que representamos a las diferentes Academias de ciencias veterinarias en España, solicitando desde la convicción y la fe, tu protección.

Es en este año Xacobeo, en el momento de recuperación de una de las mayores sino la mayor pandemia de nuestra época, en la cual nuestros veterinarios fueron parte activa en la búsqueda de soluciones al coronavirus que la provocó, creemos que es el momento idóneo para reforzar nuestro compromiso con nuestras ciencias veterinarias y poner las mismas al servicio de la mejora de la calidad de vida de la sociedad en general.

La fe siempre ha estado unida al respeto al mundo animal, y es por lo tanto nuestra profesión una de las que más puede guardar los designios que dejó Francisco de Asís, hombre santo que trataba a los animales como sus "pequeños hermanos". Podríamos decir que fue él el primero que entendió que el alma va mucho más allá del pensamiento y que sentir emociones es un nexo de unión entre animales y personas. Otro de tus hermanos, San Antonio Abad vivió su fe a través de la observación de los animales salvajes, lo que lo convierte tal vez en el primer científico veterinario. Y ya que nos encontramos en una época de post-pandemia creemos que es menester también encomendarnos a uno de los Santos Patrones de esta Ciudad compostelana, San Roque, auxiliado de su enfermedad pandémica por un perro, lo que hace que fuera tal vez esa relación entre hombre y animal la que marcará el camino de la solución de situaciones complejas como las recientemente pasadas.

Creemos que los veterinarios recogemos en nuestro DNA los valores de los peregrinos que se acercan a tu casa a rendirte culto, pues como ellos centramos el desarrollo de nuestra profesión en la constancia y en la determinación en seguir siempre adelante en busca de nuestras metas.

Por todo ello, en el día de hoy en mi nombre y en el de mis compañeros académicos y extendiendo mi encomienda a todos los profesionales veterinarios del mundo, y desde la humildad que debe guiar siempre la búsqueda de la verdad en cualquier saber, pedimos tu protección y tu guía en la búsqueda de la excelencia.

Gracias Señor Santiago

Per la teva salut i la salut de l'animal, vacunat tu, vacuna l'animal

Vacunar als animals, protegeix a l'home

En el marc de la salut pública, en termes cost-efectivitat, la potabilització de l'aigua i les vacunes són les mesures de més impacte pel que fa a prevenció de malalties infeccioses, de fet han canviat la situació sanitària mundial.

La vacunació és un acte clínic de gran importància per la salut dels homes i dels animals. En el cas de les vacunes per prevenir processos d'etiologia bacteriana, poden ajudar a limitar la propagació de la resistència als antibiòtics. El ressorgiment a nivell mundial de malalties causades per bacteris resistents, que es deu a l'ús excessiu o erroni dels antibiòtics, és un dels principals problemes per a la salut pública. Les infeccions resistents són més difícils i costoses de tractar i els pacients no sempre es recuperen. La vacunació dels éssers humans i dels animals és una forma molt eficaç d'evitar les infeccions i, per tant, de reduir l'ús d'antibiòtics.

Les vacunes disponibles per a gossos, gats i per altres espècies animals, que conviuen amb nosaltres repercuteixen directament sobre la seva i la nostra salut i no hem d'oblidar que, en una tinença responsable, cal fer un seguiment del estat sanitari de les nostres mascotes.

La participació de diferents sectors i la col·laboració a través de l'enfocament «Una salut» que inclogui activitats d'educació comunitària, programes de sensibilització i campanyes de vacunació és fonamental.

Exposarem, a continuació la importància de la vacunació en front a ràbia sense deixar de esmentar la necessitat d'altres vacunacions i controls dels animals de companyia.

Aspectes generals i vacunació

El 28 de setembre -Dia Mundial de la ràbia- experts de l'OMS han ressaltat la importància dels programes de vacunació canina com l'opció més eficaç per reduir el risc de ràbia, malaltia que mata al voltant de 50 000 persones cada any a tot el món. Recordem que l'OMS, segueix fomentant la prevenció de la ràbia en l'ésser humà, mitjançant l'eliminació de la ràbia canina i que lidera el col·lectiu "Units contra la Ràbia" per assolir l'objectiu "Cap mort humana per ràbia per 2030".

La ràbia és una virosi zoonòtica que es pot prevenir administrant una vacuna i que afecta a més de 150 països i territoris. Un cop apareixen els símptomes clínics, és pràcticament mortal en tots els casos. Fins el 99% dels casos humans, el virus és transmès per gossos domèstics. No obstant això, la malaltia pot afectar tant els animals domèstics com als animals salvatges. Es propaga a persones i animals a través de mossegades o esgarrapades, generalment amb la saliva.

Cada any s'administren vacunes després d'una mossegada a més de 29 milions de persones a tot el món; d'aquesta manera es poden prevenir centenars de milers de morts anuals per ràbia.

La vacunació dels gossos és l'estratègia més rendible per prevenir la ràbia en l'ésser humà,

ja que no només redueix les defuncions atribuïbles a la ràbia transmesa pels gossos, sinó també la necessitat de profilaxi post-exposició com a part de l'atenció a els pacients mossegats. Després de la vacunació l'animal presenta una resposta immunològica contra el virus. El gos queda protegit als 14 dies després de la injecció de la vacuna i la seva efectivitat és del ordre del 100%.

Cal tenir en compte que el 40% de les persones mossegades per un animal del què se sospita que pateix ràbia són nens menors de 15 anys. El rentat immediat i a fons de la ferida amb aigua i sabó després del contacte amb un animal sospitós és fonamental i pot salvar vides.

La participació de diversos sectors i la col·laboració a través de l'enfocament «Una salut» que inclogui activitats d'educació comunitària, programes de sensibilització i campanyes de vacunació és fonamental.

La ràbia està inclosa en el nou full de ruta 2021-2030 de l'OMS. Com hem dit, es tracta d'una zoonosi, i per tant, requereix una estreta coordinació intersectorial a nivell nacional, regional i mundial.

L'educació sobre la conducta dels gossos i la prevenció de les mossegades, tant per als adults com per als nens, és fonamental en tot programa de vacunació contra la ràbia. Cal millorar els coneixements de les comunitats en matèria de prevenció i lluita contra la ràbia, en concret sobre la responsabilitat que suposa tenir una mascota, la prevenció de les mossegades i la manera d'actuar en front d'elles. El compromís de les comunitats i la seva participació en els programes preventius contribueixen a millorar la cobertura i la recepció de la informació més important.

Les infeccions que es consideraven eradicades o al menys controlades, estan repuntant degut a la capacitat de desplaçament de persones i animals entre Europa, països de l'Est i els països de nord d'Àfrica, en què la ràbia és una malaltia prevalent, particularment en el medi rural.

"Disposem de tots els instruments necessaris per eliminar la ràbia, però es requereix un gran esforç per aconseguir posar aquesta malaltia sota els focus per tal de llançar i mantenir programes regionals d'eliminació de la ràbia a gran escala", afirma el Dr.

François Xavier Meslin, de el Departament de Control de les Malalties Tropicals Desastres de l'OMS i segueix. *"La vacunació dels gossos és una mesura cost-eficaç a llarg termini, ja que en les zones lliures de ràbia no es requereix profilaxi post-exposició en l'home".*

A nivell mundial, les mossegades de gos són la causa de gairebé tots els casos humans de mort per ràbia, amb un nombre molt menor de casos anuals atribuïbles a altres animals domèstics i salvatges, en particular ratpenats.

A Espanya, durant la primera meitat de segle XX la ràbia va ser un greu problema de salut pública: en la dècada dels 50 es van registrar més de 5.000 casos en animals. Aquesta malaltia vírica, que afecta el sistema nerviós central, és transmissible a l'home mitjançant mossegades o esgarrapades amb conseqüències letals. A dia d'avui, a Europa occidental, la malaltia transmesa per animals domèstics pràcticament ha desaparegut i ha disminuït enormement la que afecta animals salvatges, principalment guineus. Ceuta i Melilla presenten esporàdicament casos en gossos a causa de la permeabilitat que existeix a nivell de les seves fronteres amb el Marroc, on aquesta malaltia segueix present, de manera que la possibilitat d'importació a la Península s'ha incrementat en els darrers anys com a conseqüència de del moviment de persones a través de l'Estret de Gibraltar. D'altra banda, la lliure circulació per la Unió Europea també ho pot facilitar.

La vacuna, va ser d'implantació obligatòria en tot el territori espanyol durant molts anys, fet que va provocar que la situació estigués controlada, però al transferir-se les competències sanitàries, diverses comunitats autònomes van retirar la seva obligatorietat. És curiós constatar que precisament aquelles fronteres amb França (Catalunya i País Basc) i amb el Marroc (Andalusia) fossin precisament les que prenguessin aquesta decisió. Andalusia la va tornar a declarar obligatòria, però a Catalunya, País Basc, Galícia i Astúries segueix sense ser-ho. Precisament aquesta última és la província espanyola on menys es vacuna enfront d'aquesta malaltia: el 2015 només estaven protegits el 11,4% dels gossos, segons l'Associació Empresarial de Veterinaris de Principat, *"infravalorant els riscos d'un possible cas de ràbia importada"*.

En els darrers anys s'han descrits diversos casos. El de major rellevància va ser l'any 2013, quan es va produir un brot a Toledo per un gos que residia a Catalunya, però que va desenvolupar la simptomatologia en aquest altre lloc, amb agressió a cinc persones. L'elevada taxa de vacunació dels animals de la zona va permetre controlar-lo amb rapidesa.

Actualment hi ha força controvèrsia respecte a la vacuna antiràbica. L'argument principal dels seus defensors és que tot i que a Espanya el virus de la ràbia estigui eradicat, el nostre país no deixa de ser un lloc de pas per a habitants de països en els quals la ràbia no està eradicada, com França o el Marroc.

Al viatjar a països on la ràbia no està eradicada amb els nostres animals de companyia, és important assegurar-nos que els animals estan correctament protegits contra la ràbia abans d'iniciar el viatge. Això implica, no només que l'animal estigui vacunat, sinó també comprovar, mitjançant una anàlisi de sang, que té uns bons nivells d'immunització enfront de virus.

Cal recordar però que la ràbia no és l'única malaltia que afecta les nostres mascotes: el brom (amb una gran mortalitat), el Parvovirus (gastroenteritis vírica), l'hepatitis infecciosa, la leptospirosi o les coronavirusosis són algunes d'elles. Les vacunes en front d'aquestes malalties no són obligatòries però sí recomanables.

En el cas dels gats, es aconsellable per mantenir-los lliures de malalties, en molts casos mortals com la leucèmia o la peritonitis infecciosa, procedirà la seva vacunació en front d'aquests processos d'infecció.

Actuacions de l'oms

L'Organització Mundial de la Salut (OMS), l'Organització de les Nacions Unides per a l'Alimentació i l'Agricultura (FAO) i l'Organització Mundial de Sanitat Animal (OIE) han prioritzat la ràbia en el marc de l'enfocament «Una salut».

L'OMS, segueix fomentant la prevenció de la ràbia en l'ésser humà mitjançant l'eliminació de la ràbia canina, les estratègies de prevenció de les mossegades de gossos i l'ús més ampli de la via intradèrmica a la profilaxi posterior a l'exposició per reduir el volum de vacuna utilitzat i, per tant, el cost de les vacunes derivades de cultius cel·lulars, d'un 60% a un 80%.

L'OMS col·labora amb els seus associats per orientar i donar suport als països a elaborar i aplicar els seus plans nacionals d'eliminació de la ràbia. Actualitza i difon periòdicament orientacions tècniques sobre la ràbia, per exemple, sobre epidemiologia, vigilància, diagnòstic, vacunes, estratègies d'immunització, control i prevenció segures i rendibles de la ràbia humana i animal, execució de programes operatius i les cures pal·liatives per a persones amb ràbia..

La inclusió dels productes biològics contra la ràbia en la llista de medicaments essencials dels països i la promoció d'un major accés de les poblacions pobres i rurals a la profilaxi postexposició són prioritats per l'OMS i reforcen els avenços mundials per assolir la cobertura sanitària universal.

Consideracions finals

L'Organització Col·legial Veterinària reclama l'obligatorietat de la vacuna antiràbica a tot el territori espanyol. Cal advertir també que, a Espanya, hi ha virus de la ràbia en ratpenats, pel que es recomana no manipular aquests animals sense protecció i tan sols per personal expert.

Considerem necessari la vacunació antiràbica en gossos i animals de companyia, però cal recordar que es convenient un seguiment de l'estat de salut de l'animal, per prevenir qualsevol problema que es pugui manifestar.

Recordem: Prevenir abans que curar.

BIBLIOGRAFIA RECOMANADA

OMS <https://www.who.int/es/news-room/factsheets/detail/rabies>

OMS, Laboratory techniques in rabies. Fifth edition. Volume 1 + 2. Editors: Charles E. Rupprecht; Anthony R. Fooks; Dr B. Abela-Ridder/Neglected Zoonotic Diseases. 2018. 289pp.

OMS Expert Consultation on Rabies: WHO TRS N°1012. Third report. Editors: Dr B. Abela-Ridder/Neglected Zoonotic Diseases. 2018. 183pp.

Bernadette Abela-Ridder, Susan Moore, Ashwath Narayana, Deborah Briggs, Lea Knopf Eds. Scientific and Operational Updates on Rabies.Vaccine. Eds. 2019. Vol. 37. Supp. 174pp

MEMÒRIA ACTIVITATS DE L'ACADÈMIA 2022

Sessions de l'Acadèmia

- 20 de desembre de 2021.

No va constar en la Memòria del 2021.

Cloenda del Curs Acadèmic 2021, al Palau Requesens, seu de la Reial Acadèmia de Bones Lletres, carrer Bisbe Caçador 3 (Plaça de Sant Just), Barcelona.

La Conferència de Cloenda, amb el títol, "Creixement, defensa i reproducció. Elements essencials dels organismes vius superiors" va anar a càrrec del Molt Il·lustre Acadèmic i Vicepresident Sr. Josep M. Aymerich i Baqués.

Va presentar al conferenciant el Molt Il·lustre Acadèmic i Bibliotecari Sr. Lluís Vila i Quera.

A continuació es va procedir a anomenar al Acadèmic Numerari M.I. Josep M. Aymerich com a Acadèmic d'Honor.

- 4 de febrer. Solemne Sessió Inaugural del Curs 2022.

• Obertura del Curs 2022 a càrrec de l'Excm. Sr. President de l'ACVC.

• Lectura de la Memòria del Curs 2021 a càrrec de la M.I. Secretària General de l'ACVC.

L'Acadèmic Numerari Josep Mª Aymerich, va fer fa la presentació del Excm. Sr. Dr. Elies F. Ferri que va parlar sobre: "*Animales en pandemia: Análisis y Reflexiones*".

A continuació es va procedir a anomenar al Acadèmic Numerari M.I. Pere Costa Batllori, com a President d'Honor.

- 30 de març. Participació en la Jornada *One Health* com a membre de la Comissió Científica del Consell de Col·legits Veterinaris de Catalunya, personalitzat en la Sra. Secretaria General Dra. M. dels Àngels Calvo Torras

- 27 d'abril. Inauguració del Curs del Consell Interacadèmic L'Excm. Sr. President de l'ACVC, Dr. Josep Llupià i Mas, participar activament en la inauguració del Curs del Consell Interacadèmic, passant la Vicepresidència a la Academia catalana de Gastronomia i Nutrició.

- 5 de maig. El dia 5 de maig de 2022 a les 19:00h l'Acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya va celebrar Sessió pública extraordinària In Memoriam del Molt Il·lustre Acadèmic Numerari i President d'Honor Dr. Francesc Puchal i Mas.

Varen glossar la seva figura el Molt Il·lustre Acadèmic Numerari Sr. Josep Mª Aymerich, Acadèmic d'Honor; Molt Il·lustre Acadèmic Numerari Dr. D. Joaquim Brufau; Il·lustríssim Sr. Dr. Xavier Such, Vicedegà de la Facultat de Veterinària, Universitat Autònoma de Barcelona, Molt Il·lustre Acadèmica Numeraria Dra. M. dels Àngels Calvo.

Va presentar l'Acte l'Excm. Sr. Dr. Josep Llupià, President de la Acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya i la cloenda va ser a càrrec del M.I. President d'Honor Dr. Pere Costa-Batllori.

- 16 de maig. El dia 16 de maig de 2022 l'Acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya va celebrar Sessió pública extraordinària In Memoriam del Molt Il·lustre Acadèmic d'Honor Miguel Cordero del Campillo i del Molt Il·lustre Acadèmic Numerari Josep Mª Gomà.

Varen glossar la figura del Molt Il·lustre Acadèmic d'Honor Dr. Miguel Cordero del Campillo: Molt Il·lustre Acadèmic Numerari Dr. Francisco Rojo, de l'Acadèmia de Ciències Veterinàries de Castilla y León; Molt Il·lustre Acadèmica Numerària Dra. Carmina Nogareda y Molt Il·lustre Acadèmic Numerari Dr. Martí Pumarola.

Varen glossar la figura del Molt Il·lustre Acadèmic Numerari Josep Mª Gomà: Molt Il·lustre Acadèmica Numerària Dra. Teresa Rigau; Molt Il·lustre Acadèmic Corresponent Josep Font; Il·lustre Sr. Joan Prous i Srs. Jordi i Albert Gomà.

Va presentar l'Acte l'Excm. Sr. Dr. Josep Llupià, President de la Acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya i la cloenda va ser a càrrec del Molt Il·lustre Acadèmic Numerari i President d'Honor Dr. Pere Costa Batllori.

- 31 de maig. Sessió pública extraordinària In Memoriam dels Molt Il·lustres Acadèmics

Numeraris Teodoro Iturbe i Mateu Torrent. Varen glossar la figura del Molt Il·lustre Acadèmic Teodoro Iturbe Pardos: Molt Il·lustre Acadèmic Numerari Francesc Monné Orga i Sra. Mari Paz Iturbe Hernández i la del Molt Il·lustre Acadèmic Numerari Mateu Torrent Molleví: Molt Il·lustre Acadèmic Numerari Eduardo Angulo Asensio i Sra. Dolors Torrent Betriu

La Presidenta del Col·legi Oficial de Veterinaris de Lleida, Il·lustre Sra. Carmen López Burillo va dirigir unes paraules als assistents.

Va presentar l'Acte l'Excm. Sr. Dr. Josep Llupià, President de la Acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya i la cloenda va ser càrrec del Molt Il·lustre Acadèmic Numerari i President d'Honor Dr. Pere Costa Batllori.

- **7 de juliol.** El dia 7 de juliol de 2022, l'Acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya va celebrar Sessió pública extraordinària per fer l'entrega dels Premis en Honor del Dr. Josep Séculi Brillas. La sessió va tenir lloc en forma presencial a la Sala de Junttes de la Facultat de Veterinària de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Paraules inaugurals: Excm. Sr. Josep Llupià Mas president de l'ACVC.

Lectura de l'Acta per la concessió dels Premis: Excm. Sra. M. Àngels Calvo Torras. Secretària General de l'ACVC.

Tesis guardonada:

Conferenciant: Dra. Beatriz Jiménez Moya Presentada per les Drs. Roser Sala Pallarés i Ana Cristina Barroeta Lajusticia.

Tema: *"Use of soybean acid oil and palm fatty acid distillate in broiler chicken diets"*

Tesis guardonada:

Conferenciant: Dr. Jaime Catalán Bahamondes Presentada pel Drs. Jordi Miró Roig i Marc Yeste Oliveras.

Tema: *"Efectos de la fotoestimulación en el semen de burro y caballo"*.

Cloenda: A càrrec de la Dra. M. Teresa Martín, Degana de la Facultat de Veterinària de la UAB.

- **28 de setembre.** Amb motiu del Dia Mundial de la Ràbia. Taula rodona amb participació a càrrec de la Dra. Maria Àngels Calvo, membre i portaveu de la Comissió *One Health* del Consell.

- La situació actual de la ràbia a Espanya - Europa dins del context *One Health*.
- El manifest de la Ràbia del Consell de Col·legis Veterinaris de Catalunya.

- 13, 14 i 15 d'octubre.

VI Conferència de les Acadèmies de Ciències Veterinàries a Santiago de Compostela.

Assistència i participació dels: Excms. Sr. President, Josep Llupià, Sra. Secretària General, M. dels Àngels Calvo; Vice-President i Acadèmic d'Honor Josep Mª Aymerich; Vicepresident, Bernat Serdà; Bibliotecari Lluís Vila i del Acadèmic Numerari Fco. Javier Seculi.

- **3 de novembre** . Participació en la Jornada *One Health*, sobre "La lluita a la resistència als antibiòtics" com a membre de la Comissió Científica del Consell de Col·legits Veterinaris de Catalunya, personalitzat en la Sra. Secretària General Dra. M. dels Àngels Calvo Torras.

- **1 de desembre.** Cloenda del Curs Acadèmic 2022.

La Conferència de Cloenda, amb el títol, anirà a càrrec de la Molt Il·lustre Acadèmica Dra. Teresa Mora

Reunions acadèmiques

S'han desenvolupat en forma telemàtica o presencial:

- Junta de Govern, febrer de 2022
- Junta de Govern, març 2022
- Junta General i Junta extraordinària, juny
- Junta de Govern, juliol 2022
- Junta de Govern, novembre 2022
- Junta General i Junta extraordinària, novembre de 2022

Principals Acords

- Concedir els Premis en Honor del Dr. Josep Séculi Brillas del 2020, 2021 i convocar el Premi del 2022.
- Convocar conjuntament amb la Fundació Vallbó una Beca de investigació, sobre el tema: *"Uso de moléculas de origen botánico en la fisiología intestinal de los perros"*.
- Organitzar diverses sessions científiques.
- Participar i organitzar reunions en el marc del Consell Interacadèmic.
- Anomenar tres Acadèmics Numeraris Electes: Drs. Dr. Lorenzo Fraile Sauce, Dr. David Torrallardona Llobera i Sr. Joan Capdevila i Esteve.

ACADÈMIA DE CIÈNCIES VETERINÀRIES DE CATALUNYA

Antecedents històrics

Ja el 1855 es creà a Barcelona l'“Acadèmia Médico Veterinària Barcelonesa”

President

President de la Junta de Madrid

Vicepresident

Jeroni Darder Feliu

Secretari

Miquel Viñas Martí

Tresorer

Josep Presta Corbera

Comptador

Antoni Masip

Arxiver

Joan A. Marimón

Acadèmia de Ciències Veterinàries de Barcelona

El 1960, després de nombroses reunions es fusionaren el Seminari i el Col·legi de Veterinaris de Barcelona, i es formà l'Acadèmia de Ciències Veterinàries de Barcelona, amb un president (Salvador Riera Planagumà), un vicepresident (el president del Col·legi de Barcelona), secretari general, tresorer, bibliotecari i 10 seccions tècniques. Vegem el seu historial resumit:

1960

President

Salvador Riera i Planagumà

Secretari general

Antoni Concellón Martínez

Àngel Lázaro Porta

1971

President

Francesc Puchal i Mas

Secretari general

Àngel Lázaro Porta

1974

President

Pere Costa i Batllori

Secretari General

J. Gomis Coll i Jaume Roca Torras

1978

President

Agustí Carol i Foix

Secretari general

Ramón Castell Castell

1980

President

Josep Sécui i Brillas

Secretari general

Ramón Castell Castell

1986

President

Miquel Luera Carbò

Secretari general

Antoni Prats i Esteve

Acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya

Durant la Presidència del Dr. Luera, es va aprovar l'Acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya i els actuals Estatuts, es publicaren en el DOGC de 28/9/90 i 14/8/91.

Amb 50 acadèmics: 42 veterinaris, 2 metges, 1 farmacèutic, 1 biòleg, 1 advocat, 1 enginyer agrònom i 2 opcionals.

Finalitats de l'Acadèmia

Els fins principals de l'Acadèmia són l'estudi i la investigació de les ciències veterinàries; estimular-ne el foment i desenvolupament a Catalunya; l'assessorament de la Generalitat i altres organismes públics i privats en matèries pròpies dels seus respectius objectius. Igualment, promoure l'establiment i desenvolupament de relacions científiques i culturals amb altres organismes afins, tant nacionals com estrangers. L'Acadèmia de Ciències Veterinàries de Catalunya estarà vinculada al Consell de Col·legis de Veterinaris de Catalunya com a alt organisme professional.

1993

President

Josep López i Ros

Secretaria general

Teresa Rigau i Mas

N. Seccions: 20

1996

President

Josep Llupià i Mas

Secretari general

Teresa Rigau i Mas

Jaume Camps i Rabadà

N. Seccions: 20

Junta Actual (2020)

President	
Josep Llupià i Mas	
Vicepresidents	
Josep M ^a Aymerich i Baqués (Barcelona)	
Carmina Nogareda Burch (Lleida)	
Joaquim Brufau de Barberà (Tarragona)	
Bernat Serdà i Bertran (Girona)	
Secretària general	
M ^a dels Àngels Calvo i Torras	
Vicesecretari	
Jaume Bech i Borràs	
Tresorer	
Carmina Nogareda Burch	
Bibliotecari	
Lluís Vila Quera	
Vocal 1r	
Francesc Monné i Orga	
Vocal 2n	
Àngel Lázaro i Porta	

Presidents d'Honor

Salvador Riera i Planagumà (1899-1970)
Josep Séculi i Brillas (1917-1998)
Agustí Carol i Foix (1923-1996)
Francesc Puchal i Mas (1933-2020)
Pere Costa Batllori

Acadèmics d'Honor

César Agenjo Cecilia (1909-1998)
Moisès Broggi i Vallès (1908-2012)
Pascual López Lorenzo (1919-2013)
Miquel Cordero Del Campillo (1925-2020)
Jaume Camps i Rabadà
Josep M ^a Aymerich i Baqués
Peter Doherty. <i>Premi Nobel 1996</i>
Frederic Mayor Zaragoza

Acadèmics Numeraris

N° Medalla

Montserrat Agut Bonsfills	44
<i>Microbiologia</i>	
Eduardo Angulo Asensio	3
<i>Producció animal</i>	
Josep M ^a Aymerich i Baqués	2
<i>Producció porcina</i>	
Joaquim Baucells i Ribas	4
<i>Producció bovina</i>	
Jaume Bech i Borràs	50
<i>Biòleg</i>	
Jaume Borrell i Valls	6
<i>Micologia i farmacologia</i>	

Acadèmics Numeraris

N° Medalla

Joaquim Brufau i de Barberà	8
<i>Nutrició animal</i>	
Gerardo Caja i López	27
<i>Producció animal</i>	
M ^a dels Àngels Calvo i Torras	48
<i>Microbiologia</i>	
Jaume Camps i Rabadà	10
<i>Cunicultura i Nutrició animal</i>	
Jacint Corbella i Corbella	49
<i>Metge. Toxicologia</i>	
Pere Costa Batllori	14
<i>Nutrició remugants</i>	
Javier de Benito Langa	15
<i>Salut pública veterinària</i>	
Ignasi Farràs i Guasch	16
<i>Animals companyia i Oftalmologia</i>	
Lluís Ferrer i Caubet	17
<i>Histopatologia i Dermatologia</i>	
Francesc Florit i Cordero	18
<i>Animals companyia</i>	
Fausto García i Hegardt	39
<i>Bioquímica</i>	
Josep Gasa i Gasó	33
<i>Nutrició animal</i>	
Eduard Goñalons i Sintès	20
<i>Farmacèutic i Fisiologia animal</i>	
Àngel Lázaro i Porta	26
<i>Farmacologia</i>	
Francesc Leonart i Roca	23
<i>Farmacologia</i>	
Josep Llupià i Mas	25
<i>Farmacologia</i>	
Manel López i Bejar	47
<i>Biologia reproductiva</i>	
Xavier Manteca i Vilanova	24
<i>Etologia</i>	
Joan Mascort i Boixeda	29
<i>Animals de companyia</i>	
Francesc Monné i Orga	30
<i>Avicultura</i>	
Teresa Mora i Ventura	9
<i>Bromatologia</i>	
Jordi Montané Giralt	41
<i>Microbiologia</i>	
Joan Nogareda i Gifre	35
<i>Bacteriologia i Virologia</i>	
Carmina Nogareda Burch	21
<i>Parasitologia</i>	
Anna Osanz i Mur	1
<i>Salut Pública</i>	
Joan Plana i Durán	31
<i>Bacteriologia i Virologia</i>	

Acadèmics Numeraris *Nº Medalla*

Antoni Prats i Esteve	32
<i>Animals companyia i Reproducció</i>	
Marti Pumarola i Batlle	12
<i>Histopatologia i Historia veterinària</i>	
Teresa Rigau i Mas	34
<i>Reproducció animal</i>	
Miquel Roca i Junyent	5
<i>Advocat</i>	
Ferran Royo i Lafuente	37
<i>Animals de companyia</i>	
Francesc Sèculi i Palacios	40
<i>Sanitat animal</i>	
Joaquim Segalés i Coma	13
<i>Epidemiologia i Virologia</i>	
Bernat Serdà i Bertran	36
<i>Producció porcina</i>	
Joan Sola i Pairó	42
<i>Producció porcina</i>	
Alexandre Tarragó i Riverola	43
<i>Animals companyia. Traumatologia</i>	
Montserrat Tura i Camafreita	7
<i>Metge</i>	
Lluís Vila Quera	46
<i>Producció porcina</i>	
Miquel Vilardell Tarrés	28
<i>Medicina interna</i>	

No residents a Catalunya*(Art. 14 dels Estatuts)*

Fidel San Román Ascaso	38
<i>Cirurgia</i>	

Acadèmics Numeraris electes

Lorenzo Fraile Sauce
 Joan Capdevila i Esteve
 David Torrallardona Llobera

Acadèmics Corresponents

Mónica Aguilera Pujabet
 M. Luisa Amoribiet
 Emili Barba Vidal
 Sergio Berdún Marín
 Teresa Capell Capell
 Jordi Cairó Vilagra
 Anaïs Carvajal Brossa
 Jaime Catalán Bahamondes
 Jaume Fatjó Rios
 Josep Font Grau
 Marita Giménez Candela
 Gonzalo Giner
 Joan Homs Cuyàs

Beatriz Jiménez Moya
 Manuel M. Jordán Vidal
 Jordi Manubens Grau
 Carmen Manuelian Fusté
 Miquel Molins Elizalde
 Anastasio Montesinos Baillo
 Josep Pastor Milán
 Judith Plaza Almolda
 David Rabadà Vives
 Jordi Sala i Casarramona
 Pedro Sánchez Algarra
 Adriana Siurana Marina
 Marta Tafalla
 Carles Vilà
 Lluís Vila Camps

No residents a Catalunya*(Art. 14 dels Estatuts)*

Vladimir A. Alekseenko
 Michaela Corneanu
 Christos Dimitros Tsadilas
 Larisa Jovanovich
 Lowel N. Lewis
 Miguel Ángel Márquez Ruiz
 Marion Papas
 Eduardo Téllez Reyes
 Francisco Trigo Tavera
 Tengiz Urushadze
 Ermakov V. Vadim
 Jerzy Weber

Relació d'Acadèmics finats

Luís Camacho Ariño (1918-1995)
 Josep López i Ros (1933-1996)
 Miquel Luera i Carbó (1929-1996)
 Rafael Codina i Ribó (1919-1998)
 Enric Roca i Cifuentes (1937-1999)
 Lluís Viñas Borrell (1943-2004)
 Joan Amich i Galí (1925-2007)
 Albert Sant Gabriel i Closas (1932-2007)
 Lluís Monreal i Bosch (1960-2011)
 Jaume Roca i Torras (1928-2012)
 Esteve Gras i Forn (1951-2013)
 Josep Aguirre i Martí (1926-2013)
 Josep Tarragó i Colomines (1945-2014)
 Artur Soldevilla Feliu (1928-2015)
 Ramón Colomer Capdaygua (1926-2015)
 Agusti Codina Puiggrós (1934-2015)
 Antonio Concellón Martínez (1923-2018)
 Teodoro Iturbe Pardos (1937-2020)
 Mateu Torrent i Molleví (1921-2021)
 Josep Mª Gomà (1953-2022)

